

Protokoll fört vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde måndagen den 25 maj 2020

Tid:

kl. 16:00-21:15

Lokal:

Rådssalen

Närvarande:

Se bilaga

§§1-25

Justerat den 1 juni 2020

Anslaget den 2 juni 2020

Cecilia Brinck

Karin Wanngård

Ann-Katrin Åslund

Mats Larsson
Sekreterare

§ 1
Justering

Andre vice ordföranden Ann-Katrin Åslund (L) och Karin Wanngård (S) justerar dagens protokoll tillsammans med ordföranden Cecilia Brinck (M). Justering sker den 1 juni 2020.

**§ 2
Bordläggning av interpellation****Beslut**

Kommunfullmäktige bordlägger interpellationen med diarienummer KS 2019/991.

§ 3

Interpellation (2019:50) av Jan Valeskog (S) till Daniel Helldén (MP) om trafikplan för city

KS 2019/1030

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Jan Valeskog (S) har ställt en interpellation om trafikplan för city. Kommunfullmäktige beslutade den 2 september 2019 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Helldén (MP) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig borgarråden Valeskog och Helldén.

§ 4

Interpellation (2019:57) av Peter Wallmark (SD) till borgarrådet Joakim Larsson (M) om Lindhagensplan

KS 2019/1492

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Peter Wallmark (SD) har ställt en interpellation om Lindhagensplan. Kommunfullmäktige beslutade den 4 november 2019 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Larsson (M) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig Peter Wallmark, borgarråden Larsson och Helldén samt Martin Westmont.

§ 5

**Interpellation (2019:59) av Clara Lindblom (V) till
stadsbyggnadsborgarrådet Joakim Larsson (M) om
möjligheten att göra Fristad till ett kollektivhus för äldre
eller sedvanligt seniorboende**

KS 2019/1718

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Clara Lindblom (V) har ställt en interpellation om möjligheten att göra Fristad till ett kollektivhus för äldre eller sedvanligt seniorboende. Kommunfullmäktige beslutade den 2 december 2019 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Larsson (M) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig borgarråden Lindblom och Larsson.

§ 6 **Bordläggning av interpellationer**

Beslut

Kommunfullmäktige bordlägger interpellationerna med diarienummer KS 2019/1836, KS 2019/1909, KS 2020/124, KS 2020/125, KS 2020/126, KS 2020/271, KS 2020/272, KS 2029/323, KS 2020/391 och KS 2020/392.

§ 7

Interpellation från Jan Valeskog (S) till trafikborgarrådet Daniel Helldén (MP) om polisens bekräftelse av att ordningslagen ska gälla för uppställning av elsparkcyklar
KS 2020/425

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Jan Valeskog (S) har ställt en interpellation om polisens bekräftelse av att ordningslagen ska gälla för uppställning av elsparkcyklar. Kommunfullmäktige beslutade den 23 mars 2020 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Helldén (MP) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig borgarråden Valeskog och Helldén.

§ 8
Bordläggning av interpellationer

Beslut

Kommunfullmäktige bordlägger interpellationerna med diarienummer KS 2020/580, KS 2020/581, KS 2020/614 och KS 2020/616.

§ 9 Ny interpellation

Beslut

1. Interpellationen får ställas.
2. Interpellationen bordläggs.

Följande interpellation anmäls:

1. Interpellation av Jan Valeskog (S) till finansborgarrådet
Anna König Jerlmyr (M) om effektbrist. Rotel I
Dnr KS 2020/682

§ 10 Frågestund

Fråga 1

Borgarrådet Wanngård (S) ställer en fråga om stadens personalpolitik.

Borgarrådet König Jerlmyr (M) svarar på frågan.

Fråga 2

Borgarrådet Lindblom (V) ställer en fråga om lärdomar som äldreborgarrådet drar från den rådande pandemin och smittspridningen inom äldreomsorgen.

Borgarrådet Slottner (KD) svarar på frågan.

Fråga 3

Martin Westmont (SD) ställer en fråga: Kommer det nya skolborgarrådet fortsätta driva på för att skolan ska erbjuda hemspråksundervisning?

Borgarrådet Smedberg-Palmqvist (L) svarar på frågan.

Fråga 4

Lisa Palm (Fi) ställer en fråga om stödet till unga som tvingas till sex mot ersättning.

Borgarrådet Jönsson (L) svarar på frågan.

Fråga 5

Mirja Rähä (S) ställer en fråga om stadens insatser inom äldreomsorgen under Coronakrisen.

Borgarrådet Slottner (KD) svarar på frågan.

Fråga 6

Tina Kratz (V) ställer en fråga: Hur ser skolborgarrådet på de allt större barngrupperna inom förskolan?

Borgarrådet Smedberg-Palmqvist (L) svarar på frågan.

Fråga 7

Peter Wallmark (SD) ställer en fråga: Hur hanterar man stadens hemlösa under Coronakrisen?

Borgarrådet Jönsson (L) svarar på frågan.

**§ 11
Anmälningar**

1. Skrivelser som inkommit till kommunfullmäktige under tiden 21 april till den 25 maj 2020 och delgivits berörda organ godkänns.
2. Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 6 maj 2020 att utse nya ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige för tiden till och med den 14 oktober 2022 anmäls.

Mattias Eriksson (S) har utsetts till ny ledamot efter Åsa Odin Ekman (S).

Jimmy Lindgren (S) har utsetts till ny ersättare efter Mattias Eriksson (S).

Mariam Asghari (S) har utsetts till ny ersättare efter Sören Häggroth (S).

Erik Nordman (L) har utsetts till ny ersättare efter Gulan Avcı (L).

3. Krisledningsnämndens protokoll från den 13 maj och den 20 maj 2020 anmäls.

**§ 12
Närvaro**

Närvaro antecknas enligt **bilaga 1**.

**§ 13
Justering**

Andre vice ordföranden Ann-Katrin Åslund (L) och Karin Wanngård (S) justerar dagens protokoll tillsammans med ordföranden Cecilia Brinck (M). Justering sker den 1 juni 2020.

**§ 14
Valärenden i kommunfullmäktige 2020**

KS 2020/43

Beslut

1. Avsigelser och entlediganden godkänns.
2. Val förrättas för att utse ny person till uppdrag enligt valberedningens förslag.
3. Om inte annat framgår inträder den senast valda ersättaren sist till tjänstgöring för sitt parti.
4. Om en ersättare/suppleant utses till ordinarie ledamot, utses en ny ersättare/suppleant.
5. För avsägelse i kommunfullmäktige hemställs om ny sammanräkning hos länsstyrelsen.
6. Vakanser bordläggs.

Ärendet

Valärende i kommunfullmäktige den 25 maj 2020 behandlas.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens och valberedningens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt förslaget.

§ 15**Ny mandatperiod: Ordförande, vice ordföranden,
ledamöter och ersättare i Hägersten-Älvsjö
stadsdelsnämnd**

KS 2020/744

Beslut

1. Val förrättas för att utse ordförande, 1:a vice ordförande, 2:a vice ordförande, ledamöter och ersättare för Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd enligt valberedningens förslag, bilaga till valärendet, samt med tillägg enligt Susanne Wicklunds (C) förslag.
2. Inkallelseordning för ersättare vid ordinarie ledamöters frånvaro bestäms enligt förslag i valärendet.
3. Vakanser bordläggs.

Ärendet

Ny mandatperiodsval: ordförande, vice ordföranden, ledamöter och ersättare i Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd behandlas.

Förslag till beslut

Susanne Wicklund (C) föreslår ett tillägg till valberedningens förslag, att Johan Vesterlund (C) utses till ledamot i Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens och valberedningens förslag med tillägg av Susanne Wicklund (C). Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt förslaget.

§ 16**Effekter och resultat av insatser för att bredda deltagandet i Kulturskolan samt förslag om nytt kursavgiftssystem**

Hemställan från kulturnämnden

Redovisning av uppdrag från kommunfullmäktiges budget 2019

Minoritetsåterremiss från kommunfullmäktige den 4 maj 2020
KS 2020/433**Beslut**

1. Som svar på kommunfullmäktiges minoritetsåterremiss hänvisas till vad som sägs i utlåtandet.
2. Redovisning av Effekter och resultat för att bredda deltagandet i Kulturskolan, godkänns.
3. Nytt kursavgiftssystem för Kulturskolan Stockholm, fastställs att gälla från den 1 augusti 2020, i enlighet med kulturnämndens förslag. Förslaget ersätter nuvarande *Regler och avgifter för Kulturskolans verksamhet*.
4. Paragrafen justeras omedelbart.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Socialdemokraterna och Vänsterpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Effekter och resultat av insatser för att bredda deltagandet i Kulturskolan samt förslag om nytt kursavgiftssystem.

I debatten yttrar sig borgarrådet Ernlund, Mirja Räihä, Martin Hansson, Christian Carlsson, Salar Rashid, Kristina Lutz, Hanna Gerdes, Mattias Eriksson, Tina Kratz och Madeleine Kaharascho Fridh.

Förslag till beslut

Borgarrådet Ernlund (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Mirja Räihä (S) och Tina Kratz (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Socialdemokraternas och Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden prövar först förslaget om återremiss mot att ärendet ska avgöras idag och finner att kommunfullmäktige beslutar att ärendet ska avgöras idag.

Ordföranden konstaterar därefter att det finns två förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag och Socialdemokraternas och Vänsterpartiets förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 17

Revidering - Vision 2040 – Ett Stockholm för alla

Bordlagd vid kommunfullmäktiges sammanträde den 4 maj
2020

KS 2019/483

Beslut

Kommunfullmäktige bordlägger ärendet.

§ 18
Inriktningsbeslut gällande Stockholm Vatten och Avfall
AB:s avloppstunnel från Mässvägen i Älvsjö till
Liljeholmen

KS 2020/205

Beslut

Inriktningen för byggnation av ny avloppstunnel från Älvsjö till Liljeholmen till en total investeringsutgift om 552 mnkr godkänns.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller inriktningsbeslut gällande Stockholm Vatten och Avfall AB:s avloppstunnel från Mässvägen i Älvsjö till Liljeholmen

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 19**Överenskommelse om exploatering med försäljning för bostäder, kontor och hotell inom fastigheterna Kristinebergs Slott 10 och 11 och Kristineberg 1:3 och 1:4 i Kris**

Hemställan från exploateringsnämnden

Genomförandebeslut för projekt Hornsbergskvarteren

KS 2020/421

Beslut

1. Exploateringsnämnden medges rätt att genomföra exploatering inom fastigheterna Kristinebergs Slott 10 och 11 och Kristineberg 1:3 och 1:4 till en investeringsutgift om 1 438 mnkr, investeringsinkomst om 93 mnkr och försäljningsinkomst om 3 391 mnkr.
2. Försäljning av mark inom Kristinebergs Slott 10 och 11 m.fl. med en preliminär köpeskilling om cirka 1 577 mnkr godkänns och exploateringsnämnden medges rätt att träffa överenskommelse om exploatering i enlighet med bilaga 1 och bilaga 2 till utlåtandet.
3. Försäljning av mark inom Kristinebergs Slott 10 med en preliminär köpeskilling om cirka 508 mnkr godkänns och exploateringsnämnden medges rätt att träffa överenskommelse om exploatering i enlighet med bilaga 3 till utlåtandet.
4. Försäljning av mark inom Kristinebergs Slott 10 med en preliminär köpeskilling om cirka 570 mnkr godkänns och exploateringsnämnden medges rätt att träffa överenskommelse om exploatering i enlighet med bilaga 4 till utlåtandet.
5. Utgifterna för år 2020 ska rymmas inom exploateringsnämndens investeringsbudget. Utgifterna för kommande år behandlas i budget för 2021.

Jäv

Christoffer Järkeborn (M) deltar inte i ärendets behandling eller beslut.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande dnr KS 2020/421 sambehandlas i gemensam överläggning med utlåtande dnr KS 2019/1936.

I debatten yttrar sig borgarråden Larsson och Lindblom, Mikael Valier, Peter Backlund och borgarrådet Ernlund.

Förslag till beslut

Borgarrådet Larsson (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 20**Stockholms stads näringslivspolicy**

KS 2019/273

Beslut

1. *Stockholms stads näringslivspolicy*, enligt med bilaga 2 till utlåtandet, godkänns.
2. Stockholms Stadshus AB uppmanas att anta och implementera och ge alla bolagsstyrelser inom koncernen i uppdrag att anta och implementera *Stockholms stads näringslivspolicy*, enligt bilaga 2 till utlåtandet.
3. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska implementera *Stockholms stads näringslivspolicy*, enligt bilaga 2 till utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Socialdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Stockholms stads näringslivspolicy.

I debatten yttrar sig borgarrådet König Jerlmyr, Linnéa Vinge, borgarrådet Lindblom, Martin Hansson, borgarrådet Valeskog, Ulla Hamilton, Madeleine Kaharascho Fridh, Sus Andersson, Lisa Palm, Arvid Vikman, Patrik Silverudd, Anders Göransson, borgarrådet Ernlund och Andrea Hedin.

Förslag till beslut

Borgarrådet König Jerlmyr (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Wangård (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Socialdemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Borgarrådet Lindblom (V) och Lisa Palm (Fi) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen att återremittera ärendet.

Linnéa Vinge (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Sverigedemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden prövar först förslaget om återremiss mot att ärendet ska avgöras idag och finner att kommunfullmäktige beslutar att ärendet ska avgöras idag.

Ordföranden konstaterar därefter att det finns tre förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag, Socialdemokraternas förslag och Sverigedemokraternas förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 21

Miljöprogram för Stockholm 2020-2023

KS 2019/1040

Beslut

1. Miljöprogram 2020-2023, i enlighet med bilaga 2 till utlåtandet, godkänns.
2. Kommunstyrelsen ska beakta Miljöprogram 2020-2023 vid upprättande av förslag till budget.
3. Samtliga nämnder ska inarbeta Miljöprogram 2020-2023 i sin verksamhetsplanering.
4. Stockholms Stadshus AB uppmanas att inarbeta samt ge samtliga bolagsstyrelser i uppdrag att inarbeta Miljöprogram 2020-2023 i sin verksamhetsplanering.
5. Uppföljning av Miljöprogram 2020-2023 ska ske inom ramen för det integrerade systemet för ledning och uppföljning av stadens ekonomi och verksamhet (ILS).
6. Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med miljö- och hälsoskyddsnämnden göra en årlig uppföljning av Miljöprogram 2020-2023 där resultatet ska redovisas till kommunfullmäktige.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Socialdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Vänsterpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Miljöprogram för Stockholm 2020-2023.

I debatten yttrar sig borgarrådet Luhr, Christoffer Jönsson, borgarråden Wanngård och Kasirga, Maria-Elsa Salvo, borgarrådet Valeskog, Rose-Marie Rooth, Lisa Palm, Sus Andersson, Fredrik Pettersson, Stefan Johansson, Gunnar Caperius, Arvid Vikman, Christoffer Järkeborn och Rickard Warlenius.

Förslag till beslut

Borgarrådet Luhr (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Wanngård (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Socialdemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Rose-Marie Rooth (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 22**Klimathandlingsplan 2020-2023 - För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040**

KS 2019/1041

Beslut

1. Klimathandlingsplan 2020-2023 - För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040 bilaga 3 till utlåtandet, godkänns.
2. Klimathandlingsplan 2020-2023 - För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040 bilaga 3, ersätter Strategi för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040, Dnr 134-175/2015.
3. Kommunstyrelsen ska beakta Klimathandlingsplan 2020-2023 - För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040 vid upprättande av förslag till budget.
4. Samtliga nämnder ska inarbeta Klimathandlingsplan 2020-2023-För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040 i sin verksamhetsplanering.
5. Stockholms Stadshus AB uppmanas att inarbeta och ge samtliga bolagsstyrelser i uppdrag att inarbeta Klimathandlingsplan 2020-2023 -För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040 i sin verksamhetsplanering.
6. Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med miljö- och hälsoskyddsnämnden göra en årlig uppföljning av Klimathandlingsplan 2020-2023 - För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040 där resultatet redovisas till kommunfullmäktige.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Socialdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Vänsterpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Klimathandlingsplan 2020-2023 - För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040.

I debatten yttrar sig borgarrådet Luhr, Rikard Warlenius, Christoffer Jönsson, borgarråden Wangård, König Jerlmyr och Valeskog, Alexander Ojanne, Maria-Elsa Salvo samt borgarrådet Helldén.

Förslag till beslut

Borgarrådet Luhr (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Wanngård (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Socialdemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Rikard Warlenius (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 23

Detaljplan för Hornsbergskvarteren, del av Kristinebergs Slott 10 m.fl. i stadsdelen Kristineberg, DP 2007-38473-54

Framställan från stadsbyggnadsnämnden

KS 2019/1936

Beslut

Detaljplan för Hornsbergskvarteren, del av Kristinebergs Slott 10 m.fl. i stadsdelen Kristineberg, DP 2007-38473-54, antas.

Jäv

Christoffer Järkeborn (M) deltar inte i ärendets behandling eller beslut.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande dnr KS 2019/1936 sambehandlas i gemensam överläggning med utlåtande dnr KS 2020/421.

I debatten yttrar sig borgarråden Larsson och Lindblom, Mikael Valier, Peter Backlund och borgarrådet Ernlund.

Förslag till beslut

Borgarrådet Larsson (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

**§ 24
Bordläggning av motioner****Beslut**

Kommunfullmäktige bordlägger punkterna 37-59 i kungörelsen.

**§ 25
Nya motioner**

Följande motioner väcktes i kommunfullmäktige under perioden den 5 maj till den 25 maj 2020:

1. Motion av Peter Wallmark (SD) om att härbärgen ska fokusera sina resurser på att hjälpa kommunens medborgare
Dnr KS 2020/711
2. Motion av Peter Wallmark (SD) om att utöka stödet till organisationen Volontärbyrån
Dnr KS 2020/712
3. Motion av Alexandra Mattsson Åkerström och Robert Mjörnberg båda (V) om att tillgängliggöra demokratin
Dnr KS 2020/766
4. Motion av Arvid Vikman (S) om att inrätta gröna parkeringsköp och en mobilitetsfond
Dnr KS 2020/772

Bilaga 1 till kommunfullmäktiges protokoll 2020-05-25 § 12

Närvarolista**upprättad vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 25 maj 2020**

Plats	Ledamot	Ersättare	Parti	Ankom	Utgick
49	Brinck, Cecilia (Ordförande) §§ 1-9, 11-19, 21-25		M	15:59	21:16
50	Åslund, Ann-Katrin (2:e v Ordf) §§ 10, 20		L	16:04	21:16
52	Burell, Olle		S	16:07	21:16
36	Carlsson, Christian		KD	17:51	21:16
72	Cederschiöld, Anna		M	17:48	21:16
58	Edlund, Ingela		S	15:59	21:15
41	Elfvén, Anne-Lie	Jönsson, Christoffer	L	17:47	21:15
59	Eriksson, Mattias		S	17:33	21:16
20	Ernlund, Karin		C	16:03	21:16
77	Gerdes, Hanna		L	17:50	21:15
53	Göransson, Anders		S	16:01	21:16
11	Hamilton, Ulla		M	17:56	21:15
86	Hansson, Martin		MP	16:56	21:15
34	Hedin, Andrea		M	17:59	21:16
48	Helldén, Daniel		MP	16:00	21:15
71	Hellström, Anette		M	17:27	21:15
14	Hollis, Michaela		KD	16:00	17:51
104	Johansson, Stefan		S	15:59	21:15
29	Johansson, Tobias		V	17:37	21:16
13	Järkeborn, Christoffer		M	17:45	21:15
18	Jönsson, Jan		L	16:58	21:15
12	Jönsson, Peter		M	16:01	21:15
30	Kratz, Tina		V	17:25	21:15

6	König Jerlmyr, Anna		M	16:58	21:15
93	Larsson, Björn	Wallsén, Mona	-	16:04	21:15
5	Larsson, Joakim		M	15:59	21:15
74	Lennaárd, Fritz		M	15:59	21:16
9	Lindblom, Clara		V	16:10	21:16
45	Lindstål, Fredrik	Caperius, Gunnar	C	17:11	21:16
16	Ljung, Björn	Backlund, Peter	L	17:55	21:16
64	Ljuslin, Maria		V	17:50	21:16
47	Luhr, Katarina		MP	15:59	21:16
35	Lutz, Kristina		M	17:47	21:16
94	Malmström, Jeanette		-	17:21	21:15
63	Mirsafian, Arvand		V	17:41	21:15
65	Mohammed, Rashid		V	18:02	21:15
85	Moreira Duarte, Mariana		MP	16:56	21:16
19	Naddebo, Jonas	Kupersmidt, Isak	C	17:46	21:15
107	Nordling Blanco, Sissela	Kaharascho Fridh, Madeleine	FI	17:52	21:16
83	Obermüller, Cecilia	Andersson, Sus	MP	16:20	21:16
101	Ojanne, Alexander		S	17:08	21:16
105	Palm, Lisa		FI	16:15	21:16
99	Pettersson, Fredrik		S	15:59	21:16
51	Rashid, Salar		S	17:56	21:16
69	Redin, Jennyfer	Erbe, Torbjörn	M	17:36	21:16
62	Rooth, Rose-Marie		V	17:39	21:15
26	Räihä, Mirja		S	16:03	21:15
44	Sabet, Banar		C	18:00	21:16
103	Salvo, Maria-Elsa		S	15:59	21:15
39	Silverudd, Patrik		L	16:13	21:15
15	Slottner, Erik		KD	16:00	21:15
17	Smedberg Palmqvist, Isabel		L	16:50	21:16
75	Solberg, Eva		M	17:34	21:15
32	Svärd, Lars		M	17:31	21:16
22	Valeskog, Jan		S	16:00	21:15
38	Valier, Mikael		KD	17:01	21:15
98	Vikman, Arvid		S	17:54	21:16

90	Vinge, Linnéa	SD	15:59	21:15
89	Wallmark, Peter	SD	16:01	21:15
102	Walther, Ulf	S	17:34	21:15
21	Wanngård, Karin	S	16:36	21:15
8	Warlenius, Rikard	V	17:59	21:16
4	Wedin, Dennis	M	15:59	21:16
88	Westmont, Martin	SD	16:00	21:16
43	Wicklund, Susanne	C	17:29	21:16
24	Kasirga, Kadir *	S	16:19	21:16

Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 25 maj 2020

§ 3 Interpellation (2019:50) av Jan Valeskog (S) till Daniel Helldén (MP) om trafikplan för city

Anförande nr 1

Borgarrådet Helldén (MP): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 2

Borgarrådet Valeskog (S): Den här interpellationen har legat ungefär ett år. Det är bra att få ett svar, även om det inte sas så himla mycket i svaret.

Att hela hanteringen av den här viktiga strategiska planen, en trafikplan för city – eller trafik- och gatumiljöplan, som den var tänkt att heta – dröjer så här är ganska obegripligt. Jag tycker som sagt inte att jag blev klokare av svaret.

Vi hade faktiskt ett arbete som kom fram till fullmäktige beträffande stadsbyggnad, ett program för city – år 2017, var det väl. Det har nu också påverkat den byggnadsordning som är på väg fram och som mottogs relativt positivt. Det var meningen att vi skulle kunna ha den här trafik- och gatumiljöplanen samtidigt eller åtminstone att den skulle komma i närtid. Det var ett initiativ från 2012, tror jag, så det är åtta år sedan, men fortfarande ser vi ingenting. Det är kanske flera majoriteter som får skämmas för det.

Ett förslag var ute på remiss och bearbetades sedan. Många synpunkter och bra ändringsförslag har kommit in. Det var tre grupper. Ett förslag kunde genomföras omgående. En grupp krävde finansieringslösningar som inte fanns klara. Det fanns också en tredje grupp där det krävdes samfinansiering. Flera av de här projekten behöver utredas ytterligare. Men 2018 lades locket på helt. Det skulle inte fram någon redovisning, trots att vi nu har hållit på i åtta år med det här.

I svaret som jag fått räknas det upp några gator där det pågår arbete. Men det är ju många projekt som inte alls finns med även om det var tanken från början. Tegelbacken, Blasieholmen, Kungsträdgården, Sergels torg, Sveavägen norr och söder om Kungsgatan, Biblioteksgatan, Humlegårdsgatan, Norra Klara, Regeringsgatan, Slöjdgatan, Birger Jarlsgatan, Vasaplan med mera finns inte med. Då undrar jag – och vill gärna få svar här och nu: Varför dröjer cityplanen och de här angelägna förbättringarna i city? När kommer den att presenteras och tas upp för beslut?

Anförande nr 3

Borgarrådet Helldén (MP): Ordförande! Trafik- och gatumiljöplanen har som sagt arbetats fram. Vi hade den på remiss. Det är en ganska omfattande idékatalog för vad man kan göra i city med stora delar av dess gator och miljöer. Själva tanken är att premiера gång-, cykel- och kollektivtrafiken i innerstaden och skapa mer folkliv och större ytor för uteserveringar och annat. Det är ett sätt att på nytt förhålla sig till den centrala delen av staden.

Sedan den var uppe har den blivit liggande – det är helt korrekt. Det finns flera skäl till det. Men huvudskälet är egentligen att vi har suttit med de stora projekt som vi har väntat på för att veta hur vi ska göra framöver. Det gäller bland annat Kungsgatan och Klaratunneln, två mastodontprojekt som kommer att påverka hela citys trafikmiljö och även framtiden. Under de år då de här två projekten kommer att påverka det hela vet vi egentligen inte riktigt vilka förändringar som kommer att ske i den centrala staden. Det är problematiskt att i det läget ta den här planen, för vi hade egentligen inte de förutsättningarna framme när den togs fram. Jag tror att vi i vissa delar får tänka lite annorlunda i det sammanhanget, kanske mer progressivt, skulle jag säga, när vi kommit lite längre i de här projekten.

Under den tid då vi höll på med detta skedde dessutom förändringarna av Fredsgatan. Regeringskansliet – eller staten, helt enkelt – krävde att vi gick med på att stänga av Fredsgatan, en av de gator som påverkar trafikrörelserna starkt. Ett stort antal av huvudgatorna i staden finns alltså egentligen inte längre. På så vis är förutsättningarna helt förändrade från när vi tog fram planen.

Det är huvuddelen. Samtidigt vill Valeskog göra gällande att saker och ting inte händer. Men det finns ju en del projekt som rullar på enligt de grundprinciper som finns i trafik- och gatumiljöplanen, till exempel Klarabergsgatan, som i princip är byggd utifrån de idéer som fanns i planen. Vasagatan byggs också utifrån de idéerna. Vi arbetar även med att titta över Gustav Adolfs torg. Det är ett av de förslag som kommit i och med att förutsättningarna förändrades när Fredsgatan stängdes av. Vi arbetar med dessa projekt parallellt med de stora projekt som påverkar hela city och egentligen hela trafikföringen i innerstaden. Det kan vi säga är en huvudorsak till att Valeskog inte kunde se det här tillsammans med sin egen produkt.

Anförande nr 4

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Många av de stora projekt som borgarrådet Helldén nämner är alldeles utomordentliga och helt nödvändiga. Dessutom har de varit på gång ett bra tag. Det har funnits stor enighet kring dem i den här församlingen, vilket är väldigt glädjande.

Men om man nu ska komma vidare med stora och små projekt är det av vikt och intresse att man ändå fortsätter ett arbete i enlighet med den strategi som presenterats, menar jag. Jag inser också att flera saker inte var färdiga i många avseenden, även i det dokument som fanns för ett par år sedan. Flera av de här förslagen behövde utredas, och det fanns minst sagt finansieringsproblem. Men alla vi som har hållit på med sådana här politiska frågor vet att det är långa ledtider. Ska någonting hända bör man så att säga dra igång projekten och föra dialog, inte minst i de projekt som handlar om medfinansiering. Nu i dessa tider känns det kanske konstigt att prata om det, men en strategi är ju något som normalt sett sträcker sig över en längre tid.

Vi har en hög kompetens på bland annat trafikkontoret när det gäller att göra utredningar. Vad händer om man stänger en gata? Vart tar trafiken vägen? Vilka effekter får det? Allt sådant där är viktigt. Kritiken när det här remitterades var mer att det fanns en del lösningar som man tyckte var orealistiska. Men självklart ska man då ta reda på vilka effekter det får. Det går inte att stänga av en massa gator utan vidare.

Vad gäller det här programmet för city och stadsbyggnadsområdet kan jag säga att det hade varit en stor styrka med tanke på hur city – om man tittar lite självkritiskt – har hanterats under åren. Det har varit många olika förvaltningar och många olika tjänstemän. Som Daniel Helldén väl vet införde vi förra mandatperioden att en person skulle vara sambandscentral, så att vi fick lite struktur på detta. Det var någonting som var väldigt värdefullt och uppskattades.

Men steg två i detta, som jag ser det i alla fall, hade varit att också få fram en strategi, en trafik- och gatumiljöplan. Jag uppfattar av svaret – och jag kanske får höra det en gång till – att det inte kommer någon trafik- och gatumiljöplan för city utan att detta är någonting som är uppskjutet på obestämd framtid. Är det så jag ska uppfatta svaret?

Anförande nr 5

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Hur långt tiden är framskjuten kan jag faktiskt inte riktigt svara på, eftersom det ur citysynvinkel är ett problematiskt läge. Vi vet egentligen inte vilka typer av förändringar det blir nu när de här sakerna ska göras. Den absolut största delen är ju Klaratunneln, med ett och ett halvt års avstängning som kommer att påverka allting på ett nytt sätt.

När sådana saker händer vet man också att det blir förändringar i trafikmönster, vilka också kan bli bestående. Man måste helt enkelt lösa sakerna under tiden. När vi stängde av Klarabergsgatan för all trafik utom bussarna fanns det vissa beräkningar om hur det skulle omfördelas som visade sig inte stämma alls. Trafiken försvann i princip från city.

Jag anser det helt enkelt i det här läget inte vara rimligt att ta upp detta på det sättet med de analyser som finns förrän vi kan göra en djupare studie av vad som möjligtvis kommer att hända när de här sakerna går fram. Men för er som inte har sett detta kan jag säga att det som finns på plats är en stor katalog med olika typer av projekt och förslag. Den i sig är inte alls bortkastad utan är någonting som trafikkontoret arbetar efter och tittar på när de ska göra saker och ting. Den övergripande bilden blev dock helt förvrängd när det stod klart att vi var tvungna att göra Klaratunneln och Kungsgatan i den ordningsföljd som var satt. Det återstår väl egentligen att se, men jag kan inte ge ett bra svar på frågan i dag.

Anförande nr 6

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Det var ett tydligt besked. Då kommer det inte att ske någonting under överskådlig tid. Det är naturligtvis trist. Beslutet togs 2012. Vi vet hur sådana här strategier ser ut och även hur det som var färdigt 2018 såg ut. Man pekar ut en färdriktning, och man får utreda en hel del. Man för dialog med olika fastighetsägare. Finansieringsfrågorna är nog också problematiska.

Men ska man då inte göra någonting? Vi märker i och för sig på många politikområden att det händer väldigt lite och att man skjuter upp saker. Alla förstår naturligtvis att det finns heta potatisar och att det kan finnas väldigt kontroversiella inslag i en sådan här process. Men som jag ser det blir det förlorad tid när man lägger locket på. Detta har ju ändå varit ute på remiss. Vissa förutsättningar har förändrats tidsmässigt, men då är

det väl rimligt att man gör ett omtag utifrån de förutsättningarna. Svårare än så behöver det inte vara.

Vi vet att sådana här dokument sätter igång processer. Att inte göra någonting utan avvakta och se, som de blågröna uppenbarligen vill göra, är väldigt trist, tycker jag. Tyvärr bekräftar detta bilden. Man gör väldigt lite av de stora strategiska dragen om det blir det minsta kontroversiellt. Jag tycker inte att det är ett bra sätt att föra politik på.

§ 4 Interpellation (2019:57) av Peter Wallmark (SD) till borgarrådet Joakim Larsson (M) om Lindhagensplan

Anförande nr 7

Borgarrådet L a r s s o n (M): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 8

P e t e r W a l l m a r k (SD): Fru ordförande! Jag kom in i fullmäktige 2018. Till de frågor jag brinner speciellt för hör stadsbyggnadsfrågor. Något som var mycket glädjande var att Joakim Larsson under budgetdebatten 2018 baxade upp Lindhagenplanen här i talarstolen och hänvisade till att det var någonting man tar hänsyn till.

Jag har tittat tillbaka. Borgarrådet Larsson har ju även suttit i majoriteten från 2006 till 2014. Han var inte ansvarigt borgarråd i stadsbyggnadsfrågor, men han var delaktig i den allians som verkade då. Jag ser inte någonstans hänsynstagandet till den här planen, som Joakim Larsson nu vill ta upp här i talarstolen och visa att man långsiktigt försöker verka efter i stadsbyggnadsplaneringen.

Jag skulle gärna vilja att Joakim Larsson i dag gav exempel på vad som har byggts med hänvisning till Lindhagenplanen och vad som ska byggas med hänvisning till Lindhagenplanen. Han får gärna också delge sina tankar om höjdförutsättningar i staden.

Bilden på skärmen visar hur det ser ut runt Hagastaden i dag. Det är ett väldigt tråkigt område, skulle jag vilja säga. Om vi tittar på vad Lindhagenplanen stipulerar – tycker Joakim Larsson att vi är någonstans i närheten? Är det så här staden ska se ut framöver? Är det den här stadsutvecklingen vi vill ha?

Lindhagenplanen tar tydligt också upp vikten av att behålla grönytor i staden. Jag vill ta upp några aktuella projekt i staden. Vi går in på Nebulosan uppe på Västmannagatan. Vi bygger ett stort hus på en innergård och förstör för alla boende där. Vi har Malongen på Södermalm, där vi tar den lilla, lilla grönyta som finns i området nära en skolgård och bygger bostadshus för väldigt få. Är det Lindhagenplanens andemening att vi ska bygga på det sättet?

Jag skulle gärna vilja få svar på de frågorna från Joakim Larsson i dag.

Anförande nr 9

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Debatten skulle handla om Lindhagenplanen, men här blev det föga förvånande en allmän stadsbyggnadsexposé. Det är väl trevligt. Jag tycker att även det är spännande frågor att diskutera i talarstolen.

Jag börjar med ungefär den disposition som Peter Wallmark valde angående Lindhagenplanen. Nu sitter ju nästan Peter Wallmark vid Lindhagenplanens stora karta på väggen. Man ritade upp ett rutnät för staden när man lämnade Stadsholmen och Gamla stan och begav sig norrut. Man skulle göra någonting för att hantera den situation som då rådde i staden, nämligen se till att det kom in ljus och luft i

stadsplaneringen och göra någonting åt det faktum att vi hade en väldigt låg livslängd och att folk var sjuka. Man såg till att det blev ett logiskt förhållande mellan gatans bredd och husens höjd och så vidare. Allt det där präglar ju Stockholms innerstad. Tack vare att det var hundratals, till och med tusentals, fastighetsägare som gick in och hade sin egen lilla del av utvecklandet av detta fick vi en väldigt fin levande stad med slutna kvarter och levande bottenvåningar. Det var en bra stadsutveckling som man naturligtvis hade hämtat utifrån det som man visste om stadsutveckling ute i Europa.

Jag tycker att det är jätteviktigt att man bygger vidare på detta, bygger vidare på både gatustruktur och det man lärde sig. Men det är inte alls fel att påstå att det under åren har utvecklats en del motstånd mot den här typen av stadsutveckling. Det har varit sorgligt att se hur staden utvecklats i en del av våra förorter. Man har undvikit att ta hänsyn till hur det ska gå till att röra sig på ett mänskligt sätt genom stadsbebyggelsen. Man har tittat mer på hur människor ska arbeta och var de ska bo. Man skulle skilja människor åt på ett sätt som kanske inte är så populärt att diskutera just nu. Men jag tror absolut att det inom stadsbyggnadsdebatten har varit för mycket fokus på de enskilda husen i stället för en diskussion om vad som sker mellan husen. Man borde diskutera mer kring det som var Albert Lindhagens tankar en gång, och inte bara hans tankar – det var ju staden som helhet som tänkte så här.

Tiden gick ju jättesnabbt här nu, men jag får väl återkomma. Vad gäller de exempel som Peter Wallmark går vidare med blir det lite av att hugga detta ur det stora resonemanget, men jag kan försöka svara rörande varje enskilt litet fall vartefter under interpellationsdebattens tre inlägg.

Anförande nr 10

P e t e r W a l l m a r k (SD): Fru ordförande! Jag ska inte göra detta svårare än vad det egentligen är, Joakim Larsson. Jag ställde tre ganska konkreta frågor initialt. Kan du ge några exempel från de tidigare mandatperioder ni suttit, från 2006 till 2014, där man anammat Lindhagenplanen i sitt tänk? Jag frågade också om höjdstriktioner i staden. Det är ganska enkla frågor att svara på. Du är väldigt värtalig och väljer en god retorik. Men försök att bara svara på de konkreta frågorna! Det blir enklare då. Du behöver inte sväva iväg. Den tredje frågan gällde en av de viktigaste punkterna i Lindhagenplanen och handlade om att behålla de grönytor som går att behålla när vi har små parktytor i staden. Det måste väl ändå vara där vi landar.

Jag ska passa på att skicka med en fråga till, eftersom du aviserade att det var öppet för det. Ni aviserar ju från Alliansen att ni vill uppföra träbyggnader i större skala i staden. Är det någonting som rimmar med tänket i Lindhagenplanen? Vi pratar om en stenstad. År 1754 tog vi ett beslut om att vi inte skulle använda träbyggnation för flerfamiljshus i Stockholms innerstad. Men det är någonstans där ni är igen.

Anförande nr 11

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det sistnämnda tror jag att du kommer att få vänja dig vid, Peter Wallmark. Vi kommer att få se exempel på innovativa lösningar där man bygger i olika material. Det tänker jag inte lägga mer tid på här, men det kommer säkert att komma sådana exempel. Det finns också några färdiga att titta på. Det är ett material man kan använda sig av som komplement till annat. Det kan vara utmärkt till exempel

på ställen där det inte ska vara tung belastning ovanpå en överdäckning och så vidare. Men jag vet att du inte gillar trähus, Peter Wallmark.

Man måste titta på det enskilda området. Vi kan ta Hagastaden, eftersom du lade upp en bild på Helix och Innovationen. Jag tror att Sverigedemokraterna gärna sett att Aleksander Wolodarskis förslag kring Sankt Eriksområdet skulle utvidgas ytterligare. Jag kan meddela att det är just Aleksander Wolodarskis förslag att man skulle ha Tors torn, som man kallar det. Han hämtade inspiration till hur man skulle kunna öka exploateringen från stenstaden upp mot Hagastaden utan att man för den skull skulle bygga någonting helt nytt. Man skulle ta vara på ljusinsläpp genom att bygga i olika höjd på de hus som man planerade. De höga husen, Tors torn, skulle vara porten in till den nya Hagastaden, där man byggde samman Solna med Stockholm på en mycket dyr överdäckning, som gjorde att man behövde en ökad exploatering, en exploatering som inte alls hade varit aktuell tidigare i området. Man kan väl säga att det inte finns någon regel utan undantag. Här har man självklart tagit hänsyn till projektekonomi. Det handlade om att kunna få igenom den största överdäckning vi hade upplevt. Den skulle också tåla nya säkerhetskrav, så det var en väldigt dyr historia. Detta krävde en ökad exploatering.

Men generellt sett tycker jag faktiskt att debatten har förändrats sedan 2006 och framåt. Det handlar till exempel om synsättet på slutna gårdar och levande bottenvåningar. Man bygger inte bara bostadsområden, utan det ska vara en blandad stad med både arbetsplatser och annat där man har möjlighet att släppa ut barn på sin innergård och så vidare. Men det är inte möjligt överallt. Jag säger det återigen: Det kan inte alltid vara så här. Man kan inte alltid få plats med ett slutet kvarter. Men vi försöker få till det i våra planer som vi nu tar fram.

Det stämmer att Lindhagen också pratade om parkerna. Det här brukar ses som parkernas program när man tittar tillbaka historiskt på vad Lindhagen har betytt för Stockholm. Det är bra. Men man får ju också ta hänsyn till att det kan ske en del tillägg i staden. Det gäller till exempel Malongenparken, som vi kommer att få diskutera i fullmäktige framöver. Det är ju faktiskt en hundrastgård och kanske inte huvudsakligen en skolgård, som det lät som. Några hundra meter längre bort, uppe i Vitabergsparken, ligger en fantastisk hundrastgård som man också kan använda. Detta blir ett tillägg till våra bostäder.

Anförande nr 12

P e t e r W a l l m a r k (SD): Fru ordförande! Fortfarande, Joakim – jag började med en fråga: Kan du ge några exempel där Lindhagenplanen använts från de mandatperioder då ni satt som styrande 2006–2014? Ge ett enda exempel därifrån, så kan vi diskutera runt det!

Det finns en fara här när vi pratar om stadsplanering. Jag tror att Lindhagen hade en andemening här. Det handlar om att försöka bygga upp en stadsplanering som egentligen inte går efter vilken majoritet som sitter i Stadshuset. Det viktiga var att vi hade en samstämmighet om hur staden skulle utvecklas på sikt. Där kan vi väl försöka öppna upp. Alla vill ju ha ett vackert Stockholm. Kan vi inte diskutera den här frågan över blockgränserna i stället? Jag tror att det finns ambitioner i vilket block det än gäller, oavsett om det är vänstern med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet eller den

allians som du sitter i, Joakim Larsson. Jag tror att det i den här alliansen finns politiker som tycker att vi ska utveckla staden på ett annat sätt än i den riktning vi i dag går i och ta hänsyn till stadens utveckling, vilket är extremt viktigt på sikt.

Vad gäller höjdstrektionerna kan jag säga att Stockholm är byggt på att kyrkorna ska vara dominerande i staden. Då får ni väl någon gång försöka förklara, Joakim, att ni frångår detta. Ni tycker att det är okej med Tors torn i stan och att vi ska utveckla detta stort. Det ska vara portar in till staden. Vi har nere vid Hammarbyslussen något liknande, som är totalt dominerande i det området. Det har att göra med skuggningseffekten på de bostäder som ligger där. Dessutom bygger vi på innergårdarna i dag. Rimmar det med någon sorts stadsplanering överlag? Jag tror inte att det gör det. Försök nu se utanför detta och hitta en större förståelse mellan blocken! Vi måste diskutera de här stadsbyggnadsfrågorna i stort, för Stockholm är ju viktigt för oss alla.

Anförande nr 13

Borgarrådet L a r s s o n (M): Generellt sett är det väl betydligt enklare att vara i opposition än att vara i majoritet. Varje fråga som ska upp på bordet måste ju behandlas lika seriöst. Jag tycker att det är svårt med generella våta filter över stadsplaneringen. Jag tycker att det är bra att det kan få komma idéer kring hur man utvecklar staden, och så får man hantera det under resans gång.

Ett sådant exempel är naturligtvis när man bygger högre vid stadens portar. Det är ett ställningstagande – om man ska gå upp på höjden finns det en poäng i att man tittar på broarna och stadens portar och ser det som en naturlig del av staden. Att bygga högt i innerstaden är dock ingenting som lika många propagerar för, om jag uttrycker mig mildt. Höjdstrektionerna har att göra med en rad saker, dels stadens historia, dels självklart andra saker som skuggningseffekter och annat. Visst ska man ta vara på stadens silhuett och vara försiktig med att dra iväg höjdmässigt. Men stadens portar tycker jag att man har behandlat klokt. Att man lägger kluster av höga hus till exempel i Kista, som man har försökt göra, tror jag också är ett klokt sätt att hantera stadsutvecklingen. Men som sagt finns det säkert olika uppfattningar i varje enskilt fall. Vi kommer att fortsätta att pröva de idéer som kommer in, men jag tror att det är viktigt att man signalerar till dem som vill bygga ungefär hur man ser på stadsutvecklingen. Där kan jag hålla med Peter Wallmark.

Peter Wallmark ber mig nämna ett exempel där Lindhagenplanen varit rådande för stadsutvecklingen. Detta är ju hela min poäng. Det är därför jag börjar prata om det så mycket som jag har gjort nu – jag tycker att man har tittat alldeles för lite på stadens utveckling historiskt. Jag har velat att man ska titta mer på Albert Lindhagens tankegångar kring stadsutveckling, förhållandet mellan gatans bredd och husens höjd och de slutna kvarteren. Jag tror inte att någon här i salen har undvikit att höra hur jag och andra från majoriteten har tjatat om vikten av att nå mer av de slutna kvarteren. Där har vi naturligtvis hämtat inspiration i Lindhagenplanen. Faktum är att det har varit alldeles för lite. Jag har sett stadsutveckling som jag har jämfört med att man har kastat ut en påse Lego – till exempel i Norra Djurgårdsstaden, där det har blivit för mycket av nya punkthus i stället för slutna kvarter. Det är det jag vill förmedla under den begränsade tid då jag är stadsbyggnadsborgarråd. Självklart vill jag se mer av det som Albert Lindhagen stod för.

Anförande nr 14

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Ordförande! Jag måste ändå bara flika in i den här debatten att Lindhagenplanen dök upp 1866. Nu är det trots allt 2020. Det har hänt en hel del sedan dess. När Peter Wallmark går upp i talarstolen känns det lite grann som att han håller i Bibeln: Det finns någonting i den här! Vi ska följa det, för det står där! Det har gått 150–160 år sedan den togs fram, och mycket har runnit under broarna i den här staden sedan dess. Det vore konstigt om vi inte gjorde förändringar i stadsbilden.

Man pratar om höga hus och annat som kommer upp i den här staden. Det finns ute på malmarna massor med hus som är höga och som man inte diskuterar i det här sammanhanget, men som jag tror att många tycker ger någonting till staden, ger en förändring. Sedan kan jag hålla med Joakim Larsson om att Kistaområdet är ett perfekt ställe för att dra upp höga hus. I Alvik har vi också några höga hus. Allt det här ligger utanför Lindhagenplanen. Det är som att den är grunden för alltihop. Det känns konstigt att diskutera staden på det sättet.

För att se ett område där man har följt Lindhagenplanen är det bara att följa Lindhagensgatan ned till Hornsbergs strand. Hela det området är bara en utveckling av Lindhagens idéer. Sedan kan man diskutera om det var smart att göra på det sättet där nere, men det är ganska fint. Hela centrala staden är byggd efter den här planen. Ibland kanske vi inte skulle ha följt den lika noga.

Anförande nr 15

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Jag tackar för en väldigt intressant debatt. Nu har Joakim Larsson gjort slut på sina anföranden, så jag vill ställa min fråga till Daniel Helldén.

Jag satt och lyssnade på ditt inlägg. Jag hoppas att du i alla fall ser ett värde i att vi bevarar det som gör Stockholm unikt, med vår skärgårdsmiljö mitt i staden och så vidare. Men jag tänkte fråga dig om höjdrestriktionerna. Tors torn är en del av Stockholms innerstad. Jobbar ni någonting efter höjdrestriktionerna över huvud taget, eller får Stockholm se ut hur som helst nu när Miljöpartiet är med och styr i Stockholms stad?

Anförande nr 16

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Om någon skulle tro att staden kan utvecklas på vilket sätt som helst när Miljöpartiet är med och styr skulle det förvåna mig. Vi brukar få kritik för motsatsen – att vi har mycket synpunkter på saker och ting. När det gäller höjdrestriktioner och annat har vi för det mesta haft en ganska tydlig linje när det gäller var någonstans det bör byggas högt. Just Tors torn, eller Helix och Innovationen, som de heter, kunde ha varit högre, tycker jag. Det var Bromma flygplats som tyvärr ställde till det.

§ 5 Interpellation (2019:59) av Clara Lindblom (V) till stadsbyggnadsborgarrådet Joakim Larsson (M) om möjligheten att göra Fristad till ett kollektivhus för äldre eller sedvanligt seniorboende

Anförande nr 17

Borgarrådet L a r s s o n (M): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 18

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Interpellationen rör alltså Fristads servicehus, som ligger i Bromsten, en del av stadsdelen Spånga-Tensta. Det är ett väldigt uppskattat servicehus som också har väldigt stort behov av upprustning. Det som hände var att Micasa behövde teckna avtal med stadsdelen om att stadsdelen skulle få hyra 100 lägenheter i 15 år, vilket stadsdelen bedömde att man inte klarade av. Efter det har man beslutat att stänga servicehuset. Det här tycker jag är oerhört tråkigt. Jag tycker också att det är väldigt tråkigt att man inte på allvar provar möjligheten att låta Fristad fortsätta att vara ett boende för äldre i någon form.

Det man ska ha med sig här är att vi under förra mandatperioden hade som konsekvent hållning att vi alltid ska försöka pröva möjligheterna att göra om bostäder till exempelvis seniorbostäder om ett äldreboende av olika orsaker inte kan fortsätta att bedrivas som särskilt boende, till exempel om Arbetsmiljöverket har dömt ut badrummen. I det här fallet finns det såklart många utmaningar med fastigheten. Jag kan dock avslöja att vi redan förra mandatperioden tittade på möjligheten att göra det här till ett seniorboende; jag ville inte det, eftersom jag inte tycker att vi ska lägga ned servicehus. Men det har alltså varit uppe på tapeten förut. Det är också så att Svenska Bostäder äger fastigheten bredvid, vilket skulle kunna skapa möjligheter att göra en helhetslösning. Detta skulle också möjliggöra för många av de äldre som nu kommer att tvingas flytta att flytta tillbaka efter en upprustning och bo kvar med hemtjänstinsatser. På så sätt skulle det kunna likna ett servicehus, trots att det görs om till ett seniorboende.

I interpellationssvaret skriver Joakim Larsson bland annat att det finns seniorboenden i närheten som de äldre i Bromsten kan nyttja. Jag skulle vilja säga att det inte riktigt stämmer. Det är fråga om Traneberg, Hässelby och Kista. Det är ganska långt från Bromsten till de här områdena, och vi vet att många äldre vill bo kvar i den stadsdel som de känner väl och där de har nära och kära. Vi vet också att Bromsten till stor del består av villor och låghusbebyggelse som är tämligen otillgänglig. Joakim Larsson nämner även att det ska startas ett vård- och omsorgsboende i Bromsten, men vi vet att det kräver biståndsbedömning. Jag pratar om icke biståndsbedömt boende för äldre.

Vi har ett jättestort behov av tillgängliga bostäder för äldre. Det är alldeles för många som sitter fast i otillgängliga villor eller bor tre trappor upp utan hiss. Jag tycker att det är tråkigt att man inte noga har utrett möjligheten att till exempel låta Svenska Bostäder ta över den här fastigheten.

Anförande nr 19

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Jag tackar för interpellationen. Jag försökte vara väldigt tydlig i interpellationssvaret. Vi har naturligtvis pratat med Micasa om alla detaljer. Man kan ju tycka att det är just Micasa som måste fundera över beståndet och titta på hur man kan hantera den enskilda fastigheten.

Jag är väldigt tacksam att du har läst interpellationssvaret, Clara Lindblom, men jag undrar om du har läst det särskilt noga. Där finns i detalj besvarat vad det är som man anser vara skälen till att den här fastigheten inte är lämplig att bygga om på det sätt som du säger. Det är en fastighet som är i väldigt dåligt skick. Oavsett vem som styr i den här staden tror jag att vi är överens om att bolagen ska bedrivas affärsmässigt och att man inte ska gå in och renovera en fastighet på ett sätt som inte är rimligt ur bolagets synvinkel. I slutändan hamnar det nämligen annars på hyressättningen, om man inte har någon annan vänsterpartistisk modell för detta som jag inte känner till.

Det är faktiskt ganska svårt att förstå varför Vänsterpartiet driver den här frågan så hårt, för det är inte ekonomiskt försvarbart och inte ens en bra idé att göra det här till ett seniorbostadshus eller ett kollektivhus för äldre. Jag vet inte om det bara är en medial diskussion. Men det är en begränsad yta som går att använda som bostad i huset, 42 procent – det står också i svaret. Det är svårt att få till mer boyta. Man har från Micasas sida diskuterat hur man kan jobba med fastigheten på olika sätt. Just nu har man en tillfällig lösning som handlar om den kris vi går igenom med corona. Men till syvende och sist måste man ta ansvar för sitt fastighetsbestånd, och det skulle ju inte bli bättre av att en för bolaget icke fördelaktig stående renovering plötsligt skulle överföras till Svenska Bostäder. Vad är det som gör att Svenska Bostäder ska ta över en fastighet som är i så dåligt skick, och vem ska betala för det? Man måste väl ändå se på vad som är rimligt i det här fallet. Jag tycker att man ska lyssna till fastighetsbolaget. Naturligtvis har man utrett detta på grund av just den frågeställning som du tar upp i interpellationen, Clara Lindblom. Någon gång måste man också nöja sig med svaren.

Anförande nr 20

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Nu är det ju så att jag känner till Micasa som fastighetsbolag väldigt väl. Jag känner också till den här byggnaden väldigt väl. Jag gick själv på Vår Teater i den byggnaden när jag var liten. Det finns inte heller något särskilt stort behov av att raljera över mina läskunskaper eller min kunskap om allmännyttan, den lagstiftning som styr allmännyttan eller fastighetsekonomiska frågor, Joakim Larsson. Jag är väldigt väl bekant med allt detta.

Det som är problemet här är att ni inte ens har tittat på möjligheten att låta Svenska Bostäder ta över fastigheten. Nu är det ju så att den här fastigheten sitter ihop med Svenska Bostäders kollektivhus, som ligger precis bredvid. Det är en gång som håller samman dessa två fastigheter. Det ni har tittat på är ju bara möjligheterna för Micasa att göra en renovering. Ni har inte tittat på möjligheten till stordriftsfördelar om Svenska Bostäder tar renoveringen.

Jag sitter i Svenska Bostäders styrelse, vilket du har gjort länge, Joakim Larsson. Du vet lika väl som jag att Svenska Bostäder gör renoveringar och anpassningar av fastigheter. Det är så man gör när man har en aktiv fastighetsförvaltning. Det är också

så att det finns gemensamma ytor i Fristad som hade kunnat användas och som är väldigt uppskattade: aulan, restaurangen, fotvården och så vidare. Det har också visat sig, inte minst under den pågående pandemin, att det faktiskt är bra att i vårt bestånd ha fastigheter som kan användas och ställas om vid behov.

Men ni har alltså inte ens tittat på möjligheten att låta Svenska Bostäder ta över. Jag tycker att det är tråkigt, för det här är en fastighet som är väldigt uppskattad av dem som bor där. Det är en fastighet som är byggd och anpassad för att äldre ska kunna bo där på ett bra sätt men också till exempel kunna umgås i den gemensamma restaurangen. Återigen: Varför har ni ens tittat på möjligheten att låta Svenska Bostäder ta över? Och svara vänligen utan att raljera kring mina kunskaper och mitt engagemang i den här frågan!

Anförande nr 21

Borgarrådet L a r s s o n (M): Vi vill att våra äldre ska ha möjlighet att bo i högkvalitativa fastigheter, gärna till exempel i kollektivtrafiknära lägen. Den här fastigheten ligger inte särskilt bra till. Det är usel kollektivtrafik i det här området. Fastigheten är också i uselt skick. Fastigheten bedöms inte klara av Arbetsmiljöverkets krav för att bedriva servicehus. Det vet du, Clara Lindblom, och därför har du föreslagit att man i stället ska kalla det seniorbostäder. Men det är ändå så att fastigheten är i dåligt skick. Det är 42 procent av huset som är möjlig att använda som bostad. Det är inte en lämplig fastighet att bygga om på det sätt som Clara Lindblom vill, och det är svaret från Micasa, som alltså äger och förvaltar detta hus. Det spelar egentligen ingen roll vad jag tycker i sammanhanget, men jag kan nog känna att den bedömning som Micasa gör i detta fall rimligtvis är lika affärsmässigt genomtänkt och genomförd med samma kompetens som om Svenska Bostäder skulle göra den. Vad är det som gör att Svenska Bostäder ska ta över detta hus och göra någonting annat? Jag antar att det är samma räknesticka man använder, om man använder sådana nu för tiden – det gör man väl inte. Jag antar att vi ska ha samma sätt att se på bolagens fastighetsförvaltning. De projekt som vi gör ska vara ekonomiskt försvarbara, och det är inte detta förslag. Detta tycker jag att svaret har klarlagt, och nu har jag försökt göra så gott jag kan.

Anförande nr 22

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Men nu är det återigen så att alla studier visar att äldre väldigt gärna bor kvar – i det område där de kanske har vuxit upp, sett sina barn växa upp, har välbekanta miljöer och har vänner och nära och kära. I Bromsten har vi en väldigt hög andel otillgängliga fastigheter. Det är framför allt småhus och villor. Vi har en åldrande befolkning som kommer att vilja bo kvar i Bromsten. Då är inte Traneberg, Kista, Tensta eller Hässelby ett alternativ. Det som kommer att finnas i Bromsten är ett vård- och omsorgsboende, och det kan du inte hänvisa till, för det kräver biståndsbedömning, Joakim Larsson.

Detta är alltså ett servicehus. Ja, fastigheten är i tekniskt dåligt skick. Det är tyvärr ganska många av våra fastigheter. Men det kan man åtgärda med en sedvanlig upprustning. Det som är problemet med badrummen är Arbetsmiljöverkets regler om 80, 80 och 120 centimeter. Dessa regler är som sagt inte tillämpbara i seniorboenden.

Dessutom: Om det skulle behövas stöd i ett badrum kan man lösa det med dubbel bemanning, trots ett lite mindre badrum.

Återigen: Jag ifrågasätter inte Micasas förmåga att räkna, titta på kalkyler eller föreslå en speciell Micasalösning eller en Micasatolkning av allbolagen. Det jag säger är att kalkylerna skulle kunna vara annorlunda om Svenska Bostäder tittade på den här fastigheten ur ett helhetsperspektiv, eftersom den fastighet vi pratar om sitter ihop med Svenska Bostäders fastighet på andra sidan vändplanen. Det finns en glasad gång som förbinder de två fastigheterna. Om man till exempel vidtar upprustnings- och anpassningsåtgärder i servicehuset Fristad parallellt med att man till exempel vidtar större upprustningsåtgärder i det befintliga kollektivhus som ligger bredvid skulle kalkylen kunna se annorlunda ut. Jag tycker återigen att det är väldigt tråkigt att man inte tar tillfället i akt att se till att det finns tillgängliga bostäder för äldre i alla våra stadsdelar, för det vet jag att våra äldre stockholmare vill ha.

§ 7 Interpellation från Jan Valeskog (S) till trafikborgarrådet Daniel Helldén (MP) om polisens bekräftelse av att ordningslagen ska gälla för uppställning av elsparkcyklar

Anförande nr 23

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 24

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Det var lite oväntat att den här interpellationen skulle dyka upp, men det är väl alltid kul att diskutera elsparkcyklar, kanske några tycker. Vi får se.

Bakgrunden till interpellationen är något som vi har diskuterat flera gånger här och som vi faktiskt enligt min uppfattning har fått ett facit till. Vi har ju drivit att polisen måste utreda huruvida ordningslagen gäller och också gärna ge ut direktiv och handböcker, vilket man också har gjort.

Det har hänt två saker sedan fullmäktige pratade om detta. Det ena är att polisen tillsammans med SKR har gett ut en handbok om vad som gäller för utställning av elsparkcyklar. Det andra är att man har gjort en rättsutredning som fastställer att ordningslagen gäller. Det står ingenting om antalet cyklar där, utan det står att den gäller. Det är klart att interpellationssvaret som jag har fått av Helldén då blir lite inaktuellt. Om han hade väntat någon vecka till hade vi haft rättsutredningen klar.

Rättsutredningen har vi på olika sätt varit drivande för att få igenom. Vi tycker att det är bra att denna nu har gjorts. Nu vet ju alla hur det ser ut på stan. Det är andra tider, med corona, och det är inte så många elsparkcyklar. Men ändå är självklart den här frågan principiell viktig.

Enligt rättsutredningen och enligt handboken krävs det tillstånd av polisen för att ställa upp en eller flera cyklar, om man gör det i stor omfattning och om cyklarna står en viss tid. Det är precis vad vi hela tiden har sagt, Transportstyrelsen likaså, även om de håller på med lite andra utredningar som rör den här frågan.

Då undrar jag helt enkelt, som det står i interpellationen, vad borgarrådet kommer att göra för att se till att polisen i Stockholm också följer de här direktiven. Man kan förvisso tycka att polisen kan göra detta själv, men de politiska signaler vi har sett tidigare har varit problematiska, eftersom åtminstone någon tjänsteman hos polisen i Stockholm har gjort gemensam sak med borgarrådet i de här frågorna – då handlar det om att inte göra någonting. Men nu finns det som sagt nya direktiv, och detta är väl utrett. Då frågar jag: Hur tänker borgarrådet och de blågröna hantera de besked som har kommit från polisen?

Anförande nr 25

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! Nej, elsparkcyklar är inte lika aktuella just nu, eftersom det inte är så många elsparkcyklar ute. De problem som vi såg förra året har inte dykt upp på samma sätt. Men likväl är frågan om vad som egentligen gäller intressant.

När Valeskog skrev sin interpellation i februari hävdade han att allting var klart och att det var bestämt vad som gällde. I april fick vi rättsutredningen som staden begärt. Den blev något försenad på grund av corona – den som skulle ha den hade insjuknat. Hur som helst finns det nu en rättsutredning, som polisen har tagit fram och som gäller för hela landet. Då säger Valeskog att det är enkelt vad som gäller i den här frågan. Det intressanta är att det inte blev så mycket enklare med rättsutredningen. Ja, de säger att det behövs tillstånd för att ställa ut ett större antal elsparkcyklar för uthyrning, och det är polisen som ska bedöma de här sakerna. Men de säger samtidigt att det här måste bedömas från fall till fall beroende på platsen där de ställs ut.

Vad vi – och framför allt trafikkontoret – har gjort är att föra en dialog med polisen för att försöka reda ut vad som egentligen gäller i det här sammanhanget. Ställer man ut ett par stycken elsparkcyklar är det inte tillståndspliktigt. Är det däremot fler är det det. Ungefär den bedömningen gör de i dag. Då kommer nästa lilla intressanta sak: När väl en brukare använder sin elsparkcykel och ställer den ifrån sig faller den utanför alla tillståndsfrågor. När väl de enskilda cyklarna börjar snurra på stan finns det alltså ingen tillståndsfråga kvar över huvud taget, vilket också står i rättsutredningen.

Sedan kommer nästa lilla spännande aspekt när man tittar på det här, och det är att flera bolag nu går över till att ha batterier som man byter i elsparkcyklarna. Man har cykelbud som åker ut och byter batterierna. Då ställs aldrig elsparkcyklarna ut. Därmed faller de också helt utanför det som polisen säger, för det finns ingenting som ställs ut i klump på stan från de här bolagen. Vi hamnade helt enkelt i ett läge där det i vissa fall kanske behövs tillstånd, i andra inte. Om bolagen bara håller sig inom ramen för det här behöver de inga tillstånd. Detta gjorde inte saken enklare, utan egentligen mer komplicerad.

Snart kommer Transportstyrelsen med en rapport, som Valeskog var inne på. Den är också försenad på grund av corona, men det har sagts att den ska komma i början av juni. De har tittat på rättsläget. De gör ju inte en bedömning av vad som är rätt och fel, utan konstaterar bara vad olika parter säger. Den rapporten väntar vi på.

Anförande nr 26

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Jag kan konstatera att borgarrådet Helldén lutar sig mot en polisman i Stockholms stad som uppenbarligen har fel. Jag har sett några citat i tidningarna. Han är helt ensam om detta. Han hade fel även förra gången, då han hävdade att det inte heller spelar någon roll hur många det är i antal. Men faktum är detta: Ställer man ut 9 000 cyklar i Stockholm, som förra året, spelar det ingen roll om man ställer ut dem en och en på 9 000 platser, två och två på 4 500 platser eller tre och tre på 3 000 platser. Det är tillståndspliktigt i alla fall. Det har att göra med att man ställer ut dem för uthyrning och att de står en viss tid.

Det där är ett rent påfund, och detta är märkligt. Det framgår också av den här rättsutredningen att det inte har någonting med antalet att göra. Det är ett rent påfund från en enskild polisman i Stockholms stad som inte har velat göra någonting på hela resan och som också borgarrådet Helldén har varit i fullt samförstånd med. Det här förstår ju var och en själv – om man ställer ut 9 000 cyklar, skulle det göra någon skillnad att man ställer dem med några meter emellan? Det är klart att det inte gör. Att man i ett senare läge byter batterier har inte med saken att göra.

Det enda jag kan ge borgarrådet rätt i är att ordningslagen inte gäller när elsparkcyklarna väl är ute och snurrar. Den gäller just när man ställer upp dessa 9 000 cyklar, eller hur många det nu är. En och en, tre och tre eller något annat – oavsett hur man gör krävs det tillstånd. Jag är helt säker på att den här polismannen i Stockholmspolisen kommer att få ändra sig på den här punkten också. Han fick ändra sig förra gången. Jag ska inte spekulera i orsaken till att passivitet är det som gäller.

Nu kanske vi slipper ha denna situation med tanke på omständigheterna, vad vet jag. Men det finns de som har sagt att detta kommer att ge sig. Ska vi då återigen ha en politisk situation i Stadshuset där ansvarigt borgarråd sitter på rumpan och inte tänker göra någonting? Rättsutredningen är helt solklar, liksom de direktiv som finns utgivna om att det krävs tillstånd. Då håller det här nästan på att bli löjligt.

Jag ska också upprepa en fråga som ställdes i interpellationen. Om man nu ställer ut 9 000 cyklar, är det då inte rimligt att man får betala för upplåtelsen, precis som någon som säljer grönsaker eller någon annan cykelhandlare som vill hyra ut sina cyklar utanför sitt område? Ska detta vara ett undantag för att det råkar stå en, två eller tre i klunga på 6 000 eller 3 000 ställen? Det är ju fullständigt befängt. Så är det naturligtvis inte. Men då blir ändå min fråga: Om det nu åter skulle uppstå en sådan situation som förra sommaren, tänker borgarrådet då sitta på sin rumpa och inte göra någonting?

Anförande nr 27

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Jag har framfört till regeringen att jag tycker att vi behöver lagändringar i det här sammanhanget, så att vi som stad kan få möjlighet till tillståndsplikt och till att styra upp detta utifrån de förutsättningar som vi vill ha här. Jag vill också att man ska få det här trafikslaget att vara ett separat trafikslag, så att vi kan införa trafikregler som gäller separat för det. Vi vet till exempel att elsparkcyklar räknas både som cyklar och som gående, så vi kan inte förbjuda dem med mindre än att vi förbjuder gående och cyklar samtidigt på alla de platser där de inte ska vara. Jag tycker att det vore bra om vi fick en tydlighet i det här och fick en lagstiftning som gjorde att vi som kommun faktiskt kunde styra upp det här på ett vettigt sätt utifrån vad som är bra för staden.

Det hjälper inte hur många gånger Valeskog än upprepar att en viss polis har sagt något eller hävdar att 9 000 cyklar på något vis är en stor klump. Det räcker ju med att läsa rättsutredningen från polisen. Där står det att man ska göra en bedömning från fall till fall av huruvida det behövs tillstånd. Om man ställer ut några enstaka elsparkcyklar på en plats får man göra det, enligt de diskussioner vi har haft med dem. Det enda som kan hindra är att det endast ska vara tillfälligt på den platsen. Då kan man byta plats nästa gång. Det ska också vara obetydlig omfattning. Ett par stycken är obetydlig omfattning. Det ska inte inkräkta på någon annans tillstånd. Gör det inte det behövs inte tillstånd.

Det intressanta i det här sammanhanget är att polisen har gjort sin rättsutredning och har gjort en viss bedömning. Om de bedömer att det behövs tillstånd är det deras skyldighet att kontrollera dem, lagföra dem, säga att de behöver tillstånd och i så fall ta bort dem. Då kan polisen göra det. Men vi kan inte se att den rättstillämpning som de har kommit fram till entydigt säger vad som gäller. Jag ska inte nämna några bolagsnamn, men det finns ett bolag som utifrån polisens rättsutredning faller mellan

stolarna helt och hållet. Vissa bolag skulle då behöva tillstånd för viss del av sin verksamhet, andra inte alls. Det kanske är så att utvecklingen har gått lite för fort och att polisen inte riktigt hängt med på vad som hänt i omvärlden. Därför tycker jag att det bästa vore om vi nu fick till en bra lagstiftning, där man entydigt och klart gått igenom alltihop och säger hur det ska vara, så att vi vet det här i staden och på andra ställen, i stället för att vi ska hålla på och bolla fram och tillbaka med rättsutredningar.

Anförande nr 28

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Nu är det i motsats till vad borgarrådet Helldén säger så att polisen inte var otydlig i sin rättsutredning eller i den handbok man gett ut. De är väldigt tydliga. Det har ingenting med antalet att göra. Självklart får man göra en bedömning från fall till fall – det är skillnad på Flen och Stockholms stad. Men vi pratar om Stockholms stads förutsättningar, och vi pratar om 9 000 cyklar. Som sagt: Det är ingen skillnad om man ställer dem två och två på 4 500 platser eller något annat. Det har inte med saken att göra. De ställer upp dem och de står en viss tid för uthyrning. Det är helt solklart.

Som jag sa är det märkligt att vi har en enskild polisman som går ut och gör sin egen tolkning. Jag förstår att det här självklart är ett jättejobb för polisen. Men jag tror inte ett ögonblick på någon hemställan från Stockholms stad eller någon annan om att kommunen ska få hantera detta. Återigen: Det handlar om ordningslagen, och det är polisen som hanterar detta efter remissförfarande från Stockholms stad.

Vid precis varenda upplåtelse tar vi betalt och tillämpar likabehandling. Men här betalar man inte ett öre, med trafikborgarrådets goda minne, trots att det är fråga om kommersiella företag och en verksamhet med jättestor omfattning. Varför är det så? Sedan kan man ha olika uppfattningar – de kanske bara behöver betala en liten slant, vad vet jag. Det är ju inte det som det är fråga om. Principen ska självklart vara att de ska betala som alla andra. Där råder ingen oklarhet. Det är just därför polisen är väldigt tydlig med detta.

Men sedan har man naturligtvis den ordningen inom polisen att det är den polismyndighet som finns lokalt som hanterar detta. Det var ju problemet förra gången, och det var därför vi drev på för att det skulle fram en rättsutredning för att få detta klarlagt. Nu har det till och med blivit så att det finns en handbok där detta tydligt står. Sedan har de absolut inte skrivit att det inte behövs något tillstånd om det är fråga om en cykel, fyra cyklar eller något annat antal. Så står det inte. Det här är tydligt, och vi pratar om Stockholm och inte om Flen.

Anförande nr 29

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Det är just för att Stockholm inte är Flen som vi i sammanhanget bad om att vi skulle kunna få ha olika regler i vissa sammanhang, till exempel när det gäller trafikreglerna i Stockholm kontra andra städer. Det är klart att det är helt olika förutsättningar. Jag vet inte om det ens finns några elsparcyklar i Flen.

Valeskog hänvisar till SKL:s handbok och att det står klart och tydligt i handboken, som dök upp innan rättsutredningen fanns. Jag vet att polisen varit inblandad i

framtagandet av den, men det är ingen rättsakt. Handboken talar inte om vad som gäller. Den räcker inte. Man kan säga hur många gånger som helst att något är solklart, men om det inte är det? Jag kan kopiera rättsutredningen till hela fullmäktige så kan ni läsa den. Det är inte enkelt eller klart vad som gäller.

Vi kommer snart att få Transportstyrelsens rapport där de har gått igenom hur de bedömer läget. Sedan kommer de att gå vidare för att ta fram ett lagförslag. Det är detta som är själva idén med att Transportstyrelsen håller på med detta: Det är komplicerat och en ny värld. Vi har att göra med produkter som hela tiden förändras. Under det ett och ett halvt år som vi har haft den här typen av cyklar har de förändrats 14 gånger. Hur bolagen har hanterat dem har under denna tid ändrats ungefär lika många gånger. Det är detta som är problemet med polisens rättsutredning: Den har inte hängt med i utvecklingen.

Även om vi för vissa bolag sannolikt skulle kunna teckna avtal nu har vi fortfarande ett antal bolag som inte behöver göra detta därför att det helt enkelt inte faller inom ramen för hur lagstiftningen ser ut utifrån den tolkning som gjorts i rättsutredningen.

Vi är alltså i ett annat läge i dag. Vi har coronakrisen. Elsparkcyklarna är mycket färre. Vi vet inte hur många bolag som har gått i konkurs. Det är några stycken som fortfarande lever. Vi får se om de gör det om några månader. Det kanske de inte gör. Detta är något som vi kommer att fortsätta att följa. Vi kommer att fortsätta dialogen med polisen om hur vi ska hantera detta. Just nu är det inget problem, vilket i sammanhanget är bra eftersom rättsutredningen inte var någon glasklar, tydlig produkt.

*§ 10 Frågestund**Fråga nr 1. Stadens personalpolitik*

Anförande nr 30

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Pandemin har drabbat världen, Sverige och Stockholm hårt. Hos oss har den drabbat Stockholms äldre mer än andra, och särskilt hårt har den drabbat dem som bor på särskilda boenden.

Stadens arbete kommer att utvärderas, och det är viktigt att vi direkt tar tag i de problem som är tydliga redan nu. Med anledning av detta vill jag fråga finansborgarrådet om det faktum att exempelvis Folkhälsomyndigheten pekar ut otrygga anställningar som en bidragande orsak till ökad smittspridning i äldreomsorgen. Ni avskaffade uppdragen att minska otrygga timanställningar både i stadens verksamheter och i upphandlade verksamheter.

Anser du fortfarande att det var rätt att fatta dessa beslut? Om inte, är du beredd att ändra dig?

Anförande nr 31

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Tack så mycket för frågan!

Jag kan notera att Folkhälsomyndigheten i dessa dagar spekulerar en del i olika teorier. Vi vet tyvärr fortfarande inte när man smittar. Är det före symtom, och hur långt efter sista symtom smittar man? Där tror jag att vi ska ha en ödmjukhet i att avvakta de svar som forskningen kommer att ge oss.

Det är inte så att de äldre har drabbats på ett mycket olyckligt sätt bara i Stockholm, utan vi kan se att hälften av alla avlidna i Europa har bott på någon form av äldreboende. Detta ska man ha med sig. Det är en sårbar grupp som har varit väldigt utsatt.

Tidigt i pandemin skickade vi signaler till stadsdelarna att bemanna upp mer än vad de behövde därför att det var viktigt att säkerställa att det fanns personal tillgänglig. Relativt tidigt stod det klart att hälften av våra medarbetare i vissa verksamheter var frånvarande, antingen på grund av egna symtom eller för att de var hemma med barn som hade symtom. Detta visade att det var rätt att bemanna upp.

Den stora delen är tillsvidareanställda och jobbar heltid, men sedan behövs det alltid en viss typ av flexibilitet. Jag vill vara tydlig med att för oss gäller heltid som norm. Däremot ska det alltid finnas möjlighet till undantag om man skulle vilja jobba deltid. Den flexibiliteten måste finnas, men jag som moderat gillar arbetslinjen. Jag tycker att heltid alltid bör vara eftersträvansvärt om det är så att man önskar det. Sedan kan det finnas många som kommer tillbaka efter föräldraledighet eller som vill jobba deltid av andra skäl, och då ska den möjligheten finnas.

Om man tittar på till exempel timavlönade ser man att de är färre nu än under föregående mandatperiod. Det är inte så att detta har förändrats sedan vi tog över, utan

det har funnits en andel timavlönade som ska kunna täcka upp när personalen är frånvarande. Det är viktigt att denna flexibilitet finns.

Anförande nr 32

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Om jag tolkar dig rätt, Anna König Jerlmyr, anser du att Folkhälsomyndigheten spekulerar när de säger att timanställda och otrygga anställningar kan vara en bidragande orsak till den ökade smittspridningen i äldreomsorgen. Om jag uppfattar dig rätt anser du alltså att Folkhälsomyndigheten yttrar sig bara med spekulationer.

Detta är jättespännande. Det handlar delvis om otrygga anställningar, alltså timanställningar. Rätten till heltid och möjligheten till deltid, som du pratade om, är lagskyddade om det exempelvis är så att man har barn under åtta år.

Men då kan du också spekulera vidare. Du sa att det såg likadant ut förut, men det gjorde det inte. När vi tog över styret i Stockholm var 70 procent inom omsorgen tillsvidareanställda, men när vi lämnade över var det 74 procent. Så: Kommer ni att ändra politikens inriktning?

Anförande nr 33

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Som sagt är det många studenter som är visstidsanställda, men när det handlar om timavlönade är de färre i dag jämfört med tidigare år, när bland andra Karin Wanngård styrde.

Många studerar samtidigt som de jobbar inom hemtjänsten. Det är relativt vanligt att stärka upp med extraarbete. De söker inte heltidsanställning. Det vi måste titta på är ofrivilligt deltidsarbete. De ska givetvis i största möjliga mån ges möjlighet att jobba heltid. När vi tittar på det ser vi att det ofta handlar om vikarier som täcker upp när personal är borta. Detta är viktigt att ha med sig.

Ja, man spekulerar, för vi vet fortfarande inte vad som bidrog till smittutvecklingen. Senast i dag har Folkhälsomyndigheten varit ute och sagt att besöksförbud kanske inte var nödvändigt och att man kanske varit lite för restriktiva. Det är hela tiden nya besked. Det som gör det problematiskt är att vi i dag fortfarande inte har facit på vilka de utlösande faktorerna för smittspridningen är.

Anförande nr 34

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Det jag hör är den tydliga moderata personalpolitiken. Du gömmer dig bakom flexibilitet, du gömmer dig bakom att människor vill ha timanställningar och du gömmer dig bakom att du anser att Folkhälsomyndigheten spekulerar.

Att ta bort ofrivilliga timanställningar och minska ofrivillig deltid är en målsättning inom politiken som väldigt mycket visar vad man står för när det handlar om trygga anställningar. Jag blir orolig av finansborgarrådets svar på frågan. Ni vill uppenbarligen ha en stor mängd timanställningar även fortsättningsvis i Stockholm.

Jag vill vara tydlig från socialdemokratiskt håll: Vi kommer att göra allt vi kan för att få bort ofrivilliga tim- och deltidsanställningar.

Anförande nr 35

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Det lyckades ni ju ”bra” med. När ni hade möjlighet att styra detta var det fler som var timavlönade. Låt oss komma ihåg det i den här debatten.

Om jag minns rätt vad som står i årsredovisningen ökar heltidsanställningarna och minskar sjukskrivningarna, enligt de uppföljningsdokument som finns. Där går utvecklingen i rätt riktning. Men låt oss utvärdera detta senare när den tiden kommer tillsammans med expertmyndigheter på nationell nivå. Jag är övertygad om att de kommer att landa i slutsatsen att det snarare handlar om hur smittspridningen utvecklar sig än om vilken anställningsform man har.

Vi ska ha goda anställningsvillkor i vår stad. Det har vi, men vi ska fortsätta att sträva efter att ofrivillig deltid ska minska till förmån för heltid och att vi får en bra arbetsmiljö i våra verksamheter. Detta är något som vi alla är måna om och som vi strävar efter på olika sätt.

Fråga nr 2. Lärdomar som äldreborgarrådet drar från den rådande pandemin och smittspridningen inom äldreomsorgen

Anförande nr 36

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Först vill jag bara påminna finansborgarrådet om att vi var på samma föredragning av Anita Lidberg. Finansborgarrådet hänvisade till den vänstra spalten med antalet kontrakt, men det som jag ställde en fråga om och som direktören höll med om är att man ska titta på den högra spalten, som alltså är andelen arbetad tid.

(O r d f ö r a n d e n : Det är en annan fråga.)

Det är bara för att rätt ska vara rätt. Finansborgarrådet använde medvetet fel statistik. Men nu ska vi prata äldreomsorg, Erik. Det gjorde jag nyss också, faktiskt.

Man kan säga att krisen har blottlagt revor både i vår välfärd och i vår krisberedskap. Detta tror jag har skakat om många av oss. Jag tror också att många svenskar känner att en underfinansierad äldreomsorg, en hög andel timavlönade och svårigheten med väldigt många aktörer, speciellt i en kris, kanske inte var det bästa utgångsläget.

Det kommer att följa en viktig debatt om lärdomar. Där vill jag helt ärligt fråga dig, Erik: Vad tar du med dig från den här tiden, när vi blickar framåt? Vad behöver vi göra för att se till att Stockholms äldreomsorg är bättre rustad inför nästa kris?

Anförande nr 37

Ordföranden: Innan jag lämnar ordet till borgarrådet Erik Slottnér vill jag påminna om att det är olämpligt att dra in personer som inte kan svara. Även om man kanske skulle vilja det är det inte lämpligt i frågeställningen.

Anförande nr 38

Borgarrådet Slottnér (KD): Fru ordförande! Tack, Clara Lindblom, för frågan!

Jag tror att vi kommer att få dra väldigt många slutsatser och lärdomar av den coronaepidemi som har slagit till. Vi är inne i ett läge där vi fortfarande krishanterar mycket och där vi gör allt vi kan på olika nivåer för att försöka förhindra smittspridning och lindra dess konsekvenser så gott vi bara kan.

Jag tror att det ännu är tidigt att dra definitiva slutsatser. Vi vet fortfarande inte exakt hur viruset sprids. Det är ett virus som uppenbarligen fungerar väldigt annorlunda än andra virus som vi har sett tidigare. Det finns flera teorier. En sådan, som kom ganska tidigt, är att anhöriga förde in smittan på äldreboenden. En annan teori är att många timavlönade gick till jobbet trots att de hade symtom. En tredje teori är att personalen många gånger är för lågt utbildad. En fjärde teori är bristande basala hygienrutiner. En femte teori är bristande svenskkunskaper hos stora delar av personalen. En sjätte teori, som jag själv är väldigt nyfiken på och vill veta mera om, är att den asymtomatiska smittspridningen har varit betydligt kraftfullare än vad Folkhälsomyndigheten har gett sken av. Där är jag väldigt nyfiken på om man kommer att få fler svar framöver, för detta tror jag kommer att få oss att dra en del slutsatser.

Jag lär mig bland annat av hur viktigt det är att vi har ett gott samarbete och jobbar hårt på olika nivåer för att bemöta till exempel en coronapandemi. Vi ser nu hur antalet smittade människor som bor på äldreboenden nästan har halverats de senaste två veckorna. Detta hade inte varit möjligt om vi inte hade kraftsamlat på många olika nivåer. Vi ser hur antalet boenden som har smittade äldre har minskat från 58 till 40 stycken på bara två veckor. Vi ser också inom hemtjänsten att smittspridningen ter sig ganska låg, som det ser ut nu. Det fortsätter den att vara, och det har den varit under lång tid.

Anförande nr 39

Borgarrådet Lindblom (V): Förlåt till presidiet! Finansborgarrådet använde fel statistik, så jag kunde inte låta bli att ge en sakupplysning. Jag ber om ursäkt.

Nu ska jag prata med Erik, som säger många kloka saker. Oavsett vilken anledning som ligger bakom smittspridningen kan man väl åtminstone titta på äldreomsorgens resiliens eller robusthet för att möta en kris. Jag tänker bland annat på sådana saker som Karin och Anna diskuterade tidigare, såsom tidsbegränsade anställningar. Rent logiskt kan det vara en bidragande faktor.

Jag vet att du har sagt i *Agenda* att du också vill se fler fasta anställningar. Skulle du vara öppen för att till exempel teckna ett lokalt kollektivavtal för att ha ett tak för den andel tidsbegränsat anställda som vi ska ha i staden? Många av de saker som lyfts upp när det gäller visstidsfrånvaro och sjukskrivningar kan lösas med förhöjd

grundbemanning eller vikariepooler. Är detta något som du skulle kunna tänka dig att pröva?

Anförande nr 40

Borgarrådet S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Just frågan om exakt hur det är med lokala kollektivavtal har jag inte övervägt. Jag är lite tveksam till att sätta definitiva tak. Jag tror att det är svårt att veta exakt var siffrorna ska landa, men det är klart att vi skriver i förfrågningsunderlagen till såväl våra egna som till våra upphandlade verksamheter att man ska eftersträva både tillsvidareanställning och heltid. Sedan har våra olika majoriteter valt att formulera sig lite olika, men målriktningen är att det ska vara tillsvidareanställning och heltid.

Sedan kommer vi, precis som Anna König Jerlmyr sa, att behöva täcka upp med olika timavlönade och visstidsanställningar eftersom det är en verksamhet som ska fungera dygnets alla timmar, alla dagar i veckan.

Jag tror att utbildningsnivån är viktig att jobba vidare med. Det är jätteviktigt att vi implementerar yrkeskarriärtrappan så att vi höjer statusen både för undersköterskeyrket och för vårdbiträdesyrket.

Anförande nr 41

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Ordet eftersträva är en ambitionssänkning i de avtal som har skrivits. Samtidigt kan man säga att det är oerhört svårt att följa upp användningen av detta ord. Därför skulle det vara mycket bättre med siffersatta mål.

Under den förra majoriteten minskade de timavlönades andel av den arbetade tiden, och det var detta jag försökte hänvisa till i min sakupplysning. Nu när du plockade upp den bollen kan jag förtydliga det. Det som det ofta hänvisas till i debatten är antalet kontrakt, men det säger ju inget om hur mycket personer faktiskt används i verksamheten. Det ger en mer korrekt beskrivning att titta på andelen arbetad tid, och där syns ingen ökning under den förra mandatperioden. Jag kan ärligt säga att jag inte är helt nöjd med det, och det är därför jag tror att man behöver styra på annat sätt än med bara allmänna skrivningar.

Jag skulle vilja uppmana dig att titta på saker som arbetskläder. Jag vet att ni var lite skeptiska till omklädningsrum, men där behöver vi skärpa kraven ytterligare. Och generella effektiviseringar är något som jag hoppas att vi inte får se i nästa äldreomsorgsbudget.

Anförande nr 42

Borgarrådet S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Andelen arbetad tid ökade inte under föregående år utan låg på ungefär samma nivå som under den förra mandatperioden. Det är inte så att timanställningarnas andel av den arbetade tiden plötsligt ökar när det blir ett annat styre än Socialdemokraterna och Vänstern, utan den ligger kvar på en nivå runt 20 procent.

Jag ser gärna att andelen sjunker, men vi måste också veta hur mycket av tiden som är ofrivillig arbetad tid. Det finns många som jobbar inom äldreomsorgen som vill jobba

på timmar. De kanske går och pluggar till undersköterska eller sjuksköterska och tycker att det passar alldeles utmärkt att jobba extra på helger och kvällar och göra sig själva mer förberedda inför kommande arbetsliv inom äldreomsorgen. Detta tycker inte jag är något problem.

Jag vill också lyfta fram chefskapets och ledarskapets betydelse, för det är något som har kommit fram. Detta har vi kollat på tidigare också, men där tror jag att vi behöver göra ytterligare insatser för att stärka ledarskapets roll. Det är en jätteviktig fråga som får alldeles för lite medial uppmärksamhet.

Fråga nr 3. Kommer det nya skolborgarrådet fortsätta driva på för att skolan ska erbjuda hemspråksundervisning?

Anförande nr 43

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Under närmare fem år har jag och det förra skolborgarrådet Lotta Edholm talat om hemspråkets vara eller icke vara. Trots att det inte finns någon forskning som stöder att hemspråk bidrar till lärandet av svenska har Lotta Edholm hållit fast vid att hundratals miljoner av stockholmarnas pengar årligen ska läggas på just hemspråk.

Nu har vi ett nytt skolborgarråd, och jag vill ställa en fråga till dig: Kommer du, precis som Lotta Edholm, att driva en politik där ni är beredda att lägga hundratals miljoner av stockholmarnas skattepengar på hemspråk?

Anförande nr 44

Borgarrådet S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Fru ordförande och fullmäktige! Svaret på frågan är väldigt enkelt: Ja, det nya skolborgarrådet kommer på alla sätt att driva frågan att vi ska fortsätta att erbjuda modersmålsundervisning, som det heter. Det var faktiskt redan 1997 som det bytte namn från hemspråk till modersmålsundervisning.

Jag tycker att detta är en jätteviktig del av skolverksamheten, och den har både kursplan och kunskapskrav. Dessutom har det visat sig att de som arbetar med sitt modersmål många gånger har mycket lättare med inläringen av övriga ämnen. Jag tycker därför att detta är viktigt, och vi ska följa upp det.

Man kanske också ska påpeka att det är en lagstadgad verksamhet. Det är inte så att Stockholms stad kan avvika från det. Det står i både skollag och olika förordningar att vi ska bedriva modersmålsundervisning i Stockholm, och detta tänker vi fortsätta med.

Anförande nr 45

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Det stämmer att det är lagstadgat, men det är inte lagstadgat hur mycket Stockholms stad ska erbjuda när det kommer till hemspråk.

Du nämnde att det bidrar till inläringen av andra ämnen. Då vill jag ställa en fråga till dig. Vi kan se att när elever rör på sig mer, se Bunkeflomodellen, bidrar det till

inlärnigen av andra ämnen. Är det då också din policy att skattebetalarna ska stå för kostnaden om en elev till exempel vill börja spela tennis? Hur resonerar du kring det?

Anförande nr 46

Borgarrådet S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Grundproblemet med er i Sverigedemokraterna är inte att ni är emot hemspråk och säger att vi har för mycket hemspråk eller att vi går utöver det som lagen säger, vilket är marginellt. Problemet är att ni är emot hemspråksundervisning totalt sett. Jag förstår ju att det är detta som du är ute efter.

Att få tillgång till sitt eget modersmål är en rättighet som dessa barn och ungdomar har enligt lag, och det tycker jag är viktigt att vi följer. Det är intressant att du jämför med rörelse. Jag tror faktiskt att du har helt rätt. All forskning visar nu att rörelse i olika former bland barn och ungdomar gynnar kunskapsinlärnigen, så jag tycker att det är en utmärkt tanke.

Jag tycker inte att vi ska minska vare sig rörelse eller modersmålsundervisning.

Anförande nr 47

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Jag vill vara tydlig med att vi inte är emot att man lär sig utländska språk i Sverige. Det vi motsätter oss är att det är skattebetalarna som ska stå för det. Det är hela vår ingång i denna fråga.

Jag vill ställa en sista fråga till dig. Nu när vi befinner oss i en pandemi kan vi se att smittspridningen har blivit värre, mycket på grund av att människor inte kan svenska. Tycker du inte att det är bättre att vi lägger mer resurser på att människor ska lära sig svenska än på att de ska lära sig utländska språk?

Anförande nr 48

Borgarrådet S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Fru ordförande, fullmäktige! Det är sorgligt att höra hur du uttrycker dig. Att ställa människor mot varandra och göra jämförelser på det sätt som du gör är bara makabert.

När jag såg att du sitter i utbildningsnämnden hoppades jag att du drivs av de frågor som vi drivs av – barnens bästa, att se barnperspektivet, jobba med kunskapsmålen och så vidare – men du har en helt annan agenda. Så tyvärr får du inget bättre svar än så.

Fråga nr 4. Stödet till unga som tvingas till sex mot ersättning

Anförande nr 49

L i s a P a l m (FI): Pandemin har ställt oss inför nya utmaningar och problem. Ett problem som är ständigt aktuellt är prostitutionen och handeln med kvinnors kroppar. Vi har nog alla sett hur polisens Insats Torsk har tagit fast många män de senaste dagarna, vilket blivit väldigt uppmärksammat.

Polisen säger att man nu ser en helt ny målgrupp. Det är unga som har blivit av med sina jobb och förlorat sin extrainkomst och som väljer att ge sig in i prostitution eller sex mot ersättning. Detta är naturligtvis otroligt allvarligt. Därför undrar jag: Vilka åtgärder har Jan Jönsson vidtagit för att säkra stödet till unga som tvingats till prostitution?

Anförande nr 50

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Ordförande! Tack så mycket för denna viktiga fråga!

Det jag möjligtvis kan säga är att det nog framför allt är våra egna socialarbetare som har uppmärksammat denna fråga när de har varit ute på insatser. Nu senast, under vecka 20, uppmärksammade de fem minderåriga och, tror jag, ytterligare sex eller sju unga vuxna i åldern 18–20. Det är en förskräckligt hög siffra. Det är vad som hittades totalt under ett helt år. Det är katastrofalt att det är så många.

Vad har vi då gjort? Vi har förstärkt vår uppsökande verksamhet och funnits med vid alla insatser. Vi har också sett till att 1000 Möjligheter fått bidrag, vilket i och för sig gjordes tidigare. Där var socialnämnden enig. Trots att förvaltningen egentligen tyckte att vi skulle avslå det var alla eniga om att vi skulle bevilja bidrag, för det finns inte så många organisationer som jobbar med just denna fråga.

Vi har haft en hel del diskussioner med regionen om hur de kan möta denna grupps behov. Det är många som behöver traumabehandling och liknande. Där har det visat sig att det svåra är att gå från att ha kontakt med socialtjänsten till att ta klivet in i barn- och ungdomspsykiatri. Av någon anledning känns detta mer skrämmande än att ha kontakt med socialsekreterare.

Sedan har vi också haft mycket kontakt med polisen, som behöver bedriva ett mer systematiskt arbete med denna fråga och inte bara göra enstaka insatser.

Anförande nr 51

L i s a P a l m (FI): Jag hörde dig i SR P4, tror jag att det var, när du pratade om att ligga på polisen. Det tror jag är jätte viktigt. Som du säger måste vi arbeta brett, och vi måste involvera skolan. Vi vet att gymnasieelever är hemma nu under distansundervisningen eller kanske inte fullföljer sin utbildning som det var tänkt.

En viktig och stor aktör i detta är stadsdelsnämnderna. Du nämnde det uppsökande arbetet. Jag skulle vilja höra lite mer om hur stadsdelsnämnderna arbetar. Jag tänker att man kan jobba med fritidsgårdar, jobbtorg och så vidare. Vad har stadsdelsnämnderna fått för uppgifter i den här frågan?

Anförande nr 52

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Även här sätter du fingret på en viktig punkt. Vi tog in begreppet sugar dating för första gången i budgeten inför det här året. Jag skulle säga att både stadsdelarna och skolorna har stått ganska frågande inför hela situationen. Jag har varit rektor och lärare i många år, och jag ska erkänna att jag aldrig tidigare har förstått att det är så unga personer som 13- eller 14-åringar som både säljer och köper sex. Här behöver vi göra mycket.

Just nu pågår ett arbete. Bland annat ska denna fråga i programmet för våld i nära relationer, så där hoppas jag att det blir en hel del. Jag tror att vi framöver behöver bedriva något slags informationsarbete. Just nu är det dock lite svårt att nå fram eftersom många gymnasieelever är hemma.

Anförande nr 53

L i s a P a l m (FI): Tack för dina svar! Jag tror att vi är helt eniga i denna fråga när det gäller vad som behöver göras och att vi behöver jobba brett framöver.

Någonstans finns det något positivt i att polisen och socialtjänsten börjar uppmärksamma detta mer och att vi kan gå vidare och arbeta tydligare med skolan. Där tror jag vi har mycket mer att göra. Vi kan prata om porrkritiska samtal i skolan, som är något som man skulle kunna börja med nu. Vi har sexualundervisningen, som skulle behöva ha ett sexlyft. Vi har många olika delar som behöver säkras upp så att man kan prata om sex mot ersättning, sugar dating och prostitution.

Min sista fråga var du inne lite på. Vilka åtgärder behövs framöver – här och nu? Vi riskerar att vara i denna situation med ännu fler arbetslösa under lång tid.

Anförande nr 54

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Jag har bett socialförvaltningen och Framtid Stockholm att titta särskilt på denna fråga eftersom de också är oroade. Jag tror att en viktig väg blir just genom skolornas elevhälsa, som det kanske gäller i första hand snarare än socialtjänsten, även om det uppsökande arbetet är mycket viktigt.

Nu tittar jag bort mot skolborgarrådskollegan, som just nu gör något annat. Jag kommer att prata med henne om hur viktig denna fråga är även för skolans del. Framtid Stockholm jobbar oerhört aktivt. Vi har minst en socialsekreterare som ska kunna jobba med detta på heltid, och min ambition är att försöka få tillbaka henne till Polishuset igen. Där satt hon nämligen för ett par år sedan, men av någon anledning upphörde det. Jag hoppas dock att vi ska få tillbaka henne dit tillsammans med mer systematik i arbetet.

Fråga nr 5. Stadens insatser inom äldreomsorgen under coronakrisen

Anförande nr 55

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Hej, Erik! Jag kan inte låta bli att ställa frågor om hur corona och covid-19 har hanterats. Det är jättebra att antalet nu går nedåt och att det är allt färre på äldreboenden och inom hemtjänsten som har sjukdomen.

Äldrenämnden träffade krisledningsnämnden via nätet den 3 april, och redan då pratade jag om kohortvård och särskilda hemtjänstteam för att kunna koncentrera både personal och skyddsutrustning i syfte att minska smittspridningen. Krisledningsnämnden fattade tre veckor senare beslut om kohortvård och förstärkningsteam. Tror du inte att det hade behövt gå lite snabbare att fatta dessa beslut för att kunna få ned antalet ännu fortare?

Anförande nr 56

Borgarrådet S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Tack, Mirja Räihä, för frågan!

Det är svårt att säga att man aldrig skulle kunna vara snabbare. Det är många gånger som man önskar att man kunde fatta beslut ännu snabbare. Jag kan faktiskt med gott samvete och med handen på hjärtat säga att jag är väldigt nöjd och stolt över de snabba och resoluta beslut som ändå tagits av krisledningsnämnden, men inte bara av den utan också på förvaltningsnivå och tjänstemannanivå och till och med, fru ordförande, på delegation. Beslut tas på många olika nivåer.

Det är inte så att alla våra verksamheter sitter och väntar på att krisledningsnämnden ska sammanträda och att vi först när beslut har fattats där kan agera mot viruset, utan det sker på många olika plan och i många olika verksamheter.

Det var inte när Mirja började prata om kohortvård och särskilda covid-19-team den 3 april som vi satte igång med detta. Kohortvård finns med i beredskapsplanerna, som har uppdaterats och som gick ut till verksamheterna den 10 mars, tror jag. Där finns planer för kohortvård med. Det är ett arbetssätt som man har haft till och med innan coronaviruset gjorde entré i vårt land.

Mirja sa att vi den 24 april började införa särskilda förstärkningsteam som skulle jobba med smittade äldre inom hemtjänsten, men sanningen är att vi införde det den 6 april. Krisledningsnämnden fattade sedan beslut den 24 april om exakt hur ersättningen skulle ske till de privata utförare som inte själva kan ha egna team. Den 6 april började vi med arbetet. Då fattades ett mer formellt beslut av krisledningen här i staden om just covid-19-team.

Jag håller inte riktigt med om historieskrivningen. Vi skulle säkert kunna jobba snabbare en och annan gång, men jag tycker att staden på olika sätt, både tjänstemännen och politiken, har jobbat snabbt och resolut.

Anförande nr 57

M i r j a R ä i h ä (S): Det är kanske lite tokigt att jag kommer från en verksamhet där det går på fem minuter att införa kohortvård när vi får in en smittad. För smittor finns, inte bara covid-19. Vi har haft det länge, och vi har det hela tiden. På så sätt är det kanske en liten brist hos mig, att jag vet att det går snabbt i vissa verksamheter. Men jag tror inte att det alltid går lika snabbt.

Min följdfråga blir: Är detta över huvud taget en fråga som politiken behöver fatta beslut om eller diskutera? Är det inte verksamhetscheferna där ute som snabbt ska fatta beslut men som kanske inte gör det alla gånger? Jag läste att Attendos vd anklagar politiken för att det gick så långt inom äldreomsorgen. Jag tycker att det är Attendos vd som kanske borde ha tänkt på att fatta beslut.

Tycker du att vi måste ha beredskap hos verksamhetscheferna, både hos de privata och hos kommunen? Jag gör ingen skillnad på privat och kommunalt den här gången.

Anförande nr 58

Borgarrådet S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Jag kan hålla med om att demokratin ibland tar lite väl lång tid när man fattar beslut. Detta är demokratis baksida, men vi är nog alla överens om att fördelarna med demokrati överväger. Vad vi har kunnat visa under denna tid är att vi ändå har kunnat fatta snabbare beslut nu i och med att vi har kopplat in krisledningsnämnden. Det gör att vi har kunnat fatta nödvändiga beslut på betydligt kortare tid än annars.

Det är just det: Politiken behöver inte fatta beslut om precis allt som sker i våra verksamheter, och det är därför politiken inte beslutar om kohortvård. Det fanns med i våra beredskapsplaner. Dessa beslutas inte politiskt utan på förvaltningsnivå.

Vad gäller covid-19-team eller förstärkningsteam, som vi kallar det, blir det egentligen inte ett politiskt beslut. När man ska reglera ersättningarna till de privata utförare som inte kan ha egna förstärkningsteam blir det däremot ett politiskt beslut. Vissa saker är politiska och andra inte. Detta har jag försökt förklara många gånger, för jag tycker att det är viktigt att hålla isär.

Anförande nr 59

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande! Att införa kohortvård i en pandemisituation är ett verkställighetsmedicinskt beslut. Det beslutas inte här. Samtidigt har vi diskuterat detta med krisledningsnämnden under de gemensamma möten som äldrenämnden och krisledningsnämnden haft.

Jag läste i någon av dagstidningarna att du har sagt att det inte möjligt att förhindra smitta på äldreboenden. Jag håller med dig och ger dig fullständigt rätt. Det hade varit naivt att tro att vi inte skulle få in smitta där. Däremot tror jag absolut att om det hade gått ännu fortare och om man hade kunnat frigöra platser för kohortvård fortare än vad man gjorde denna gång hade smittspridningen inte blivit lika stor.

För den som inte vet vad vi pratar om handlar kohortvård om att personalen inte går till några andra än dem som de är anställda för att ta hand om.

Min sista fråga innan vi slutar är: Tror du att man ändå hade kunnat fatta sådana beslut? Beredskapsplaner i all ära, men jag tror inte att de funkar.

Anförande nr 60

Borgarrådet S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Det blir nästan en ledande fråga: Tror du att vi skulle ha kunnat fatta något av besluten tidigare? Ja, det hade vi säkert kunnat göra. Det vore väl dumt om jag stod här och svarade: Nej, det kunde vi inte.

Jag tycker ändå att vi har varit snabba i de beslut vi har tagit. Sedan finns naturligtvis en kapacitetsbrist. Våra förvaltningar klarar inte av att genomföra allt detta på en och samma gång. Det måste få ske lite stegvis. Vi började med de viktigaste besluten, nämligen att införa besöksstopp och se till att ungdomsbesök och fysiska verksamhetsuppföljningar inte blev av. Vi såg till att kohortvården fungerade, och vi startade covid-19-teamen.

Sedan finns det en del beslut där man så här i efterhand kan säga att det var synd att vi inte införde det en eller två veckor tidigare. Men det finns också en gräns för hur många beslut vi lyckas trycka igenom samtidigt som våra verksamheter ska ha möjlighet att implementera dem. Detta måste vi ha en viss ödmjukhet och förståelse inför.

Fråga nr 6. Hur ser skolborgarrådet på de allt större barngrupperna inom förskolan?

Anförande nr 61

T i n a K r a t z (V): Fru ordförande! Min fråga, Isabel, är nästan densamma som ni liberaler ställde för cirka två år sedan ute i stadsdelarna: Varför ökar barngruppernas storlek, och varför minskar personaltätheten på förskolorna? Finns det budgetförutsättningar för att motverka denna utveckling?

Ni liberaler gick till val på att värna förskolans kvalitet, och ni hade ett vallöfte om maxtak för barngrupperna i förskolan. Ert mål var max 14 barn i småbarnsgrupperna och 18 i grupperna för äldre barn. Vi vänsterpartister är helt eniga med er om att det är viktigt att barngruppernas storlek hålls nere. Vi har ännu lägre mål. Nu när vi får tertialrapporterna ute i stadsdelarna ser vi att det är jättehöga siffror. I till exempel min stadsdel, Skarpnäck, har vi nu barngrupper med 17,6 barn per avdelning och en personaltäthet på 5,4.

Min fråga till dig är alltså: Varför växer barngruppernas storlek, och varför minskar personaltätheten på förskolorna? Har ni budgetförutsättningar för att motverka detta?

Anförande nr 62

Borgarrådet S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Fru ordförande, fullmäktige! Tack för frågan, Tina! Jag tror att vi är helt överens om att vi har samma engagemang i frågan och tycker att det är viktigt att sätta tydliga mål för barngruppernas storlek, för det är ett bra sätt att mäta och följa upp. Där håller jag helt med dig.

Jag tittade också på T1:an och tänkte: Vad är det här? Men jag har lärt mig vid det här laget att det alltid är större barngrupper på våren än på hösten eftersom inskrivningen sker på hösten. Detta är ett sätt att hålla barngruppernas storlek lika över året. Jag ser att det ser ut så i utfallet. I T1:an är det lite fler, i T2:an börjar det jämnas ut och i slutet av året är vi tillbaka på de mål vi hade från början. Man ser ökningen och tror att det har blivit fler. Det har det på kort sikt, men redan till sommaren är det reglerat.

Jag hoppas att vi ska kunna hålla de budgetmål som vi har satt upp.

Anförande nr 63

T i n a K r a t z (V): Det är helt sant att barngrupperna är större nu på våren. Att ha barngrupper på uppemot 17,6, som i Skarpnäck, indikerar att det inte kommer att regleras under året. Det är lite svårt att uppnå det, fast det är lägre. Man får ha väldigt små barngrupper till hösten då för att reglera det. Det är också så att vi lade fram en helt annan budget än ni.

Men ni hade även ett annat vallöfte, att minst 50 procent av de anställda som arbetar med barnen i stadens förskolor ska vara förskollärare. För att kunna göra detta måste vi se till att förskolorna har en bra arbetsmiljö. Man ska ha en attraktiv arbetsmiljö, och då måste vi få ned siffrorna för barngrupperna. Just Skarpnäck ligger högst, men det finns även andra stadsdelar som ligger på snarlika nivåer.

Hur ska ni kunna uppfylla vallöftet att minska ökningen och också se till att vi har attraktiva arbetsplatser som förskollärare söker sig till?

Anförande nr 64

Borgarrådet S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Fru ordförande! Vi ser faktiskt att det inte längre kommer stora barnkullar till förskolan. Det är snarare tvärtom, att de börjar minska nu.

Vi måste börja tänka på hur vi ska använda våra resurser på bästa sätt och hur vi kan se till att vi har den förskollärartäthet som vi eftersträvar. Jag tror att vi behöver ta ett ganska stort grepp om förskolan, där vi har lite nya förutsättningar som vi aldrig har haft tidigare i många stadsdelar.

Du frågade tidigare om budgeten. Som vi har pratat om tidigare här under kvällen är det en utmaning, minst sagt. Som skolborgarråd tänker jag att om det är något som vi ska värna i det budgetarbete som vi står inför är det förskolan och skolan, som har stått längst fram under den pandemi som vi har kämpat med. Jag vill passa på att tacka de förskollärare och barnskötare som finns ute i våra verksamheter och som har gjort ett helt fantastiskt jobb. Man blir riktigt stolt.

Anförande nr 65

T i n a K r a t z (V): Jag kan absolut instämma. Man har jobbat jättehårt ute i verksamheterna och har varit väldigt flexibla och anpassat sig efter den stora sjukfrånvaro som har varit.

Jag vill säga att ni kan ta inspiration av Vänsterpartiets budget. Där valde vi att inte sänka skatten, utan vi höjde i stället schablonen till 4 procent. Vi tror att man behöver ta i ordentligt. Nu ligger pris- och lönekomp på ca 2,7 procent, men vi lade oss högt över det därför att vi vet att förskolorna och skolorna har fått effektiviseringar efter effektiviseringar.

När ni ställde er fråga hade vi lagt fram en schablonhöjning på 1,5. Ni lade 0,9 nu, och det är långt under det som vi lade när ni började kritisera vår förra budget. Det skulle vara jätteskönt att få veta att ni inför den kommande budgeten och inför hösten nu kan lova förskolorna att de ska få arbetsro och möjlighet att ta igen sig efter den hårda situation som råder där ute just nu.

Anförande nr 66

Borgarrådet S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Fru ordförande! Den förra budgeten, som vi slet hårt med, var en väldigt stram budget. Vi får anpassa oss efter hur verkligheten ser ut. Vi sträckte oss så mycket vi kunde förmå. Vi kämpade

verkligen för våra pengar, och det kommer vi att fortsätta att göra. Jag tror att du och jag delar denna drivkraft.

Jag tycker att det ska bli roligt att jobba ihop med dig i utbildningsnämnden. Jag tror att vi kommer att kunna göra mycket tillsammans.

Fråga nr 7. Hur hanterar man stadens hemlösa under Coronakrisen?

Anförande nr 67

P e t e r W a l l m a r k (SD): Fru ordförande! Jag ägnar en del av min fritid åt att söka upp och vara behjälplig med stadens hemlösa. De känner sig väldigt utsatta under coronakrisen, när alla pratar om att stanna hemma och inte åka till landet. De har inga alternativ över huvud taget.

Vi sitter på coronamöte här varje vecka och får höra att staden är behjälplig med att skaffa bostäder åt folk som är trångbodda i vissa områden som är utpekade från stadens sida. Finansborgarrådet har varit tydlig med att det egentligen inte finns någon ände när det gäller antal bostäder som vi kan lösa.

Jag tänkte fråga Jan Jönsson, i det här fallet, som är vårt socialborgarråd: Hur har du tänkt runt de hemlösas bostadssituation under coronakrisen, eller icke-bostadssituation, som jag vill påtala?

Anförande nr 68

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Ordförande! Tack för denna viktiga fråga!

Det är lite olika saker som vi har jobbat med under perioden. Vi har förlängt alla placeringsperioder, som normalt sett är fem dagar, till fjorton dagar på våra härbärgen. Vi har också sett till att allt är öppet på dagtid så att man kan stanna inomhus. Vi har haft det uppsökande arbetet fullt ut bemannat och högprioriterat, bland annat därför att vi har behövt sprida information till denna målgrupp om att det är en pågående pandemi och att det är viktigt att ta emot socialtjänstens insatser.

Givetvis har alla personer, oavsett om de har haft symtom eller inte, kunnat få fortsatt hjälp från socialtjänsten. Enheten för hemlösa har därför helt övergått till att ta emot sina klienter på distans. När personer har haft symtom har man sett till att de får enkelrum. Det har till exempel handlat om hotell eller liknande. Vi har tryckt på ganska mycket för att de ideella organisationerna ska fortsätta sin verksamhet så mycket som möjligt. Om de inte kan göra detta på normalt sätt kan det ske utomhus eller liknande. En hel del av volontärerna tillhör själva riskgrupper, och därför har det ibland varit svårt att ha full verksamhet. Men socialtjänsten har jobbat på.

Vi har också tagit särskild kontakt med regionen för att sjukvården ska kunna fortsätta att nå fram. Många uppvisar symtom hela tiden, och då har vi sett till att man har kunnat få telefonkontakt med de läkare som jobbar på vårdcentralen för hemlösa. Den vårdbuss som finns i länet har fortsatt att köra hela perioden.

Anförande nr 69

P e t e r W a l l m a r k (SD): Fru ordförande! Som jag uppfattar socialborgarrådet är det de ideella organisationerna och volontärerna som ska ta ansvar här i dag. Det borde vara socialborgarrådet som tar det yttersta ansvaret.

Om vi nu så snabbt kan skaffa fram bostäder för dem som själv valt trångboddhet i de områden där vi löser det i dag, varför har inte dessa bostäder frigjorts för dem som är bostadslösa helt och hållet? Under den förra mandatperioden ordnades bostäder åt 30 stycken. Här pratar vi om att vi kan lösa det oavsett vad antalet blir. Nu har det blivit så att de som får en avisering om bostad tackar nej. De tycker inte att det är tillräckligt attraktivt, framför allt inte när de ska betala själva.

Finns det en tanke hos socialborgarrådet att man skulle kunna lösgöra dessa bostäder för dem som är hemlösa på riktigt?

Anförande nr 70

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Jag tror att du missförstod vad gäller de ideella organisationerna. Stockholm betalar åtskilliga miljoner för att ideella organisationer ska komplettera socialtjänsten, och då är det förstås viktigt för oss att de fortsätter att göra sitt viktiga arbete, även om det kanske inte kan göras på det sätt som sker normalt.

Vad gäller att få plats på till exempel hotell eller andra typer av bostäder är det något som vi har erbjudit, men huvuddelen av den grupp vi pratar om här har behov av olika behandlingsinsatser. Det är skillnad jämfört med de evakueringslägenheter du pratar om. Det går inte bara att kasta ut dessa personer till en boendeplats och så löser sig allt, utan de behöver oftast personal omkring sig. Det är skillnaden i detta fall.

Anförande nr 71

P e t e r W a l l m a r k (SD): Fru ordförande! Jag tror att det finns olika vårdbehov i denna grupp när det gäller just att de ska kunna ta en plats på ett boende. Jag har varit ute och träffat dessa personer i två månaders tid. De ser en total avsaknad från socialborgarrådet ute i verksamheterna när det gäller att lyssna på vad brukarna egentligen behöver. Det gäller allt från volontärorganisationer till dem som är ute på gator och torg och verkar i denna grupp.

Här har vi en enkelhet. Det finns enligt finansborgarrådet en överkapacitet på bostäder i Stockholms innerstad och ytterförorter. Vi kan lösa det för denna grupp. Varför tog vi inte tillfället i akt och löste hemlösheten i ett slag före coronakrisen? Vi kunde få fram bostäder på en vecka, men ni har stått här i flera år och pratat om denna fråga. Det är väl bara att lösa det. Jag ser inte problemet.

Anförande nr 72

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Jag har varit ute med bland annat våra uppsökarenheter, faktiskt i princip varenda vecka den senaste perioden. Jag tror kanske inte riktigt att de delar din väldigt enkla uppfattning om de ofta ganska omfattande problem som denna grupp av mer traditionellt hemlösa har. Där vet jag inte riktigt hur du har tänkt. Det gäller för övrigt även Stadsmissionen, Hela Hjärtat och allt vad de heter. De ser också komplexiteten.

Det görs oerhört många insatser. Vi har faktiskt aldrig haft så många människor inom tak-över-huvudet-garantin som vi har nu. Detta beror huvudsakligen på att det är många personer som tidigare inte har velat ha socialtjänstinsatser som nu har accepterat det. Detta är, trots situationen, väldigt positivt eftersom de nu också kan få erbjudanden om behandlingar och liknande.

§ 15 Ny mandatperiod: Ordförande, vice ordförande, ledamöter och ersättare i Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Anförande nr 73

S u s a n n e W i c k l u n d (C): Jag yrkar på Johan Vesterlund som ordinarie ledamot för Centerpartiet i Hägersten-Älvsjö.

§ 16 Effekter och resultat av insatser för att bredda deltagandet i Kulturskolan samt förslag om nytt kursavgiftssystem

Anförande nr 74

Borgarrådet E r n l u n d (C): Ordförande och fullmäktige! Tyvärr kan kultur- och stadsmiljöborgarrådet Jonas Naddebo inte delta i kväll, och därför står jag här i hans ställe.

Den 4 maj, på förra fullmäktigesammanträdet, behandlade fullmäktige ärendet om ett förändrat avgiftssystem för kulturskolan. Det var en bra debatt i mångt och mycket, som verkligen belyste de aspekter som vi tycker olika om men också sådana där vi tycker lika. Vi är alla i den här salen överens om att kulturskolans stora utmaning under lång tid har varit svårigheten att locka barn med olika bakgrund. Vi ser att deltagandet skiftar kraftigt mellan olika stadsdelar, mycket beroende på socioekonomiska skillnader. Det är ett jämlikhetsproblem. Det som vi däremot inte är överens om är hur och vad vi ska prioritera för att komma till rätta med de här problemen. Det är därför vi återigen behandlar frågan här i fullmäktige.

Kulturskolan i Stockholm är landets största kulturskola – ett kulturellt flaggskepp i landet som sedan 1940-talet har erbjudit barn att upptäcka och utvecklas inom kulturen. Verksamheten har bidragit till mycket inom kulturlivet. Men alternativen för kulturintresserade barn i dag är näst intill oändliga. Kulturskolans stora utmaning hittar vi kanske inte framför allt i konkurrensen med andra utan i svårigheten i att locka barn med olika bakgrund. Som kulturborgarrådet tydligt anförde i debatten på förra fullmäktigesammanträdet grundar sig det förslag som ligger på bordet i en analys från kulturförvaltningen om vilka metoder som ger bäst resultat när det handlar om att bredda engagemanget och deltagandet.

Analysen visar att de förändringar som gjordes i deltagarsystemet och som genomfördes 2015 inte har fått avsedd effekt i form av ökat deltagande bland underrepresenterade grupper. Det som däremot har gett effekt är att skapa fler kontaktytor mellan kulturskolan och potentiella elever. Det som har visat sig fungera väldigt bra är till exempel prova på-verksamheter där det är avgiftsfritt, där det inte finns krav på föranmälan och där verksamheten sker på platser där elever redan finns. För att ge fler elever chansen att få prova på kan vi väcka intresset, vilket förhoppningsvis också kan mynna ut i att man anmäler sig till en terminskurs eller till en orkester. Den stora utmaningen handlar ofta om att visa att kulturskolan över huvud taget finns, både för föräldrar och för barn.

Det nya avgiftssystemet innebär att vi kan förstärka arbetet genom en mer hållbar finansiering som möjliggör för en mer jämlik kulturskola för fler. Det blir ett mer träffsäkert system, där subventionerna riktas till dem som verkligen behöver det.

Med det yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 75

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Förra gången använde jag i princip hela min nuvarande familj som exempel på hur viktig kulturskolan är men också på

hur svårt det kan vara som förälder att klara av sina barns fritidsaktiviteter, i synnerhet om man inte tillhör de högsta skikten i inkomstskalan i den här staden. Vi begärde då återremiss, och jag kan nu konstatera att ärendet har tagit en vända till Stadsledningskontoret och sedan kommit tillbaka i precis samma skick. Det har inte hänt någonting med det, så det verkar för mig vara lite meningslöst just nu att över huvud taget stå här.

Vi anser fortfarande att höjningen av avgifterna är fel väg att gå. Och varför tycker vi det? De föräldrar som tillhör de lägre inkomstskikten har inte rätt till någon avgiftsbefrielse, men de kommer att ha väldigt svårt att klara av att se till att alla barn i familjen kan hålla på med fritidsaktiviteter – att en kan gå på kulturskolan, att en kan spela fotboll och att en tredje kan göra någonting annat. Allt det här kostar pengar för de här familjerna, och om man är vårdbiträde inom hemtjänsten kan jag lova att man inte kan betala de här avgifterna.

Jag yrkar bifall till den reservation som vi har i kommunstyrelsen.

Anförande nr 76

M a r t i n H a n s s o n (MP): Ordförande! Det är just för de grupper du beskriver, Mirja, som vi inför de här differentierade avgifterna. Det är för att dels kunna nå dem bättre; det har ju visat sig att den bredare sänkningen inte nådde dem. Därför gör vi i stället de här mer riktade sänkningarna. Det är åtta prisbasbelopp, vilket ska säga motsvarar 31 536 kronor per hushåll. Men det här riktar sig i första hand till ensamhushållen. Då kan man få reducerad avgift. Vid sex prisbasbelopp, motsvarande 23 652 kronor per hushåll, kan man få avgiftsbefrielse helt och hållet.

Det här är betydligt mer långtgående än vad vi hade under förra mandatperioden, och det är ett stort steg för att just de grupper du nu beskriver ska ha möjlighet att gå i kulturskolan. Det är jätteviktigt.

Anförande nr 77

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Om du visste, Martin, hur förbannad du gör mig just nu! Jag blir riktigt, riktigt arg på dig. Nu handlar det om att märka barn. Det signalerar: Mina föräldrar är så pass fattiga att vi måste ansöka om avgiftsbefrielse. Förstår du inte vad ni håller på med? Jag blir förvånad över att det miljöparti som jag jobbade ihop med förra mandatperioden nu tänker på det här sättet.

Det är bra att man har prova på-verksamheter. Men sedan – när man hittar den här begåvningen – vad gör man då när det ensamstående vårdbiträdet inte kan betala terminsavgifterna? Det här är att märka barn.

Anförande nr 78

Borgarrådet E r n l u n d (C): Ordförande! Tack för ditt anförande, Mirja! Jag tycker att det finns något som är intressant i debatten. Ni är helt enkelt emot förslaget. Vi tycker olika. Men det låter också som att ni inte tycker att det är något problem att deltagandet i kulturskolan skiljer sig så mycket åt mellan olika stadsdelar. Vi ser att 0,8 procent av barnen i Rinkeby deltar i kulturskolans terminsverksamheter medan 10 procent av barnen i Skarpnäck gör det.

Här kommer vi nu med nya förslag för att rikta in oss på de grupper som i dag inte nås av kulturskolans verksamheter. Det enda ni gör är att hålla er fast vid det system som fanns tidigare och som vi kunde se inte nådde de grupper som vi alla vill nå. Det vore också intressant att höra mer om vad ni skulle vilja göra i stället för att återremittera ärenden till kulturnämnden, som faktiskt är de som har skrivit fram ärendet.

Anförande nr 79

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Nu är vi där igen. Vi kommer inte med förslag, säger ni. Jag bjöd in er till diskussion förra gången: Kan vi ha dialog? Hur kan vi tillsammans komma på ett bra sätt att aktivera de här barnen? Men nej, ni gjorde precis som min arbetsgivare gör. Man kallar mig till en MBL-förhandling, men man har redan bestämt sig. Man säger: Vi har bestämt oss, och vi kan inte komma överens.

Anförande nr 80

M a r t i n H a n s s o n (MP): Fru ordförande! Jag vill först vara väldigt tydlig med att vi hade ett system med möjlighet till avgiftsreduktion också under förra mandatperioden. Det är ingen nyhet. Du står här och säger emot dig själv, Mirja, för vi hade systemet även förra gången. Men vi har nu utökat systemet så att det blir fler som får denna möjlighet. Det kan omöjligen vara ett problem för er.

Därtill har vi i årets budget skjutit till 15 miljoner i ökade anslag till kulturskolan. Med detta förslag till differentierade avgifter kommer det att tillföras ytterligare 10 miljoner, vilket kommer att motsvara 5 000 nya platser på kulturskolan. Det är det som efterfrågas. Vi har under lång tid försökt att arbeta just med det här: Hur ska vi kunna bredda deltagandet? Hur ska vi kunna nå grupper i olika stadsdelar? Vi har problem med den socioekonomiska variationen mellan stadsdelarna. Då gör vi en utredning. Den kommer fram till att man måste ha en mer riktad verksamhet, mer uppsökande verksamhet och mer av avgiftsbefrielse, alltså total befrielse. Det är det som gör att man kan nå grupperna i mer socioekonomiskt utsatta områden. I Rinkeby, till exempel, är det bara 0,8 procent som deltar i kulturskolan. Det är en försvinnande liten siffra, så det är klart att vi ska fokusera där.

Då har vi nu det här förslaget om riktade, avgiftsfria och uppsökande verksamheter. Det är nytt, och det finansieras med det differentierade systemet, där man har möjlighet att med sex prisbasbelopp få helt avgiftsbefriat, vilket motsvarar 23 000 kronor per hushåll. Med åtta prisbasbelopp, vilket motsvarar 31 536 kronor per hushåll, kan man få en reducerad avgift.

Detta finansieras med en kombination av att vi höjer avgifterna för dem som inte faller inom detta. Och det är rätt många som gör det, Mirja. Jag förstår inte att ni inte kan se det här. Vi har haft det tidigare, och det är samma system som vi har för sommarkollo och för simskoleavgifterna. Detta är på inget sätt något unikt just för kulturskolan, utan det är det här systemet vi arbetar med i Stockholms stad. Vi arbetar med det nu, och vi arbetade också med det tillsammans med er under förra mandatperioden.

Anförande nr 81

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Jag träffade tydligen en väldigt öm punkt eftersom vi helt plötsligt står här och pratar om prisbasbelopp. Det är ditt sätt att förvilla att alltid komma in med siffror i stället för att se människorna. Det är vad jag tycker.

Jag tror inte att ni får Rinkebyungarna eller Husbyungarna att delta i kulturskolan efter prova på-verksamheten när ni höjer avgiften för terminskurserna. Där tar föräldrarnas pengar slut. Det är fel väg att gå. Tyvärr tror jag det, och jag kommer att bevisa det, Martin. Vi får utvärdera detta. Har deltagandet ökat i ytterstaden, ute på Järvafältet? Jag har väldigt svårt att tro det. Det kan öka i prova på-verksamheten, men det kommer aldrig att öka när det gäller terminskurser. Det kostar för mycket för de här föräldrarna.

Anförande nr 82

M a r t i n H a n s s o n (MP): Vi kommer såklart att utvärdera också det här systemet om ett eller två år. Om det skulle visa sig att inte heller detta system fungerar fullt ut trots att utredningen har visat på att det troligen är den bästa vägen kanske vi får skruva ytterligare. Det är alldeles självklart.

Men det som utredningen har visat är att avgiftsbefrielse, mer riktade insatser och prova på-verksamheter är det som troligen skulle kunna locka hushållen i mer socioekonomiskt utsatta områden att komma in. Det är att ta steget in som är det centrala. Förlåt om jag nämner siffror, men åtta prisbasbelopp är ändå en rätt hög spärr för att få avgiftsreduktionen. Det är inte så att den är väldigt låg, utan detta motsvarar hela 31 536 kronor per hushåll. Detta riktar sig i första hand till ensamhushållen, för det är där man kan se att det verkligen har varit problem med att kunna klara av avgifterna.

Anförande nr 83

C h r i s t i a n C a r l s s o n (KD): Fru ordförande! Kultur är fantastiskt. Kulturarvet utgör en värdefull länk tillbaka till vår historia och tillbaka till våra rötter. Kulturen förmedlar många viktiga värden och lärdomar om livet i stort och om vad det innebär att vara människa. Det här gör att kulturen hjälper oss att bättre förstå det samhälle vi alla är en del av. Men inte minst erbjuder också kulturen sammanhang och gemenskap för alla dem som spelar, sjunger och uppträder men också för oss som vanligtvis träffas på konserter, samlas i rockbarer eller besöker teaterföreställningar för att ta del av den kultur som skapas.

Mot bakgrund av det här förstår vi alla att kulturskolan i Stockholm är viktig. Där har många drömmar formulerats av barn och unga, och där har också många kulturstjärnor en gång tänts. Det är dock väldigt bekymmersamt att barn med viss bakgrund är så kraftigt underrepresenterade i kulturskolans verksamhet. Den tidigare vänstermajoritetens generella avgiftssänkningar och riktade informationsinsatser har uppenbarligen inte varit tillräckliga för att kunna ändra på detta. Därför är vi kristdemokrater och den grönbå majoriteten nu beredda att pröva nya vägar för att fler barn ska få chansen att ta del av kulturskolans verksamhet.

Vi föreslår därför att föräldrar som kan betala i högre grad för sina barns fritidsaktiviteter gör det så att vårt gemensamma stöd kan gå till de barn som är mest utsatta och som annars inte hade fått möjligheten att ta del av verksamheten.

Dessutom utökar vi informationsinsatserna och ansträngningarna för att fler barn ska få komma i kontakt med verksamheten, exempelvis genom avgiftsfri drop in-verksamhet och utökat samarbete med skolor och fritidshem. Det är så vi hoppas att fler barn ska få chansen att upptäcka kulturskolans verksamhet, att själva formulera sina drömmar och att förhoppningsvis också förverkliga dem.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 84

S a l a r R a s h i d (S): Fru ordförande! Det var väldigt vackra ord i din inledning, Christian. Det är ord som jag tror att många av oss kan skriva under på gällande kulturens betydelse. Men jag har en konkret fråga till dig. Borgarrådet fastslog i en tidigare debatt att den största utmaningen var att kunna få elever att gå från prova på-verksamhet till ordinarie verksamhet. Här har vi i tjänsteutlåtandet sett att den största utmaningen, som du själv beskriver det, har varit de avgifter som har funnits i kulturskolan.

Då är min fråga: Hur är det då möjligt att man går fram med en avgiftshöjning? På vilket sätt kommer ni att nå de här grupperna när det är just avgiften som spelar en viktig roll? Brytpunkten är ju, precis som Mirja Räihä har nämnt här tidigare, vid 24 000 kronor i månaden.

Anförande nr 85

C h r i s t i a n C a r l s s o n (KD): Fru ordförande! Det stämmer att avgifterna höjs generellt. Men det handlar om sättet att få fler att ta del av kulturskolans verksamhet. Nedsättningen av avgiften för dem som behöver det som allra mest gör att sannolikheten för detta ökar med vårt förslag. Det är också fler som kan komma i fråga för en avgiftsnedsättning i det nya systemet.

Det här är ett förslag som riktar sig just till dem som behöver samhällets stöd som allra mest. Jag förstår inte att Socialdemokraterna inte välkomnar den typen av förslag.

Anförande nr 86

K r i s t i n a L u t z (M): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Det är mycket klokt som redan har sagts nu av mina kolleger. Men det som är gemensamt är att ingen i den här salen – i alla fall inte vad jag vet – inte tycker att kulturskolan är en extremt viktig och fantastisk verksamhet som vi ska värna, utveckla och vara stolta över.

För mig var kulturskolan eller kommunala musikskolan, som den hette i min lilla hemstad, en stor del av mitt liv i över ett decennium. Jag tror faktiskt inte att jag hade stått här i dag och varit politiker om det inte hade varit för den. Den lärde mig både att få större självförtroende, att våga stå och prata inför andra och mycket annat.

Kulturskolan har berikat våra barns och ungdomars liv sedan 1940-talet, och den har ökat enormt. Den har bidragit stort till Stockholms kulturliv och inte minst till kulturella näringar. Utbudet växer, valmöjligheterna är många och digitaliseringen har öppnat möjligheter att utvecklas och delta på helt nya sätt. Antalet som tar del av verksamheterna har stadigt ökat. När jag själv senast besökte kulturskolan i både Bagarmossen och Farsta före pandemin blev jag mycket imponerad över hur mycket som hade hänt under de två år sedan jag senast var där.

Denna debatt handlar inte om innehållet i kulturskolan och dess organisation, utan den handlar om avgiftssystemet. Jag kunde tyvärr inte delta vid det förra kommunfullmäktigesammanträdet, man jag tar nu chansen när ärendet återremitterades. I sak har det inte inneburit någonting nytt i innehållet. Ett problem som alla majoriteter har försökt lösa är hur vi ska nå fler barn. Det har funnits många olika förslag till lösningar på det här. Det senaste togs fram 2015, och det har som sagt inte fått den effekt som den dåvarande majoriteten hade velat. Fortfarande når vi inte stora delar av underrepresenterade grupper.

Vi gav som sagt ett uppdrag till kulturförvaltningen i början av den här mandatperioden att se över olika metoder baserade på faktiska resultat, forskning, fakta och komparativa studier från olika delar av världen och andra kommuner. Vi har till slut kommit fram med det här förslaget – detta i kombination med differentierad avgift, prova-på-verksamhet, kontaktytor och mycket annat. Vi vill ha en mer jämlik kulturskola och nå barn som inte har råd att delta eller som inte gör det i dag. Fler kommer att betala mer men många också betydligt mindre. Det är för oss ett mer rättvist system. Även för dem som kan och kommer att betala mer är avgiften lägre än i nästan alla andra kommuner i länet utom två, om jag minns rätt.

I och med förslaget sänks även kulturskolans intäkter. Med detta i kombination med ett ökat anslag på 15 miljoner för kulturskolan som just är riktat för att nå fler grupper hoppas vi att kulturskolan kommer att fortsätta att utvecklas, växa och nå målet om antalet elever.

Att pröva nytt i politiken är att våga. Detta gör vi i det här förslaget. Som Martin sa tidigare ska vi även utvärdera och titta på det här. Vi hoppas att det får den effekt vi vill uppnå, och om det inte får det kommer även vi att utvärdera det här systemet.

Anförande nr 87

Hanna Gerdes (L): Som många före mig har konstaterat vill vi alla säkerställa tillgången till kultur för barn, inte minst för alla de barn som behöver det mest. Jag vet att det var med den ambitionen som den förra majoriteten sänkte kulturskolans avgifter på bred front. Ni ska självklart ha en eloge för den ambition ni har.

Dilemmat är, som många här har nämnt, att den effekt ni eftersträvade uteblev. Det här är ingenting som vi tror, det är ingenting vi tycker och det har ingenting att göra med allmänna åsikter, utan det är baserat på det underlag som vi har fått från vår kulturförvaltning. Jag tycker att vi ska vara ärliga, för det som debatteras här är inte att det finns olika viljor att nå ut till de barn som behöver det mest. Men det finns en väldigt tydlig ideologisk skillnad här inne just nu. Den handlar om detta: Ska vi använda våra gemensamma medel för att kraftigt subventionera oss alla, det vill säga

även alla oss som har råd att betala själva, eller ska våra gemensamma medel användas för att ge stöd till de barn som behöver det allra mest? Där tycker vi olika.

Det är inte att använda medel på bästa sätt ur ett socialliberalt perspektiv att helt enkelt kraftigt subventionera för alla samtidigt som vi inte når de effekter som vi vill nå med subventionerna. Det nya system som vi nu inför ger också kraftiga subventioner, faktiskt kraftigare än dem som har gällt tidigare. Men de är särskilt riktade till de hushåll som verkligen behöver dem. Förslaget beräknas ge kulturskolan bättre förutsättningar att nå nästan 11 000 barn som i dag lever i familjer med låg ekonomisk standard.

Att det här är en ideologisk skillnad är inte någonting nytt. Det kunde vi se under förra mandatperioden när ni tog bort fritidspengen; det var också en stark konfliktlinje i hur vi tänkte kring det. Vi var väldigt kritiska, tillsammans med Rädda Barnen och många andra organisationer. Det är en ideologisk skillnad, och jag tycker att vi ska vara ärliga och öppna med den. Däremot är målsättningen densamma, det vill säga att nå ut till de barn som behöver det mest.

Vad som kommer att funka är svårt att säga i dag. Det hoppas jag att vi kan utvärdera om några år. Nu har vi testat det ni gjorde, och det funkade inte. Så låt oss testa det vi tror på!

Anförande nr 88

Salar Rashid (S): Fru ordförande! Jag håller faktiskt med: Vi är inte för en selektiv välfärdsmodell. Vi är för en generell och allmängiltig välfärdsmodell som ska gälla för alla och som gör så att alla barn oavsett föräldrarnas inkomst kan ha möjlighet att mötas i kulturens rum.

Jag måste säga att jag blir lite provocerad när det så klart och tydligt visas var brytpunkten går, på 24 000 kronor i månaden för ett hushåll, och när man vet att trots att föräldrarna har ett arbete eller någorlunda okej ekonomiska förutsättningar kommer merparten av de här ungarna att stängas ute. Jag kan säga dig att det är en väldigt, väldigt selektiv välfärdsmodell. Det vill vi inte ha.

Anförande nr 89

Hanna Gerdes (L): Tack, Salar, jag är glad att jag lyckades göra dig provocerad! Det måste nog vara första gången.

För att vara väldigt tydlig: Det här är ungefär hälften av kostnaden för till exempel en privat danskurs på Funky Kids eller Fryshuset. Det är den lägsta avgift som finns i hela länet, med ungefär två eller tre undantag. Tycker jag att det är rimligt att vi betalar lite mer från våra gemensamma skattemedel för att säkerställa att de barn som behöver det mest får denna tillgång? Utan tvekan ja. Tror jag att pengar regnar magiskt ned från himlen? Nej, det tror jag inte. Att i alla situationer tro att man kan höja skatten tycker inte jag är rimligt. Jag tror inte heller att det är rimligt att alltid tro att man kan sänka den.

Jag är socialliberal, och för mig är det här utifrån de fakta och den kunskap som vi har fått från vår kulturförvaltning en rimlig avvägning. Det är därför jag väljer att stå här och ställa mig bakom förslaget.

Anförande nr 90

M a t t i a s E r i k s s o n (S): Man kan i alla fall konstatera att om det är någonting som är ideologiskt är det verkligen kulturfrågorna. Det är kanske inte heller så konstigt att det är en avgiftsfråga som blir så tydligt ideologisk.

Kulturen ska vara till för alla. Så säger man såklart ofta, även här i talarstolen i kväll. De flesta i den här salen står nog upp för den fria konsten och möjligheten att uttrycka sig i sång, dans, musik och teater. Majoriteten talar gärna medialt om vikten av stadens musikscener och av att de inte försvinner. Man talar om hur viktig kulturen är för en levande stad. Jag brukar hålla med dem om de här frågorna. Vår stad behöver verkligen vara hjärtat i utvecklingen av svensk musik, svenskt teaterliv och svensk dans. För att få ett blomstrande kulturliv behöver också barn och unga blomma, testa sin begåvning på ett instrument eller kanske sång och dans. Man kanske blir framtidens Robyn, eller så njuter man bara av att vara i ett kulturellt sammanhang. Det spelar egentligen ingen roll. Kulturen är varken elit eller prestige. Den är ett förhållningssätt, en del i vår kommunikation och en del och en tolkning av det som skapar vårt gemensamma samhälle.

Den ansats som framförs i ärendet – att fler av dem som kommer från svagare ekonomiska förutsättningar ska delta i den kommunala musikskolan – är såklart jättebra. Men vår kritik i minoritetsåterremissen handlar om att barnet aldrig ska ställas mot andra barn. Det förslag ni nu lägger fram med kraftigt höjda avgifter för de flesta ökar snarare klyftorna än minskar dem. Det nämndes här tidigare bland annat att det på något sätt skulle vara forskningsbelagt att avgiftsdifferentiering skulle öka möjligheten för alla att få tillgång till kultur. Var finns den forskningen? Jag skulle snarare påstå att det anglosaxiska system som ofta bygger på avgiftsdifferentiering tvärtom minskar möjligheten för många unga att få del av kultur.

Jag yrkar bifall till S reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 91

T i n a K r a t z (V): Fru ordförande! Alla barn som drömmer om att få lära sig spela gitarr och dansa, måla eller spela teater ska ha möjligheten att göra det. För oss är det en fråga om mer jämlika villkor för barn och unga. Ingen ska stängas ute från den glädje som kulturellt skapande kan ge, och inget barn ska behöva höra att familjen tyvärr inte har råd att låta barnet lära sig spela musik, spela teater eller skapa konst.

Målsättningen måste vara att alla barn ska få en möjlighet att pröva på olika kulturyttringar. För att uppnå detta behöver kulturskolan vara tillgänglig för alla barn oavsett föräldrarnas ekonomiska situation. En av de saker som vi alla har talat om i dag och som vi genomförde förra mandatperioden var att sänka avgifterna, eftersom vi i Vänsterpartiet anser att det är med generella och låga avgifter vi kan minska snedrekryteringen och bredda deltagandet. Vi såg också att den totala verksamheten ökade under förra mandatperioden med ganska många procent.

Men detta är inte den enda åtgärd som krävs. Den måste kombineras med andra satsningar, som hög lärartäthet. Lärartätheten har sänkts under det senaste året. Det handlar också om utökade kurstillfällen, uppsökande verksamheter och tillgänglig information som särskilt riktas till underrepresenterade grupper. Det krävs uthållighet och långsiktighet; det skriver kulturförvaltningen tydligt. Då behöver man hålla fast vid avgiftssänkningen en längre tid för att se att den verkligen kan slå fullt ut. Kännedomen om kulturskolan ser väldigt olika ut i olika delar av Stockholm. Det tar tid, och det krävs många olika kommunikationsåtgärder för att förändra det. Det handlar om prova på-verksamhet och kortkurser tillsammans med de avgiftsfria verksamheterna, som exempelvis El Sistema och Rum för skapande. För att de insatserna ska lyckas måste de också följas av en ökning av elevplatser på terminskurserna så att de barn och ungdomar som har upptäckt kulturskolan ska ha en chans att ta del av utbudet av terminskurser. Redan nu är efterfrågan större än vad som erbjuds vad gäller terminskurserna.

Ni sänker i år målet med 7 000 elevplatser i jämförelse med 2018 års budget. Rent matematiskt blir det svårt att se att detta kommer att göra att fler kommer att få plats. Vi vill i stället se förslag som på lång och kort sikt ökar det kvalitativa utbudet i kulturskolan. Det gäller både avgiftsbefriade aktiviteter och de verksamheter som har avgift. Vi anser att det är generella och låga avgifter för alla barn som ska gälla. Vi anser också att detta att försvåra för barn och unga att delta i kulturskolan genom att höja avgifterna är en mycket dålig idé.

Därför yrkar jag bifall till vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 92

Borgarrådet E r n l u n d (C): Ordförande! Jag tycker att det finns två intressanta aspekter i det som Vänsterpartiet framför. Först och främst håller ni hårt i det gamla systemet som infördes 2015, trots att du själv står i talarstolen och säger att det fortsatt finns många problem med att nå barn och ungdomar i vissa områden. Jag tycker att det är lite märkligt att ni samtidigt som ni tycker att vi behöver göra förändringar inte föreslår några förändringar förutom att gå tillbaka till det tidigare systemet. Inte heller ni borde ju kunna vara nöjda med det när vi ser att 0,8 procent av barnen i Rinkeby deltar i kulturskolan och 10 procent av barnen i Skarpnäck.

Det enda förslag ni lägger på fullmäktiges bord är att återremittera ärendet till kulturnämnden, den nämnd varifrån ärendet kommer. Det är den förvaltning som har skrivit fram förslaget och den förvaltning som själv pekar på att det nuvarande systemet inte får de effekter vi vill ha. Jag undrar fortfarande vad det är ni vill göra.

Anförande nr 93

T i n a K r a t z (V): Kulturförvaltningen har skrivit fram det här utifrån de budgetförutsättningar som ni har gett dem. Så är det. Vi ser inte ett problem med avgiftssänkningarna i sig. Däremot ser vi att det behövs fler åtgärder och insatser. Många av dem påbörjades redan under förra mandatperioden. Vi startade upp mycket av prova på-verksamheterna, El Sistema växte och Rum för skapade också.

Vi behöver ha den här bredden, och vi behöver också ha en långsiktighet i detta. Vi måste jobba länge ute i Rinkeby. Och som jag påpekade behöver vi även se till att det finns terminskurser – de långa kurserna och möjligheten att verkligen på allvar få vara med. Det är skillnad på vad en prova på-kurs och en terminskurs är. Det är ganska stor skillnad på kvaliteten. Båda sakerna behövs, men för att prova på-kurserna och kortkurserna ska kunna landa i någonting måste vi också öka antalet terminskurser, och vi måste öka antalet lärare. Vi måste satsa på kulturskolan.

Anförande nr 94

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Fru ordförande, ledamöter! För några veckor sedan hade jag en fokusgrupp med några tjejer i ett socioekonomiskt utsatt område på en ort i Sverige kring ekonomiska förutsättningar och möjligheter att delta i meningsfulla fritidsaktiviteter. När vi pratade om att åka på skolaktiviteter var det var en tjej som sa att hon inte ville fråga sina föräldrar om hon skulle få följa med för att de ändå kanske inte tänkte att det var värt det i förhållande till vilka pengar familjen hade.

Under min uppväxt gick jag aldrig på någon kulturskola. Jag bodde med en ensamstående mamma och fick som mest prova på lite gitarrlektioner vid något tillfälle. Sedan fick jag inte fortsätta, för pengarna räckte inte riktigt till.

Det är klart att majoritetens ambition att göra det möjligt för fler att ta del av kulturskolan är viktig, och den delar vi. Men vi tror att vi med det här systemet gör skillnad på barn. Det är någonting som vi inte vill göra, för vi tror på generella system som gör det möjligt för alla att delta på lika villkor.

Majblomman är en organisation som ofta delar ut ersättning till barn som inte har möjlighet att delta. Det här är en vanlig sak att dela ut pengar till. Vi tror som ni att fler kontaktytor, prova på-verksamheter och riktat stöd till ensamhushåll är viktiga saker. Men det är inte där vi har löst problemet. Som jag lyfte också vid det förra fullmäktigesammanträdet finns det många trösklar för de ensamstående föräldrarna när det gäller att hantera de här systemen. Man ska söka och få beviljat, och man kanske är timanställd och har olika inkomst under olika månader och olika delar av året. Det är en ganska snårig tillvaro som man lever i, och man behöver mycket stöd.

Precis som Vänsterpartiet lyfte skulle vi ha önskat att man höll fast vid de insatser som gjordes förra mandatperioden för att på ett bra sätt kunna utvärdera hur man skulle kunna gå vidare utan att göra skillnad på barn på det sätt som vi nu gör. Vi tror ändå att höjda avgifter kommer att spela roll för efterfrågan. Vi kommer att få se barn som faller ut också i det här systemet.

När vi tittar på underlaget ser vi att det faktiskt är fler som deltar i kulturskolan nu än tidigare.

§ 19 Överenskommelse om exploatering med försäljning för bostäder, kontor och hotell inom fastigheterna Kristinebergs Slott 10 och 11 och Kristineberg 1:3 och 1:4 i Kristineberg

Anförande nr 95

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Vi hade en interpellationsdebatt här tidigare om Albert Lindhagen och hans utsvävningar, höll jag på att säga, i stadsbyggnad. Det här ärendet har faktiskt lite med detta att göra, för här bygger man vidare på stenstaden, som Albert Lindhagen en gång satte igång att utveckla.

Vi har ett ärende som heter 32 och ett som heter 36, och de sambehandlas i dag. 32:an är själva genomförandebeslutet, och det gäller överenskommelse om exploatering och försäljning. Men detaljplanen ligger i ärende 36 och handlar om att fullfölja programmet för nordvästra Kungsholmen, som vi har hållit på med i närmare 15 år nu.

Planförslaget innehåller fyra bostadskvarter. Det är 890 lägenheter, två förskolor på tio avdelningar, två kontorskvarter, hotellkvarter och ett kvarter med idrottsanläggning som möjliggör upp till tre idrottshallar. Det kommer att bli parkeringshus under Essingeledens brokonstruktion, och vi kommer att se en sopsugsterminal och tryckstegringsstation inom den detaljplan som är på väg fram.

Detta är en viktig del av den stadsutveckling som vi satte igång för många år sedan i området. Det kommer att bli ett mycket bra tillskott till våra stora ambitioner för bostadsbebyggelse och stadsbebyggelse i Stockholm.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag i både ärende 32 och ärende 36.

Anförande nr 96

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag vill börja med att säga att jag givetvis tycker att det är väldigt positivt med ett sådant här stort tillskott av nya bostäder, 890 stycken, förskolor och idrotts- och arbetsplatser. Jag hade dock gärna sett en högre andel hyresrätter, inte minst för att hantera den obalans mellan upplåtelseformerna som finns på Kungsholmen i dess helhet.

Vi har inget eget förslag till beslut i kommunstyrelsen utan i stället ett särskilt uttalande. Jag skulle dock vilja skicka med några uppmaningar till den nuvarande majoriteteten

Först och främst: Låt allmännyttan få de tillbakalämnade markanvisningarna! Åtminstone i ett fall har en markanvisning lämnats tillbaka av en privat byggherre, och vår allmännytta behöver fler markanvisningar för att kunna upprätthålla sina produktionsmål och för att kunna möta den kommande nedgången i byggkonjunkturen. Låt alltså allmännyttan få fler markanvisningar när och om anvisningar lämnas tillbaka!

Det andra vi vill skicka med gäller förskolegårdarnas storlek och barnperspektivet. Vår erfarenhet i stadsutveckling är att man många gånger knaprar på utrymmen som är till för barns lek och barns möjlighet till en pedagogisk utemiljö. I ärendena framgår inte

hur stora gårdar man planerar för, men det är viktigt att vi åtminstone försöker eftersträva Boverkets riktlinjer för förskolegårdar.

Värna också de tre nya idrottshallarna! Vi har lägst andel anläggningar för breddidrott i landet i den här kommunen. Det är viktigt att idrottsanläggningarna får finnas kvar. Jag skulle också vilja vädja till idrottsborgarrådet och till idrottsnämnden att göra ett omtag vad gäller Kristinebergs IP, framför allt när det gäller hur breddningen av fotbollsplanen går ut över friidrotten. Vad jag förstår har underlagen till idrottsnämnden inte varit helt tydliga på den punkten. Det handlar om vad som egentligen sker med löparbanor och så vidare. Där finns anledning att försöka göra ett omtag. Jag tror att vi alla är väldigt måna om att vi får bra förutsättningar både för Stockholmsfotbollen och för friidrotten.

Sist men inte minst behöver vi se över rutinerna för ersättningsinvesteringar när idrottsmark tas i anspråk. Vi har som rutin att exploateringsprojekten ska täcka behoven av ersättningsinvesteringar i idrott, det vill säga fastighetsnämndens utgifter. Vi vet att dessa rutiner inte riktigt fungerar. Fastighetsnämnden får inte tillräckligt mycket tillskott för att täcka upp för idrottsmark som tas i anspråk. Exempelvis indexerar inte ersättningsinvesteringarna.

Låt oss nu ta och göra det här ännu bättre genom att höja andelen hyresrätter, se till att allmännyttan får bygga mer, värna barnperspektivet och för guds skull se till att det verkligen blir en bra ersättningsinvestering på Kristinebergs IP!

Anförande nr 97

M i k a e l V a l i e r (KD): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter och andra! Jag må se ung och oförstörd ut, men jag har faktiskt sett Krillans och Hornsbergs utveckling i nära 40 år. Det beror på att jag har jobbat i närheten under många år. Det första som försvann var några av våra sista ruffa hamnkvarter. Jag minns gigantiska grushögar och asfaltverket som luktade. Men allt det där som fanns kommer inte att saknas av så många, för för många är det här en stadsdel som andra.

Men nu är det dags att ersätta de sista kasernliknande garagen och halvskumma verkstäderna med en beboelig stad. Snart kommer ingen att minnas precis hur det såg ut i Kristineberg och Hornsberg, för så ser våra hjärnor ut. Man får titta i Facebookgruppen Det gamla Stockholm för att se hur det var.

Här ligger nu den nya staden på västra Kungsholmen. Lindhagensgatans ganska trista stadsrum byggs ihop. Jag är glad för att vi planerar in gruppbestäder, förskolor, sopsugar och parkeringshus. Jag är glad att den fina slottsparken kommer att finnas kvar, och jag är glad att motorvägssåret kommer att kunna skymmas av en del hus. Lite extra kommer också jag att bevaka idrottsmöjligheterna, för vi måste verkligen hålla i idrottshallarna. Och jag vore väl inte kristdemokrat om jag inte också kommer att bevaka utformningen av husen! En del av de byggnader som redan har byggts blev ärligt talat inte som de var planerade. Enligt mig blev de snarast tvärt emot de riktlinjer som fanns i beslutet. Här kan vi verkligen mycket bättre.

Som plan är dock detta jättebra, och därför yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag i båda ärendena, 32 och 36.

Anförande nr 98

P e t e r B a c k l u n d (L): Ordförande, ledamöter! Hornsberg är ett fantastiskt och mycket populärt område. Det är kanske till och med lite för populärt på sommaren när det blir en invasion av badsugna människor som gärna doppar sig i vattnet just vid denna strandpromenad. De nya kvarteren innebär en fortsättning på innerstaden med slutna kvarter. Det är någonting vi liberaler har jobbat för mycket länge.

Det är också en plan där många funktioner planeras och blandas från början. Det finns möjlighet till service, handel och inte minst arbetsplatser med kontor. Dessutom finns idrottshallar, någonting som vi inte är välförsörjda med i innerstaden och något som naturligtvis är särdeles viktigt i detta sammanhang. Förskolegårdar är viktiga; den uppfattningen delar vi faktiskt med Vänsterpartiet även om vi inte delar precis allt det som Clara sa tidigare. Men förskolegårdar är viktiga. Det måste finnas sådana, och de måste vara tillräckligt stora. Särskilt viktigt är detta naturligtvis i ett högexploaterat område. Det fungerar inte alltid att vandra iväg med barnen till närmaste park och hoppas att det löser sig med den lek de behöver, utan man måste också kunna gå ut på en gård alldeles i närheten.

Detta är en riktigt bra detaljplan, och jag yrkar bifall till både ärende 32 och 36.

Anförande nr 99

Borgarrådet E r n l u n d (C): Ordförande och fullmäktige! Som många har varit inne på innehåller de här två ärendena förutom viktiga planer på nya stadskvarter med bostäder och service också mark för att vi ska kunna krydda med den viktiga komponenten nya fullstora hallar – Kristinebergshallarna. Tillsammans med Kristinebergs IP bildar dessa nya hallar ett viktigt idrottskluster.

Eftersom Clara tog upp frågan om Kristinebergs IP vill jag säga att upprustningen av den är en fråga som har hanterats av staden under lång tid och dessutom under flera olika majoriteter. Vi fattade beslut på förra idrottsnämnden, då en enig nämnd fattade beslut i enlighet med det förslag som finns på bordet. Om det finns frågetecken kring det förslag som vi klubbade på förra nämnden föreslår jag att vi helt enkelt rätar ut dem. Vi har ju idrottsnämnd i morgon, och vi har en bra dialog mellan partierna där. De frågetecken som finns ska vi helt enkelt se till att räta ut.

I samband med framtagandet av budgeten för 2020 skedde en helt ny form av dialog och samråd med Stockholms Idrottsförbund för att gemensamt diskutera behoven men också prioriteringar av nyinvesteringar. Behovet av att prioritera just Kristinebergshallarna var den allra tydligaste efterfrågan vi fick från idrottsrörelsen. Därför är i dag investeringsbudgeten för idrottsinvesteringar utvidgad med 118 miljoner för 2020, bland annat för att kunna påbörja arbetet med att bygga två fullstora hallar i området. Det är viktigt, för vi behöver fler idrottshallar i centrala delarna av Stockholm. Det råder stor brist på detta.

Därför vill också jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag när det gäller både ärende 32 och 36.

Anförande nr 100

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Jag tänkte egentligen bara svara lite på de frågeställningar som Vänsterpartiet och Clara Lindblom tog upp. Det gäller dels huruvida det kan vara allmännyttan som får ta över denna markanvisning eller någon annan markanvisning som lämnas tillbaka under resans gång.

Det är först och främst lite tidigt att säga hur det blir med den saken. Det handlar om projektekonomi, och det är ganska mycket som ska hända innan denna mark ska markanvisas till någon annan. Dels ska SL-depån rivras, dels ska det göras mycket annat på platsen. Detaljplanen ska vinna laga kraft, och det ska byggas gator och ledningar. Men självklart finns det inget självändamål i att detta ska säljas. Det ändamål som finns när det säljs är dock att man ska få ihop pengar till helheten i ekonomin i projektet. Det är viktigt, och det tror jag att vi är överens om. I det fall som det är möjligt är det inte alls omöjligt, skulle jag vilja säga, att det kan vara staden som med sina kommunala bolag får bygga på den här platsen. Men det ligger åtminstone fyra år framåt, skulle jag gissa, innan en sådan markanvisning är aktuell. Det är ju det sista skedet under processen.

Förskolegårdarnas utformning och storlek handlar egentligen inte om exploateringsnämndens ärenden nu. Det handlar snarare om hur många barn som skrivs in på den aktuella förskolan eller verksamheten. Det kommer inte att regleras i någon form av avtal i detaljplanen, men självklart kommer den diskussionen att vara viktig. Det är lite speciella förutsättningar när man har förskolor i innerstaden, ibland i gamla fastigheter och ibland i nybyggda. Det ställs olika krav på verksamhetsutövarna, och ibland måste man schemalägga för att kunna klara av detta om man har mindre yta till förfogande. Det är ofta så vi själva får jobba med våra egna verksamheter som ligger på lite udda ställen, till exempel i Gamla stan, där det kan bli väldigt trångt. Men självklart ska vi eftersträva att få så bra förskolegårdar som det bara är möjligt för att utevistelserna också ska bli så bra som möjligt.

Men nog om det – återigen bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 101

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag blev nämnd vid namn, så jag begär replik och hoppar på det här. Det som är skillnaden är bland annat prognoserna för exploateringsnämnden, som visar att 35 procent av alla markanvisningar i år kommer att gå till hyresrätter. Allmännyttan har som sagt oerhört få markanvisningar, vilket gör att de kommer att få svårt att nå sina produktionsmål på tre fyra års sikt. Det här är också någonting som samtliga bostadsbolag larmar om i alla slags ärenden i styrelserna.

Det jag menar är att man ska ta tillfället i akt, både i det här projektet och i andra projekt, att när markanvisningar lämnas tillbaka låta allmännyttan få dem. Det kommer att hjälpa oss när ekonomin sedan går in i en lågkonjunktur.

När det gäller förskolegårdarna har det självklart med inskrivning att göra. Men det är också så att vi planerar för ett antal avdelningar, och då måste gården anpassas därefter. Jag har full förståelse för att det är svårt i Gamla stan så här några hundra år senare,

men vi bör planera och prioritera stora gårdar inte minst i tätexploaterade områden som Kristineberg och Hornsberg.

Anförande nr 102

Borgarrådet L a r s s o n (M): Jag tror att poängen med att vi kanske inte kan sja exakt i dag om vad det är för markanvisningar som kommer att ske av exploateringsnämnden om fyra år är att nämnden garanterat kommer att ta hänsyn till projektekonomi för detta område. Om det är möjligt att bygga hyresrätter, som därmed innebär en tomträttsavgäld, kommer det att vara ett ypperligt tillfälle att fatta ett sådant beslut. Om ekonomin inte tillåter det därför att man har så stora kostnader i exploateringen tror jag säkert att förslaget kommer att bli bostadsrätter.

Men låt oss vänta och se. Det kommer säkert att komma olika förslag där; man vet aldrig.

§ 20 Stockholms stads näringslivspolicy

Anförande nr 103

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Fru ordförande och kära fullmäktige! Detta är verkligen en av de viktigaste frågorna för oss i Moderaterna. Jag vet, och jag känner, att det finns ett stort engagemang också hos kollegorna i den grönbå majoriteten. Det här är någonting som vi drivs av: ett bättre företagsklimat i Stockholm. Vi har också en engagerad styrelse i Stockholm Business Region som det är väldigt trevligt att samarbeta med.

Vi har satt upp ambitiösa mål i majoriteten: Vi vill ha Sveriges bästa företagsklimat. Vi är den största kommunen i Sverige. Vi är huvudstad, så vi har egentligen alla förutsättningar för att kunna förverkliga detta mål på sikt. Men vi har en resa att göra. Vi brukar säga att under förra mandatperioden rasade företagsklimatet med över 100 placeringar, så vi har en lång väg att klättra tillbaka upp i Svenskt Näringslivs ranking över ett gott företagsklimat.

Desto viktigare då att vi har denna ranking och denna policy. Den fokuserar som sagt på ett antal förbättringsområden. Jag kommer att återkomma till det. Det är också viktigare nu än någonsin tidigare att vi lyfter småföretagarnas villkor, särskilt i Stockholm. De möter nu de ekonomiska konsekvenserna av pandemin. Det är många som funderar: Kommer jag att kunna betala ut löner nästa månad? Kommer vi att finnas kvar till hösten? Det är frågor som många företagare i Stockholm nu ställer sig. Då är det viktigt att vi gör vårt för att kunna understödja våra företagare i vår stad.

Vi måste fortsätta samarbetet med näringslivet, med akademien och med staden. Ett gott exempel på det under pandemin har varit att vi väldigt snabbt tog fram utbildningar där vi kunde möta upp den bemanningsbrist som fanns i vissa verksamheter tillsammans med Sophiahemmet, Wallenbergstiftelsen och Novare. Permitterad SAS-personal kunde där gå in. Det är många som har visat intresse för vård- och omsorgsyrken efter detta, så det kan också möjliggöra att fler får upp ögonen för dessa yrken och vill vidareutbilda sig. Det hoppas vi på nu när också andra branscher går på knäna.

Vi har en styrka i Stockholm genom att vi har en bredd av olika branscher, vilket gör att vi har 83 000 arbetsställen med 680 000 arbetstillfällen. Det här har varit en styrka för oss. När någon bransch har krisat – det kan ha varit it eller finans – har andra branscher kunnat rädda vår ekonomi. I det här fallet är vi oroliga att krisen tar sig in på alltfler områden, men låt oss hoppas att det kan vända. Vi ska dock också vara förberedda på att det kan bli betydligt värre, och vi ska ha en beredskap för det.

Det handlar givetvis mycket om nationella, statliga, stimulanser i det här läget. Man brukar prata om livsuppehållande åtgärder. Men sedan måste vi också tänka på vad vi kan göra för att förbättra klimatet framöver. Det handlar mycket om attityder, om handläggningstider och om service till våra företagare. Betydelsen av våra småföretagare kan inte nog understrykas. De bidrar med arbetstillfällen, och de bidrar till arbetade timmar. Det ger också medel till vår välfärd och bidrar till en levande stad och till trygghet i våra bostadsområden. Det är därför det är så viktigt att de får de bästa möjliga förutsättningarna.

Vi kan se att vi har haft utmaningar när det gäller bemötande från tjänstemän. Det handlar om otydliga besked och om långa handläggningstider. Inte sällan nämns bygglov. Det finns alltså en resa att göra på ett antal områden. Vi mäter detta kontinuerligt med nöjd kund-index, och det ska vi fortsätta att göra.

Det är första gången i Stockholms historia som vi har en näringslivspolicy. Vi har inte haft det tidigare. Det handlar just om att jobba med den här kulturen. Vi ska serva stockholmare som invånare, men vi ska också serva våra företagare. Det ska vända en som är anställd i den här staden känna till, oavsett om man jobbar på tillståndsenheten eller på en annan avdelning. Det ska finnas med i bemötande och service. Vi vet att denna kultur bygger ett gott företagsklimat. Det kan man se i andra kommuner som har ett gott företagsklimat. Det handlar just om den interna kulturen, att man är snabb och tillmötesgående med handläggning, att det finns *en* ingång och att det är tydliga vägar in. Det möjliggör för Stockholms företagare att växa. Vi ska se företagarnas betydelse för Stockholms utveckling och se betydelsen av näringslivspolicyn, som jag är stolt över att kunna leverera.

Det är med glädje jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 104

L i n n é a V i n g e (SD): Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till den reservation som vi har lagt i kommunstyrelsen.

Vi anser att alla medborgare ska kunna få driva företag på lika villkor, oavsett var i staden man bor. Vi ser, särskilt med tanke på rådande kris, negativt på att särbehandla vissa av stadens företagare. Jag skulle verkligen vilja fråga varför majoriteten anser att företagare i just ytterstaden ska främjas.

Anförande nr 105

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Faktum är att vi har för få företagare i ytterstaden. Om man tittar på branscher ser vi att exempelvis Kista har många tillväxtbranscher, men Rinkeby har ingenting. Här måste vi jobba med företagsamhet i fler stadsdelar i ytterstaden. Det tror jag är en framgångsfaktor för vår stad framöver. Men det är inte så att vi särbehandlar.

Om Sverigedemokraterna syftar på de hyreslättnader vi gör nu i krisens spår är det så att de riktas till företag, oavsett var de befinner sig i Stockholm, som har svårigheter att betala hyran. Det handlar om dem som hyr av oss i stadens egna bestånd och att vi där möjliggör en lättnad i hyran. Stockholm är en av få kommuner i Sverige som har gått företagarna till mötes på så sätt att vi gör lättnader. Det är vi stolta över i den här majoriteten. Men detta riktar sig alltså inte bara till vissa geografiska områden, utan det är ett stöd som finns oavsett var i staden man har sitt företag om man hyr i stadens bestånd.

Anförande nr 106

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Vi har yrkat på återremiss av ärendet i kommunstyrelsen, och jag vill yrka bifall till detta. Anledningen kan man läsa om i dess helhet i vårt eget förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Några av de saker som vi saknar i ärendet är till exempel näringslivets roll i klimatomställningen. Vi saknar skrivningar som syftar till att säkra en sund konkurrens. Vi vill inte se en snedvriden konkurrens genom till exempel oseriösa aktörer och social dumpning. Vi saknar också en tillräckligt tydlig inkludering av de kulturella och kreativa näringarna i ärendet. Samtidigt återfinns vart femte företag i länet just inom denna sektor.

Jag skulle särskilt vilja trycka på TCO:s remissvar. Det handlar om bostadsbyggandet. Om man vill ha Sveriges bästa företagarklimat måste man prioritera byggandet av hyresrätter. Det är någonting som både facken och till exempel Handelskammaren är helt överens om. Vi har en situation i dag där företag har svårt att rekrytera anställda. Vi har en situation där studenter tvingas tacka nej till läroplatser och där våra lärosäten har svårt att rekrytera forskare därför att det är svårt att hitta en bostad. Vi vet också att hyresrätten är den mest flexibla boendeformen.

Samtidigt ser vi prognoser från exploateringsnämnden i tertialrapport 1, som behandlas av exploateringsnämnden nu på torsdag, om att 8 000 bostäder kommer att byggas, varav endast 35 procent kommer att vara hyresrätter. När det gäller byggande av seniorbostäder, bostäder med pressade hyreskostnader och genomgångsbostäder är prognosen långt lägre. Detta oroar mig, för vi har en situation redan i dag där ni har öppnat upp för ombildning av 1 800 hyresrätter. Om man tittar på nuvarande markanvisningsakt av hyresrätter med pressade hyror ser man att 40 sådana ska byggas i år. Om denna låga markanvisningstakt håller i sig skulle det ta er 45 år att bygga ikapp den förlust av hyresrätter som ombildningarna orsakar.

Om man menar allvar med att stärka företagsklimatet måste vi på nationell nivå titta på saker som sjukförsäkringssystemet för småföretagare, sjuklöneansvaret, som vi menar ska lyftas från små företag och så vidare. Men en av de viktigaste sakerna, som vi kan göra här i Stockholm, är att se till att det finns tillräckligt många hyresrätter. Där är jag tyvärr inte särskilt imponerad av er bostadspolitik.

Anförande nr 107

M a r t i n H a n s s o n (MP): Tack, Clara, för ett bra inlägg! 61 procent av det som byggs just nu i staden är hyresrätter. Det kan vara bra att vi känner till det så att vi har det med oss.

Det finns absolut skrivelser om klimatmålen i Agenda 2030 och sådant. Redan i inledningen av policyn trycker vi verkligen på att Stockholm stad ska vara ledande i genomförandet av FN:s 17 globala mål för utveckling enligt Agenda 2030. Näringslivet och företagens samverkan med staden har en avgörande roll för att nå målen i Agenda 2030. Från de övergripande målen har vi till exempel att näringslivet ska ses som möjliggörare i att uppfylla stadens mål kring platssamverkan, integration och hållbarhet. Det finns alltså exempel som är tydligt nedskrivna i policyn.

Anförande nr 108

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Nu är det återigen så att du tar nuvarande produktionstakt. Vi har ju flera gånger konstaterat att den beror på gamla markanvisningar. Nuvarande produktionstakt och byggtakt beror på gamla

markanvisningar. Om man vill upprätthålla denna byggtakt med en hög andel hyresrätten och där till exempel allmännyttan ska nå sina bostadsmål även om tre till fyra år duger inte nuvarande markanvisningstakt. Det är ett stort problem att bara 35 procent av alla hyresrätter som prognostiseras markanvisas i år är hyresrätter. Det handlar om tertialrapport 1; jag kan skicka den till dig efter rapporten. Tertialrapport 1 i exploateringsnämnden tas på torsdag. Det handlar om 35 procent, 2 800 av 8 000 bostäder som ska vara hyresrätter. Det är en alldeles för låg nivå.

När det gäller klimatet vidhåller jag att det inte är tillräckligt många konkreta åtgärder som föreslås. Det är också så att vi är mycket missnöjda med förslaget till ny upphandlingspolicy, där ni återigen prioriterar ned de konkreta åtgärderna för att använda staden som stor upphandlare för att till exempel styra hela staden i en mer hållbar riktning. Denna chans försitter ni här också.

Anförande nr 109

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! I stora delar tycker vi att policyn är bra. Den bygger vidare på det som vi i mångt och mycket var överens om och sådant vi har arbetat med i staden under en längre tid. Därför nöjde vi oss i nämnder och styrelser med att lägga ett särskilt uttalande.

Policyn hade varit bra – om det hade varit business as usual. Men nu är det inte det. Ärligt talat: Varför lägger ni fram en policy som om ingenting hade hänt när i själva verket allting har hänt? Det förslag som nu läggs fram på fullmäktiges bord är i princip detsamma som remitterades ut den 12 juni 2019. Att inget förändras i en policy hade varit okej om vi nu hade befunnit oss i en tillfällig kris, där man direkt går tillbaka till hur det var tidigare. Men nu vet vi att så inte är fallet.

Därför föreslår vi att vi ska komplettera policyn med fyra insatser.

1. Ökad kompetensutveckling. Kraven på omställning kommer att bli än högre, och kompetensförsörjningen kommer att bli en allt viktigare fråga för våra företag. Här måste staden bort från den politik som sparar på utbildning.
2. Stärkt beredskap. Det som krisen borde ha lärt oss är att vi behöver stärka samverkan med det lokala näringslivet för att stärka stadens och regionens beredskap inför kriser. Strategin behöver kompletteras med sådana insatser.
3. I detta ligger också att stödja lokal produktion. Vi behöver intensifiera arbetet för att bidra till nya företag och utvecklandet av befintliga. Samverkan och kluster och därigenom bättre förutsättningar för lokalt ägande är viktiga delar.
4. Stadsutveckling och samhällsservice är grunden. Bostadsbyggandet och satsningar på infrastruktur bygger förutsättningar för näringslivet. Här behöver staden göra mer och nå tillbaka till det som gällde fram till 2018.

Med detta vill jag yrka bifall till Socialdemokraternas förslag. Jag ser fram emot att diskutera en uppdaterad version av en näringslivspolitik för staden 2020.

Anförande nr 110

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! När vi har analyserat varför företagsklimatet sjönk som en sten under förra mandatperioden har vi tittat på ett antal olika faktorer. Det var konkurrens från egna kommunala verksamheter, det var bristande attityder från tjänstemän och det var långa handläggningstider. Allt det här har vi tagit fasta på nu i den nya näringslivspolicyn. Den ska jobba just med dessa delar så att vi kan lyfta oss.

Sedan är det klart att det har tillkommit en pandemi med en stor ekonomisk påverkan. Så är det givetvis. Här är det viktigt att Finansdepartementet gör vad de kan. Senast i förra veckan gick Svensk Handel ut och sa att 6 000 handlare riskerar att gå omkull innan omsättningsstödet ens finns på plats. Det visar på att vikten av att också regeringen ger stöd till de företag som nu riskerar att gå omkull och som behöver nationella stimulanser här och nu.

När det gäller bostäder ska vi självklart jobba med detta. Vi måste jobba med rörlighet i hela beståndet och så vidare. Policyn är viktig, och det är därför den tar fasta på vad det är som företagen har angett till oss som orsaken till att företagsklimatet är så dåligt som det är och varför vi ska lyfta oss från det.

Anförande nr 111

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Ni inriktar er på att toppa Svenskt Näringslivs ranking. Det är en ambition så god som någon, men den räcker inte. Den visar bland annat att infrastrukturen i Solna fungerar alldeles utmärkt men inte den i Stockholm. Då kan man börja ifrågasätta vissa parametrar. Den tar inte heller hänsyn till exempelvis det som jag var inne på: stärkt beredskap.

Det handlar om att lyckas ha en näringslivspolicy som är så mycket större och så mycket bredare än vad Svenskt Näringsliv vill ha. Man måste också tänka på den diskussion som du och jag hade tidigare. Vad finns det för förutsättningar för medarbetare på de olika företagen att faktiskt utföra sitt arbete? Det handlar alltså om sjysta villkor på arbetsmarknaden. Man måste klara av mer när det gäller näringslivet än att bara luta sig mot en mätning.

Anförande nr 112

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Ordförande, fullmäktige! Som flera har varit inne på finns det bra ambitioner i programmet. Men det får tyvärr en riktig bredd av dagens verklighet. Dagens allvarliga hot mot stadens näringsliv har förstås varit svåra att förutse, samtidigt som andra problem för näringslivet gällande till exempel infrastruktur, bostäder och trafik till stora delar har varit självförvållade.

När det gäller pandemins allvarliga effekter föreslår vi, som Karin Wanngård var inne på, att man omgående ska revidera policyn så att den också blir användbar. Det är den inte riktigt nu.

Vi behöver en funktionsblandad bebyggelse med arbetsplatser, bostäder och service. I översiktsplanen från förra mandatperioden pekades tio verksamhetsområden ut för detta: industri, logistikverksamhet och liknande. Det är områden som är viktiga för

bland annat varuförsörjningen till Stockholm. I översiktsplanen lyftes även fram en tydlig prioritering av fyra ytterstadsområden liksom målet att bygga bort fysiska och sociala hinder mellan resurssvaga och resursstarka områden. Men det här arbetet ser de blågröna tyvärr ut att misslyckas med.

I planeringen är det också viktigt att flytta fokus mot södra delen av Stockholm för att åstadkomma fler arbetsplatser, exempelvis genom attraktiva kontor i områden som också har bra kollektiva kommunikationer men som även har en dagbefolkning som gör områdena levande. Man kan också se hur trögt och nedprioriterat detta arbete är i praktiken under denna mandatperiod.

På trafiksidan är det bra att programmet lyfter fram behovet av en god tillgänglighet i våra kommunikationer och trafiksystem. Problemet är att den politiska viljan att med enkla och förhållandevis billiga medel i trafiken är låg. Trafikplanen för city, som vi pratade om tidigare här i dag, är stoppad liksom ombyggnationen av Brommaplan med betydligt högre genomströmning för inte minst busstrafiken.

Längre fordon för minskat trafikarbete motarbetas. Det är blågrönt nej till handlingsplan för hantering av schaktmassor och därmed färre sådana tunga fordon. I arbetet för bättre citylogistik för bland annat effektivare lastbilstransporter med högre fyllnadsgrad i fordonen ligger ni lågt. Ni säger nej till justerade p-avgifter för besöksparkering för att uppnå stadens tillgänglighetsmål om minst 15 procent lediga platser i till exempel innerstaden. Regionens blågröna ledning missköter processen och saknar de 9 miljarderna till tunnelbanan enligt Stockholmsöverenskommelsen, och mycket annat.

Vår slutsats är att vi måste göra om denna policy så att den blir användbar utifrån dagens verklighet och även att de blågröna måste börja leverera mer bostads- och trafikinfrastruktur i stället för att hänvisa till alla de andra som är ansvariga – allt enligt strutsmetoden.

Därför vill jag yrka bifall till Socialdemokraternas reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 113

Ulla Hamilton (M): Fru ordförande! Jag skulle vilja börja med att citera ur näringslivspolicyn på s. 22. Där står: ”Samtliga nämnder och bolagsstyrelser har en viktig uppgift i att säkerställa att deras arbetssätt genomsyras av ett näringslivsperspektiv.” Sedan finns det också ett uppdrag till nämnderna och styrelserna att jobba gentemot kommunstyrelsen och Stockholm Business Region.

Men det är inte det som är det viktiga och den viktiga poängen i sammanhanget, utan det här är ett dokument som ger i uppdrag till alla stadens tjänstemän, oavsett om det är i näringslivsverksamheter eller var man än jobbar någonstans, att beakta näringslivets förutsättningar att växa och verka i Sverige. Detta gäller oavsett om det är en pandemi eller inte, men det kanske är ännu viktigare i ett läge där vi har en pandemi att man har denna mentala inställning från stadens tjänstemäns sida att jobba med de här frågorna.

Jag tycker att det är fantastiskt att läsa detta ärende, för det måste verkligen vara allas ansvar och allas uppgift att tänka på hur vi ser till att fler människor får möjligheter att förverkliga sina idéer genom att starta företag. Hur ska fler människor få möjlighet att faktiskt få ett jobb i nystartade eller växande företag?

När man lyssnar på Socialdemokraterna hör man att ni alltid pratar om industriområden och tillverkande verksamheter. Det är jättebra, men i Stockholm är den absolut största delen av företagen, och av framtidens företag, i tjänste- och servicebranschen. Det är lite olika förutsättningar som gäller för de här olika branscherna. Därför är det så otroligt viktigt att också ha detta i bakhuvudet. Det är samma sak när man lyssnar på Magdalena Andersson i riksdagen, på andra sidan vattnet. Hon pratar också väldigt mycket utifrån tillverkningsindustrins perspektiv. Men vi har en tjänste- och servicesektor som är otroligt viktig. Vi lider svårt just nu av att den fantastiska turism- och besöksnäring som vi har i Stockholmsregionen, som sysselsätter många fler människor än vad Scania och Astra Zeneca gör tillsammans, har det tufft just nu. Där behöver vi också fundera på vad vi kan göra för att se till att de kan komma tillbaka till den situation som rådde för bara några månader sedan.

Med detta, fru ordförande, yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 114

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Ledamöter! När jag lyssnade på dig, Ulla, och hörde dig beskriva att alla verksamheter och alla som arbetar i staden ska ha ett näringslivsperspektiv tänkte jag att det också är viktigt att ställa krav tillbaka på företagen.

I näringslivspolicyn kan inte jag läsa mig till någonting som handlar om barnkonventionen eller barns rättigheter. Som du vet har vi i Sverige antagit barnkonventionen som lag, och tillämpningen gäller inte bara kommunens verksamheter utan alla som lever i Sverige. FN har tagit fram barnrättsprinciper som gäller för företag och som jag tycker skulle vara rimliga att ha med i policyn när det handlar om att ställa krav på företagen för att se till att föräldrar har skäliga arbetsvillkor och kan ge sina barn det stöd som de behöver och på att företagen inte producerar varor och liknande som är skadliga för barn.

Anförande nr 115

U l l a H a m i l t o n (M): Den stora fördelen med näringslivspolicyn, som jag ser det, är att den ger en bild av vilket förhållningssätt man ska ha gentemot näringslivet om man är tjänsteman i staden.

Det är självklart att lagarna ska följas. Det ska man inte behöva skriva in i en näringslivspolicy. Med det perspektivet på de här sakerna skulle vi behöva ha en lagbok som är kopplad till näringslivspolicyn. Det behövs inte alls i näringslivspolicyn, för det här är nämligen en lagstiftning som de på andra sidan vattnet har fattat beslut om. Den ska följas av alla i Sverige.

Anförande nr 116

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag tänkte på vad du sa när du pratade om Stockholms särart och att vi inte i första hand har tillverkningsindustri. Därför tycker jag att det är särskilt anmärkningsvärt att just de kreativa och skapande näringarna saknas i näringslivspolicyn.

Som jag sa i mitt första inlägg är det vart femte företag i det här länet som finns inom denna sektor. Just kultursektorn och kulturskaparnas villkor är en bransch som har drabbats oerhört hårt av den rådande pandemin.

Jag skulle också vilja peka på att varje jobb inom byggsektorn skapar ytterligare tre jobb i nästa kedja. Byggföretagen har nyligen varnat för att 16 000 jobb riskerar att försvinna till följd av konjunkturedgång. En sak som man verkligen uppmanar det offentliga att göra är att fortsätta att upprätthålla en hög investeringstakt. Därför vädjar jag till er att titta på till exempel markanvisningar till hyresrätter, men framför allt till allmännyttan. Vi behöver ta ansvar för konjunkturen i byggbranschen så att den inte dippar mer än nödvändigt.

Anförande nr 117

U l l a H a m i l t o n (M): Jag tycker naturligtvis att kreativa näringar är jätteviktiga verksamheter. Jag är övertygad om att när man skriver att samtliga nämnder och bolagsstyrelser har en viktig uppgift i att säkerställa att deras arbetssätt genomsyras av ett näringslivsperspektiv inbegriper det också kulturella verksamheter.

Du kanske inte håller med om att det är en kulturell verksamhet, men vi har till exempel en spelbransch i Stockholm som är en otroligt kreativ verksamhet. Den håller nu på att utvecklas till att kunna användas både inom operasammanhang och i andra sammanhang på kulturområdet. Det är en jättespännande verksamhet, som man naturligtvis måste ta hänsyn till. Det handlar också om musik, och det finns massor med andra kulturverksamheter där det finns företag som naturligtvis också inbegrips i detta. Och det är samma sak med byggföretag.

Anförande nr 118

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag fick uppfattningen att Ulla Hamilton försökte måla upp en konflikt som de facto inte finns. Jag inledde mitt anförande med att säga att policyn i mångt och mycket är bra. Det finns inga konflikter i detta.

Det jag ville framföra är att jag tycker att man behöver väva på vissa delar. Det handlar bland annat om kompetensdelen. Hur jobbar vi med kompetens? Jag är övertygad om att våra företag i Stockholm är de absolut bästa när det handlar om att skapa jobb. Politikens uppgift är att skapa förutsättningar för människor att utbilda sig till de jobb som företagen skapar. Det är därför kompetensen är en sådan viktig del för att säkerställa att våra företag kan frodas och leva vidare och hitta den kompetens de behöver anställa. Därför är det en viktig del.

Min fråga är: Är du beredd att utveckla programmet?

Anförande nr 119

Ulla Hamilton (M): Det ska finnas ett attraktivt utbud av utbildningar inom alla nivåer för snabb etablering på arbetsmarknaden och för att tillgodose näringslivets behov av rätt kompetens. Att anta utmaningen om kompetensförsörjningen är ett gemensamt åtagande för många aktörer. Tillsammans med staden behöver näringslivet involveras i utformningen av utbildningar och arbetsmarknadsinsatser. Detta står på s. 19.

Anförande nr 120

Sus Andersson (MP): Ett gott näringslivsklimat är avgörande för att Stockholm ska vara en bra stad att leva i. Jag tror inte att det finns någon som inte är överens om detta.

Just nu, på grund av coronan, går stadens näringsliv på knäna. Under första hälften av maj gick 669 företag i konkurs. Över 4 000 personer, anställda, drabbades av detta. Många av de här företagen var väletablerade. Hälften av dem har funnits i minst sju år. De flesta av dessa konkurser sker just nu i innerstaden. Men många företag hade det tufft redan före coronakrisen. Min hemstadsdel, Spånga-Tensta, sticker ut negativt i stadens företagsbarometrar. I Tensta har vi en arbetslöshet på över 14 procent. Spånga tillhör det fåtal som inte anses ha någon profilmärkning med god tillväxt, om man ser till konsultbolaget Swecos analys 2019.

Det är så himla viktigt att vi äntligen får den här näringslivspolicyn på plats. Det är bara genom ett strategiskt arbete som vi verkligen kan utveckla näringslivet i hela staden. Det handlar om miljöfrågor, trygghet, tillgång till kunnig personal – som vi pratade om alldeles nyss – lokaler och kommunikationer. Det finns så många områden där staden och näringslivet behöver samverka för att vi ska kunna ha en stad som växer hållbart.

Olika stadsdelar och olika branscher har olika förutsättningar och behov. En viktig punkt för mig i policyn är just att Stockholm Business Region nu tillsammans med stadsdelsnämnderna får ett tydligt uppdrag att arbeta med lokal näringslivsutveckling. Viktigt är också att särskild uppmärksamhet riktas mot utsatta områden. Vi kan inte acceptera att kriminalitet begränsar företagsamheten. Men kanske framför allt: Vi måste se till att våra unga som i dag inte ser en framtid faktiskt får framtidstro och goda förebilder. Vi behöver ett hållbart näringsliv.

Stockholms stad ska vara ledande i arbetet med de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Jag tycker att det är viktigt att det är en utgångspunkt att staden och näringslivet arbetar ihop för att det ska bli resultat. Det gäller inte bara i den ekonomiska tillväxten utan just i klimatförändringarna. Vi ska se till att vattnet är rent och att vår konsumtion är hållbar.

Anförande nr 121

Lisa Palm (FI): Jag tänkte på det du sa om klimat och miljö kopplat till näringslivspolicyn. När jag läste policyn tänkte jag först: Oj, här stod det inte särskilt mycket! Sedan kom Martin Hansson upp och sa att det gör det visst. Nu kan jag läsa i inledningen om Agenda 2030, men sedan handlar det mest om ekonomisk tillväxt.

Vi vet att om vi ska ha ett hållbart samhälle och en hållbar framtid kommer det att gå stick i stäv med den ekonomiska tillväxten. Det finns en målkonflikt där. Jag undrar varför inte miljö och klimat har fått en större del i näringslivsfrågan. Det borde väl åtminstone Miljöpartiet vara angeläget om.

Anförande nr 122

S u s A n d e r s s o n (MP): Jag tycker att det står där extremt tydligt i och med att vi säger att det är FN:s hållbarhetsmål som ska vara vägledande och grunden i alltihop. Där har vi just sammankopplingen mellan ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Det är hållbarheter som måste gå hand i hand; den ena kan inte fungera utan den andra.

Anförande nr 123

A r v i d V i k m a n (S): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag tycker att det är bra att vi i dag hanterar näringslivspolicyn, om än den hade behövt revideras i linje med det som Karin Wanngård redogjorde för tidigare. Med det sagt tycker jag att det är viktigt för vår tillväxt och vår välfärd att vi har ett välfungerande näringsliv i Stockholm. Det skapar arbetstillfällena, och det attraherar fler turister till Stockholm.

Jag tänkte ta tillfället i akt att berätta något för er. Jag har själv tidigare haft ett företag under en period. Jag var ung, och jag fick några uppdrag. Jag klassades då som ung framgångsrik företagare. Huruvida jag var framgångsrik eller inte behöver vi inte spekulera om. Det ledde i alla fall till att jag först fick träffa Maud Olofsson, och sedan fick jag träffa Fredrik Reinfeldt. Jag fick berätta och förklara för dem hur förutsättningarna var då för unga företagare. Förutom att jag och Fredrik enades om vad den perfekta skattesatsen var – detta är ett skämt – berättade jag att min erfarenhet var att det lokala runt företagen är så viktigt. Det ska finnas bra stöd att få från kommunen, och det ska finnas sammanhang och nätverk som skapar nya affärer, nya dörrar och nya samarbeten. Det var en viktig grund, sa jag.

I min nutida roll som politiker har jag fått träffa framgångsrika företagare i den här staden som har berättat ungefär samma sak – hur viktig den lokala samverkan är för att det ska vara ett gott klimat. Därför tycker jag att det är så viktigt att vi får med detta i policyn. Det blir tydligt att den struktur vi har med stadsdelsnämnder som demokratinoder ute i vår stad är viktiga.

När man har konstaterat det måste man också läsa de remissvar som vi har fått in. Det är många stadsdelsnämnder, särskilt i ytterstaden, som lyfter att de inte upplever att de har förutsättningar att ta det ansvar som nu pekats ut. Det handlar både om ekonomiska medel och om kompetens. När det här ska bli verklighet och något mer än idéer behöver vi hörsamma denna aspekt. Det som händer om vi inte gör det är att vi behöver prioritera om, och då kommer inte det här att bli verklighet.

Jag vet att Mariedal blev ett exempel i Stockholm Business Region på att det kan vara svårt att få med uppdrag i mer lokalt arbete utan att prioritera bort annat, som man har fått göra. Än så länge skulle jag säga att policyn är mer ambitioner än verklighet. Det som händer närmast kommer att bli helt avgörande. Just i den lokala samverkan har

också Stockholm Business Region ett viktigt uppdrag, och här kommer utformningen att vara viktig.

Jag är orolig för hur det kommer att se ut, och det delvis till följd av det ansträngda ekonomiska läget men också på grund av de prioriteringar som man har gjort i staden med skattesänkningar, nedläggning av stadsdelsnämnder och nu dessutom med en avsaknad av krisberedskap.

Därför yrkar jag bifall till Socialdemokraternas förslag till beslut.

Anförande nr 124

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Det togs upp en del som jag inte har möjlighet att bemöta. Just när det gäller samverkan finns det ett helt kapitel om detta i policyn. Vi visar just på vikten av att samverka med alltifrån stadsdelar till näringsliv. Jag tycker att under pandemin har samarbetet med utbildningar som vi snabbt tog fram visat på kraften i att kunna samarbeta med både akademi och näringsliv och få effekt direkt. Det är viktigt.

När det gäller att skapa förutsättningar för företagande i hela staden tror jag att det arbete vi nu gör med att öppna upp för fler aktörer inom företagsrådgivning kommer att kunna ge effekt. Tidigare har vi haft allt i egen regi, och nu öppnar vi upp för möjligheten att få in fler lokala aktörer, inte minst på Järva, där det finns ett behov av nyföretagare och annat. Men också på andra håll runt om i Stockholm kan man rikta sig till olika målgrupper för att få dem att öka drivkrafterna för att starta företag. Jag hoppas att det också kan ge effekt och att det kan stärka företagsklimatet i Stockholm.

Anförande nr 125

A r v i d V i k m a n (S): Jag tror inte alls att vi är oense om det. Men det jag försökte lyfta var just för oron att kunna skapa en likvärdighet över hela staden för detta. Vi vet att det i dag skiljer sig rätt mycket när det gäller hur den lokala samverkan ser ut med näringslivet.

För att man ska kunna klara av detta utökade uppdrag där Stockholm Business Region ska samverka med stadsdelarna behöver man också tillföra resurser om stadsdelarna ska kunna ta det. Jag är orolig för att ni inte mäktar med detta, för ni har prioriterat annat i den budget som ni har lagt fram. Det är detta som jag vill göra en poäng av i detta anförande, förutom att berätta att jag har träffat Fredrik Reinfeldt. Men det var en annan historia.

Anförande nr 126

P a t r i k S i l v e r u d d (L): Fru ordförande, ledamöter och eventuella åhörare! Det känns tryggt att pressläktaren är fullsatt, men jag kanske ser lite dåligt. Jag har en devis i mitt politiska arbete sedan ett tiotal år, och det är att verka för en hållbar och fungerande stad. De flesta stockholmare som jag träffar vill inte ha så himla märkvärdiga saker. Det kan handla om att deras ungerskolor ska vara bra, att sophämtningen funkar, att det är någorlunda rent i parkerna, att man kan komma fram till jobbet på ett rimligt sätt, att mamma tas om hand på ett bra sätt på äldreboendet eller rentav att det finns en bostad för unga att flytta hemifrån till.

Exemplen kan givetvis fortsätta, men det handlar som sagt var om ganska basala saker. I mångt och mycket är det som är bra för alla medborgare också bra för företag och företagare – så långt allt väl. Men tyvärr är det inte så. Allt som rör företag och företagare är inte hållbart och väl fungerande i den här staden. Jag tror att det delvis beror på att Stockholm har levt till en del på gamla meriter. Vår fantastiska stad har dragit till sig såväl folk som investeringar alldeles av sig själv. Vi har blivit vana att få utmärkelser som en fabulös stad och region i globaliseringens tidevarv. Men vi kan inte vila på gamla lagrar, och det har också visat sig när staden under det förra styret störtök i anseende när det gäller företagsklimat.

Fullmäktige! Vi behöver lyfta blicken. 2025 ska Stockholm ha Sveriges bästa företagsklimat. Då krävs det att staden ser till att staden faktiskt funkar rent praktiskt. Man måste komma fram och så vidare. Men vi måste också se till att staden blir bättre på att möta företag och företagare och hjälper till att underlätta för dessa. Det gäller alla förvaltningar.

När jag startade eget bolag för fem år sedan chockades jag på ett positivt sätt av den otroliga service som Skatteverket hade. Jag hade råkat skriva att jag skulle göra 100 procent i vinst. En glad tjänsteperson ringde och undrade om jag trots allt inte skulle kunna tänkas ha några avdragsgilla utgifter, vilket jag naturligtvis hade. När jag frågade om jag skulle skicka in en ny blankett sa hen glatt att det kunde hen fixa på en gång per telefon. Så positivt chockade skulle jag vilja att alla gamla och nya företagare ska bli när de har med staden att göra.

Självklart kan man inte ha en debatt i denna sal utan att tala om den pågående pandemin. Den har inneburit många personliga katastrofer för enskilda medborgare som har blivit sjuka själva eller rentav förlorat en anhörig eller vän. Men den har också varit oerhört negativ för stadens företag och företagare. Det finns förstås anledning att fundera en hel del över saker som rör stadens beredskap och så vidare. Men fokus nu måste vara på att staden så effektivt som möjligt kan bidra till den omstart som den här staden, den här regionen och det här landet behöver.

Därför yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 127

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Det är mycket fokus på en enskild rankning i diskussionen, men vi behöver kanske inte låsa fast oss vid den. Jag tror att den ger *en* bild av det hela, men man kan också titta på arbetslösheten, kostnader för ekonomiskt bistånd och så vidare. Det ger en annan bild av den ni försöker förmedla av den gångna mandatperioden.

Jag vill ta upp det här med grundläggande samhällsfunktioner och att de måste fungera. Du nämnde att flytta hemifrån och sådana saker. Jag vill fråga dig, Patrik, om inte du blir oroad över de prognoser som bland andra byggföretagen presenterar. Det är 16 000 färre jobb, och man räknar med att bygginvesteringarna minskar med 8 procent redan i år. En sak som man pekar tydligt på är att den offentliga sektorn måste fortsätta att upprätthålla sin investeringstakt och försöka fortsätta att hålla i för att parera sysselsättningsnedgången. Där är det ett problem att det bara blir 35 procent hyresrätter. Det är en försvinnande liten andel till allmännyttan när allmännyttan

faktiskt hade kunnat kliva in och se till att arbetslösheten inte ökar mer än nödvändigt i byggbranschen.

Anförande nr 128

Patrik Silverudd (L): Jag fokuserar inte alls enbart på näringslivsrankningen eller kommunrankningen. Jag tror som sagt att staden i mycket har levt på gamla meriter. Vi vet liksom att vi är så häftiga och fina att folk kommer hit i alla fall. Jag tror inte att det är så, och en orsak är att det saknas bostäder, att det är svårt att komma fram och så vidare.

Jag fick den lätt ledande frågan om huruvida jag är orolig för att 16 000 byggjobb kan försvinna. Det är klart att jag är. Det är väl inte så svårt att svara på. Behöver staden bygga fler bostäder? Ja. Behöver vi se till att man upprätthåller en sjyst byggtakt? Ja. Måste vi bygga fler skolor, äldreboenden och annat? Absolut. Det är inget konstigt med det.

Anförande nr 129

Anders Göransson (S): Jag tänkte fortsätta lite med näringslivsrankningen eftersom det är den källa som Alliansen anger hela tiden. Jag satt i min bänk och googlade på Stockholm och konkurrenskraft. Då fick jag upp en artikel från Svenska Dagbladet från den 7 oktober 2019 med rubriken Stockholm slår London – etta i konkurrenskraft. Det är EU-kommissionen som har gjort denna undersökning. Jag är otroligt stolt, säger Iréne Svenonius från Moderaterna.

Jag undrar lite grann, för det här ger ju en helt annan bild än den som ni lyfte fram. Vad är det som Iréne Svenonius och EU-kommissionen ser som inte ni ser? Vad är det de inte förstår? Det är väl en uppmaning om vi nu ska titta framåt och framöver: Nästa gång vi diskuterar näringslivspolicyn har ni lite fler källor än Svenskt Näringslivs rankning, för den har sina sidor.

Anförande nr 130

Patrik Silverudd (L): Jag säger samma sak som till Clara: Jag har inte alls hängt upp mig på en rankning. Det här är ett av alla priser som Stockholm har fått och så vidare. Men om vi fastnar i att tycka att vi är så jävla bra – ursäkta språkbruket – kommer vi aldrig att fortsätta att utvecklas. Vi kommer att sacka efter, och vi har redan börjat. Vi behöver göra mer än vi gör i dag, och några av de saker som företag och företagare säger att man har haft problem med i Stockholm är de saker som vi har valt att lyfta fram i näringslivspolicyn.

Att ni sedan fem i tolv slänger in illa beredda extragrejer för att det råder en pandemi är en annan sak. Herregud, låt oss utveckla näringslivspolicyn med beredskapsplaner så småningom!

Anförande nr 131

Borgarrådet Erlund (C): Ordförande, fullmäktige, ledamöter, åhörare och alla Stockholms företagare! Ni som har lyssnat på debatterna här i fullmäktige genom åren har hört oss i Centerpartiet väldigt många gånger tala om Stockholms företagsklimat.

Det är i små företag som jobb skapas, men det är också stadens företag som gör Stockholm både levande och tryggt. Det var ett av våra vallöften till stockholmarna i valet 2018 att förbättra företagsklimatet.

Vi är just nu mitt uppe i en historisk ekonomisk kris till följd av pandemin. Många jobb i företag som normalt sett är vägen in för dem som står långt ifrån finns inte längre. Vi måste stötta både de företag som är i kris och dem som nu står inför att de behöver arbetskraft. Stockholms vuxenskolor står redo att ta emot alla dem som nu riskerar att stå utanför arbetsmarknaden under en längre tid. Komvux och våra yrkesutbildningar ska vara den dynamiska omställningsmaskin som Stockholm behöver. Men då måste våra utbildningar framför allt se till att ta vara på arbetsmarknadens behov. Därför är det så viktigt att näringslivspolicyn också, förutom allt annat bra, slår fast att staden har ett ansvar för att se till att näringslivet får sitt behov av kompetens uppfyllt.

Men vi har såklart inom arbetsmarknadsförvaltningen inte väntat på att policyn ska antas i fullmäktige. Redan i den nya upphandlingen av vuxenutbildning, som träder i kraft i år, ställer vi krav på att alla skolor med yrkesutbildningar ska ha dialog med relevanta företag och branscher. Vi samlar dessutom alla vuxenskolor till ett gemensamt utvecklingsarbete. Om staden ska kunna komma tillbaka i full kraft efter krisen behöver Stockholms näringsliv kunna anställa den kompetens som man behöver. Alla stockholmare förtjänar också att under tiden få en utbildning som tar hänsyn till arbetsmarknadens behov.

Det jag nu beskriver är en del i strategin som säkerställer att vi inte bara ser stadens företag som skattebetalare eller som leverantörer av varor och tjänster till staden. Vi ser näringslivet som en partner i arbetet för ett bättre Stockholm.

Med detta vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens utomordentliga förslag.

Anförande nr 132

L i s a P a l m (FI): Jag glömde att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 133

A n d r e a H e d i n (M): Jag är glad att vi står här i dag för att anta en näringslivspolicy för kommunen. Att ha ett företagsvänligt klimat är viktigt för en storstad både för att vara attraktiv och för att kunna möta morgondagens utmaningar.

Karin var inne på att vi under coronakrisen har sett antalet arbetslösa öka i staden, och vi riskerar att se att ännu fler kommer att stå utan jobb de kommande åren. Därför är det otroligt välkommet att vi nu får näringslivspolicyn på plats. Stockholms näringsliv har tillsammans med oss i Stockholms stad en central roll i att hjälpas åt för att mildra effekterna av en försämrad konjunktur. Genom att ha en nära dialog med näringslivet kan vi exempelvis från arbetsmarknadsnämnden bättre möta olika arbetsgivares kompetensbehov när vi utformar vuxenutbildningar, när vi ska göra matchningar från våra jobbtorg eller, för att ta ett annat exempel, när vi utvecklar vår integrationspakt.

Det ska vara enkelt att både starta, driva och utveckla sitt företag. Men det ska också vara enkelt att driva sitt företag som en hobby vid sidan av studier eller ordinarie arbete. Om fler vill driva företag i Stockholm har vi goda chanser både att se ett ökat skatteunderlag och fler arbetstillfällen komma till. Men framför allt kommer vi att kunna se fler människor som kan förverkliga sina idéer. En gemensam riktning för stadens näringslivsarbete och för stadens nämnder och bolagsstyrelser är nästa naturliga steg för att fortsätta att jobba med detta.

Därför yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

§ 21 Miljöprogram för Stockholm 2020–2023

Anförande nr 134

Borgarrådet L u h r (MP): Fru ordförande! Det är nu fyra år och en månad sedan vi klubbade igenom Stockholms stads senaste miljöprogram. Det är alltså hög tid för ett nytt miljöprogram för staden.

Det här är Stockholms stads tionde miljöprogram, och mycket har hänt sedan staden antog sitt allra första program 1976. Vi har fått en renare och mer hälsosam stad för varje år. Dessutom har klimatutsläppen minskat med ca 40 procent totalt sedan mätningarna började på 90-talet. Just nu står vi mitt i en pandemi och mitt i en global klimatkris. En del av er kanske frågar: Varför är det så oerhört viktigt och angeläget att Stockholm antar ett nytt miljöprogram precis nu? Är det verkligen rätt prioriterat att lägga tid på alla dessa miljöfrågor? Eller också tänker ni precis som jag, att det aldrig har varit så uppenbart hur mycket vi behöver arbeta just med miljöfrågorna och hur viktigt en frisk och hälsosam närmiljö är för oss alla.

De senaste månaderna har stadens luftföroreningar minskat med 30–40 procent på innerstadsgatorna. Människor trängs i våra parker och naturreservat och längtar efter att bada vid våra 31 olika strandbad. Man använder cykelbanorna som aldrig förr, och våra återvinningscentraler har aldrig haft ett så högt tryck som nu. Dessutom ser vi hur klimatutsläppen minskar när resande och konsumtion går ned. Men det är verkligen inte genom en pandemi som vi vill att miljön ska förbättras eller människors livsstil bli mer hållbar. För att vi ska uppnå miljövinster på ett bra sätt måste vi styra åt rätt håll, och det gör vi genom stadens miljöprogram.

Varför är det då så viktigt att styra mot en bättre miljö? Det är såklart för att vi som bor i Stockholm ska få en bättre livskvalitet med en friskare och renare stad runt oss. Vi vill ha friskare luft, fler utebad och mindre skadliga kemikalier i vår omgivning, kanske med fågelsång utanför fönstret och kanske med en liten skog nära hemmet där man kan promenera och plocka bär och svamp på hösten. Genom de val som vi gör här kan vi bidra till att människor även i andra delar av Sverige och i världen kan få en högre livskvalitet och friskare och bättre liv. Genom att ställa krav på bättre kemikalier när vi handlar, genom att minska risken för klimatförändringar, genom att visa vägen till en fossilfri framtid och genom att vi ökar användningen av återbrukade eller återvunna material som inte behöver hanteras som avfall av någon annan någon annanstans kan vi uppnå detta.

Vårt nya miljöprogram är omfattande och berör många olika områden. Vi tar kliv framåt när det gäller arbetet med rent vatten, kemikaliesmarta skolor och förskolor och ökad resurseffektivitet. Dessutom har vi den här gången, i det nya miljöprogrammet, lagt ett starkt fokus på klimat, klimatanpassning och biologisk mångfald och natur. Det är akut att stärka arbetet när det gäller dessa viktiga delar. När det gäller vetenskapen är det tydligt att arbetet med att stärka åtgärder för att minska klimatutsläppen, att stärka staden inför klimatförändringarna och att stärka och skydda planetens biologiska mångfald brådskar.

Om vi inte hanterar de här frågorna nu kan det bli svårt att vända utvecklingen framöver. Att vi har ett starkt och spetsigt miljöarbete i Stockholm är såklart bra för

djur och växter, och det är helt avgörande för att vi stockholmare, framtidens stockholmare och andra människor runt omkring ska ha en härlig, frisk och hälsosam livsmiljö både nu och framöver.

Därför vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut om ett nytt miljöprogram för Stockholm.

Anförande nr 135

C h r i s t o f f e r J ö n s s o n (L): Ordförande, ledamöter, åhörare! Som jag tidigare har sagt befinner vi oss i en spännande och mycket viktig brytningstid. Det som nu pågår och som många världen över vill vara delaktiga i är att ställa om från ett fossilberoende till ett fossilfritt samhälle.

Den pågående omställningen är något vi liberaler starkt bejakar, inte bara för att det är helt nödvändigt utan för att det också handlar om viktiga frihetsfrågor. Möter vi inte problemen med förorenad luft, höjda havsnivåer och ett varmare klimat är det ett direkt hot mot individens hälsa, fria rörlighet och möjlighet till utveckling.

I en tid där vi är många som vill bidra till omställningen till ett hållbart samhälle är det viktigt att ta till vara den kraft till förändring som finns hos alla aktörer. Det är genom samhandling och en stark tilltro till teknikutveckling som vi politiker tillsammans med individen, civilsamhället och näringslivet kan göra skillnad, och som liberal är jag övertygad om att det är teknikoptimism och inte klimatskam som möjliggör den här förändringen.

Stockholms stad ska vara en föregångsstad med höga ambitioner. Det visar vi till exempel i förslaget till nytt miljöprogram. Programmet ger förutsättningar för områdesspecifika handlingsplaner för stadens miljö- och klimatarbete och slår fast mål på både lång och kort sikt. Endast genom tydliga mål och ändamålsenligt arbete kan vi klara av vår tids ödesfrågor.

Klimatarbetet är en viktig pusselbit, och med denna plan höjer vi ambitionerna. Jag skulle särskilt vilja beröra följande mål.

Stockholms stad ska vara fossilfri och klimatpositiv 2040, och vår egen organisation ska vara fossilfri redan 2030. Stockholms stad ska vara en motståndskraftig stad som är anpassad för att möta skyfall, översvämningar och värmeböljor. Klimatförändringarna är redan ett faktum, och vi kan tydligt se att både årsmedeltemperaturen och varaktigheten för värmeböljor ökar i Stockholm.

För att nå målet om ett resurssnålt Stockholm behöver vi materialåtervinna mer. På så sätt behåller vi värdet och användningen av redan utvunnet material. Ett exempel är att mer plast ska sorteras ut och återvinnas ut framför att förbrännas.

Efter antagandet av miljöprogrammet är det nu viktigt att stadens nämnder och bolag använder sig av de handlingsplaner som tas fram. Avslutningsvis, ordförande, vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 136

Ordföranden: Innan jag släpper in nästa talare vill jag bara säga att jag tycker att det alldeles uppenbart finns en rätt stark, uppdämd debattlusta i salen. Det är jätteroligt. Samtidigt är det inget självändamål med väldigt långa möten. Jag vet att det finns människor här i salen som egentligen inte vill vara här men som är här eftersom de tycker att det är viktigt för demokratins skull. Vi kanske ska tänka lite på det innan vi gör det här mötet väldigt långt.

Anförande nr 137

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag ska replikera lite på ordföranden: Vi föreslog att vi skulle sambehandla dessa två ärenden men fick nej från majoriteten. Jag vill bara påpeka det.

Ordförande, fullmäktige! Stockholm är i dag en stad som ligger i framkant. Vi är en av få städer som har ambitioner som ligger i linje med FN:s 1,5-gradersmål, och det ska vi vara stolta över. Stockholm ska vara en internationell förebild och en stad i framkant på klimatområdet. Klimatomställningen måste mötas med modern och genomgripande politik för att minska vår miljöbelastning och vårt uttag av jordens resurser.

Det här miljöprogrammet är efterlängtat. Den omfattande remissrundan har resulterat i många väl genomarbetade remissvar, och många synpunkter som inkommit skulle verkligen kunna hjälpa till att göra Stockholms goda miljöarbete ännu bättre.

Det är därför jag blir lite fundersam när jag noterar att i princip inga av de goda förslagen finns med i programmet efter remissrundan. Att majoriteten inte förmår att ta med experternas råd och synpunkter är inte okej. Jag vill särskilt uppmärksamma några saker. Det är när miljö- och hälsoskyddsnämnden själva lyfter fram att det saknas åtgärder för att målet om att Stockholm ska bli en fossilfri organisation 2030. Det är anmärkningsvärt. Hur kan majoriteten acceptera att programmet inte kommer att leda till målet om en fossilfri organisation 2030?

En annan allvarlig synpunkt som kommer fram i remissrundan är att Stockholm Vatten och Avfalls största växthusgasutsläpp, alltså metangasen från reningsverken och ledningssystemen, helt saknas i programmet. Utsläppen från reningsverken måste självklart ingå i planen för att minimera växthusgaser.

Vi har tidigare fått höra från majoriteten, bland annat i behandlingen av matstrategin, att våra synpunkter kommer för sent och att man därför inte kan ta hänsyn till dem. Därför har vi kommit med inspelen i god tid för att ni ska kunna ta hänsyn till detta.

Men det brister. Det saknas åtgärder för att staden ska bli en fossilfri organisation. Ni kan inte vara nöjda med detta. Ni saknar åtgärder för metangasen. Jag ser att borgarrådet Luhr har begärt replik och avslutar därför med en fråga: Har ni inte läst remissvaren, eller vill ni inte ta del av experternas fantastiska kunskaper?

Bifall till reservationen i kommunstyrelsen!

Anförande nr 138

Borgarrådet L u h r (MP): Tack för inlägget! Jag är jätteglad att det har kommit så mycket remissvar. Det är ju flera hundra sidor som vi har skrivit, och vi har tagit hänsyn till remissvaren. Det kan man också se om man tittar på de ändringar som har gjorts.

Sedan är det ju så att de remissvar som har kommit in täcker ganska många olika områden. Det är allt från stora förändringar till små detaljer, och saker passar olika bra på olika ställen. När vi har kollat upp remissvaren har det på vissa ställen tyvärr funnits felräkningar, och därför har vi inte kunnat ta med dessa siffror. Vi hade också en modell som på något sätt påvisade att vi skulle ha en klimatbudget som var högre än andra.

Vi kommer nu att ta fram underplaner till de flesta områden där också vissa av de här sakerna kommer att föras in. Vi har absolut tagit hänsyn till alla svar som har kommit, och vi tycker att det är jättebra att så många har varit engagerade.

Anförande nr 139

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande! I fråga om remissvaren handlar det naturligtvis om att säkerställa att informationen man får in stämmer. Det är helt korrekt. Men när man får ett sådant här enormt engagemang på klimatområdet måste man ta större hänsyn till det. Jag kan se att vi kunde ha utarbetat ett ännu bättre klimatprogram, och jag hoppas att borgarrådet Luhr återkommer på talarlistan, för det är ju väldigt anmärkningsvärt att inte ha mål som gör att vi kan uppnå en fossilfri organisation 2030 och att ni inte har mål för att hantera den farliga metangasen, som vi vet släpper ut partiklar som vi inte vill ha i atmosfären.

Det är de här delarna som ni nu inte tar hänsyn till. Jag är för ett miljöprogram, och jag tycker att det är jättebra att vi arbetar för klimatet i Stockholm. Men vi måste våga ligga längre fram.

Anförande nr 140

K a d i r K a s i r g a (S): Ordförande, fullmäktige! Buller och höga ljudnivåer i skolor och förskolor har inverkan på hälsa, livskvalitet och inlärning. Dålig luftkvalitet inomhus kan leda till besvär med ögon, näsa och hals samt astma och allergi. Det påverkar både elever och personal.

Under förra årets tillsyn av förskolor och skolor hade över hälften av de besökta verksamheterna sådana brister att uppföljning krävdes. Det här står också i underlagen som finns i ärendet. Det är bra att tillsyn görs. På så sätt kan brister upptäckas och åtgärdas. Vi anser dock att mer vikt borde läggas vid förebyggande arbete, och det är därför beklagligt att miljöprogrammet saknar krav på god inomhusmiljö, något som tidigare har funnits med. Detta påpekas också i Sisabs remissvar.

Under den förra mandatperioden var det prioriterat att bygga skolor och förskolor i en standard motsvarande Miljöbyggnad Silver. Att miljöprogrammet inte nämner miljöcertifiering är ett kliv tillbaka, eftersom Miljöbyggnad också är ett viktigt verktyg för att säkerställa god inomhusmiljö.

När majoriteten tar bort kravet på att nya skolor och förskolor ska uppnå minst Miljöbyggnad Silver innebär det också ett kraftigt avsteg från de högt ställda miljökraven på våra förskolor och skolor.

Bifall till vår reservation i kommunstyrelsen!

Anförande nr 141

Borgarrådet L u h r (MP): Just avsnittet ”Inomhusmiljö” som fanns i det förra miljöprogrammet utgick på grund av att de flesta målen var baserade på lagkrav. Det handlar också om att inomhusmiljö, ventilation och buller på förskolor är någonting som man följer upp för att se att man faktiskt följer lagen. Vi klarar inte det på alla ställen. Det är allvarligt, och det är någonting som vi kommer att behöva fortsätta att jobba med eftersom det är otroligt viktigt.

Det är det som är anledningen till att vi prioriterar de andra områdena, där vi sätter våra egna högt ställda krav, i stället för att ha ett avsnitt där vi bara sätter upp de lagkrav som vi redan måste och också ska jobba efter.

Anförande nr 142

K a d i r K a s i r g a (S): Det gläder mig att det ska omfatta flera verksamheter. Miljöbyggnad Silver var dock ett viktigt verktyg genom att det ställer krav på en god inomhusmiljö. Det här framgår i Sisabs treåring, som det fattades beslut om för någon månad sedan.

Om borgarrådet nu säger att ni ska arbeta med de här miljöförbättringarna och ställa högre krav välkomnar jag det.

Anförande nr 143

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Som föregående talare sa välkomnar vi det efterlängtdade miljöprogrammet för 2020–2023. Framtagandet av miljöprogrammet är ett bra tillfälle och en fantastisk möjlighet för politiken att växla upp stadens arbete för att uppnå viktiga miljömål, bland annat ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040.

För att lyckas med det hela vägen tycker vi att det krävs ett helhetsgrepp när det kommer till hanteringen för att uppnå en klimatneutral bygg- och anläggningssektor. Det är något som vi saknar i miljöprogrammet för Stockholm 2020–2023.

Klimatutsläppen från bygg- och anläggningssektorn omfattar mer än utsläppen från alla personbilar, lastbilar och bussar tillsammans i Sverige. Samtidigt som utvecklingen har gått framåt vad gäller energieffektivitet och minskad klimatpåverkan i driftsfasen har klimatpåverkan i byggandet, det vill säga i produktionsfasen, stått helt stilla eller till och med ökat. Det handlar framför allt om tillverkningen av byggmaterial.

För att ändra på det har vi i Socialdemokraterna föreslagit att staden ska ta fram en strategi för en klimatneutral bygg- och anläggningssektor 2040 med fokus på hela byggnadens livscykel – planering, projektering, byggande och användning. Vi tycker

också att staden bör använda offentlig upphandling som ett kraftfullt verktyg för den samhällsutveckling som vi vill ha och som går i linje med våra klimatmål genom att ställa miljökrav ur ett livscykelperspektiv vid upphandlingar.

Förslaget på en sådan strategi har den borgerliga majoriteten röstat nej till och presenterar i stället ett gäng bra men små förslag. Vi anser att stadens miljöprogram hade varit kraftfullare om man tagit ett helhetsgrepp om bygg- och anläggningssektorn och tagit med några av våra förslag. Det hade också bidragit till att vi når miljömålen i större utsträckning i Stockholm. Jag yrkar bifall till vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 144

Borgarrådet L u h r (MP): Jag tänkte bara säga att i klimathandlingsplanen har vi plockat in konsumtionsperspektivet för första gången, och när det gäller konsumtionsperspektivet har vi fokuserat på tre delar: resor, livsmedel och byggsektor. Byggsektor kommer vi att ta ett helhetsgrepp om, för det är ett av stora fokusområden när det gäller klimatarbetet framåt.

Anförande nr 145

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Det gläder mig att ni vill ta ett helhetsgrepp om byggsektor, men jag hade velat se det även i miljöprogrammet. I så fall förstår jag inte heller varför man röstade nej till den motion vi lade för att ta fram en strategi för just en klimatneutral bygg- och anläggningssektor och i stället går fram med ett pussel av olika små förslag som är splittrade.

Det hade väl varit mycket bättre att ta ett helhetsgrepp. Det tycker exploateringsnämnden, det tycker stadsbyggnadsnämnden och det tycker också miljö- och hälsoskydds-nämnden. Varför tycker inte Miljöpartiet det?

Anförande nr 146

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Ordförande, fullmäktige! Miljöprogrammet är i huvudsak bra, men intressant är att programmet på flera punkter markerar mot den kommunikation som de blågröna själva har stått för i vissa miljöfrågor. Tyvärr råder det också delvis en låg ambitionsnivå i programmet, och jag tänkte ge ett exempel på det.

När det gäller luftkvalitetsfrågorna är miljöprogrammet tydligt med att vi klarar miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid och att det är de tunga fordonen som är problemet och att denna efterlevnad måste prioriteras. Men politiska företrädare från majoriteten har i stället ägnat sig åt information om att vi är ”ljusår från att uppfylla miljömål” och har till och med tidigare uppmanat stockholmarna att köpa bensinbil eller elbil i stället för dieselbil.

Uppmaningen till bensinbilsköp innebar 2018–19 en växling till bensinbilar motsvarande omkring 1 miljon ton ökade utsläpp av koldioxid i landet – onekligen en ganska olycklig politisk kommunikation. Vad gäller kvävedioxid klarar vi inte av miljökvalitetsnormerna på Essingeleden.

Människor bor och verkar dock främst vid sina bostäder, och där har närmare 100 procent utmärkt luft enligt normerna och drygt 90 procent enligt miljömålen. Men märkligt nog har de blågröna stoppat just mätningarna vid stockholmarnas bostäder, vilket gör att vi inte kan följa utvecklingen efter den senaste SLV-rapporten från 2017. Vilken luft stockholmarna har vid sina bostäder borde självklart finnas med i mätningarna i ett miljöprogram, men det har alltså stoppats, trots en begäran om en sådan utredning i miljönämnden av Socialdemokraterna. Det vore bra om miljöborgarrådet kunde förklara varför.

Vi efterlyser konkreta åtgärder för att minska miljöbelastningen från trafiken, till exempel minska skillnaden i kostnad för besöksparkering i innerstaden på gatemark jämfört med tomtmark, samlastning för varutransporter, strategi för masshantering liksom ett konkret agerande mot flyget på Bromma. Exempelvis en förändrad längdbegränsning från 12 till 15 meters lastbilslängd sparar ungefär 50 000 ton koldioxid per år.

Allvarligt är att i programmet prioriteras köpt energi vid bostäder i stället för att mäta den totala nettoenergin som går åt. I praktiken prioriterar de blågröna värmepumpar som drar relativt sett mycket el i stället för att prioritera den betydligt mer miljövänliga fjärrvärmens. Det här står direkt i strid med vad både Stockholm Exergi och hela Kommun- och Regionsverige står för.

En annan svaghet i programmet är avsaknaden av analys i effektfrågan för Stockholms elförsörjning. Att säkerställa elförsörjning, och då särskilt effekten, är absolut en kritisk framgångsfaktor, vilket jag tänker återkomma till senare. Bifall till Socialdemokraternas reservation i kommunstyrelsen!

Anförande nr 147

Borgarrådet L u h r (MP): Här kom ju hela Socialdemokraternas reservation, så det är svårt att hinna svara på allt.

Jag börjar med luftkvaliteten. Jag hoppas att Jan Valeskog är medveten om att det är en stor skillnad mellan miljökvalitetsnormer och miljökvalitetsmål och att miljömålen är någonting som vi har satt upp i Sverige för att vi ska ha frisk luft i staden. Där är vi faktiskt skyhögt från miljömålen för frisk luft i Sverige. Däremot har vi under förra året, och troligtvis även i år, på grund av den minskade biltrafiken klarat de lagstadgade kraven.

Vad gäller de luftmätningar som ni lyfter hela tiden är det märkligt, för vi har tre luftstationer där vi mäter luft i staden. Där har vi alltid mätt. Vi har inte mätt vid bostäder, men vi har beräknat. Däremot har Östra Sveriges Luftvårdsförbund gjort mätningar ibland, och det gör de även i år. De kommer dock inte att göra det framåt, utan miljöförvaltningen utför mätningarna.

Anförande nr 148

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Vi undersökte vad det skulle kosta att göra en egen sådan enbart för Stockholm – ungefär 200 000, om vi gör exakt likadant som presenterades 2017. Det är precis som borgarrådet säger: Det är skillnad mellan

miljökvalitetsnormer och miljömålen, men det handlar om att mäta både och för att se i vilken takt luften blir bättre. Vid människors bostäder måste ju vara högt prioriterat, och det är obegripligt att ni har stoppat det.

Anförande nr 149

R o s e - M a r i e R o o t h (V): Ordförande, ledamöter och eventuella ledamöter som inte vill missa rafflet i kväll om miljöprogrammet! Jag vill yrka bifall till Vänsterpartiets reservation i kommunstyrelsen.

Självklart välkomnar Vänsterpartiet ett ambitiöst och välformulerat miljöprogram, och det kanske finns en poäng att inte behandla miljö och klimat i samma punkt, eftersom miljö och klimat inte är riktigt samma sak.

Ordet ”klimatsmart” vill jag aldrig höra mer. Det är ett ord som får en att tro att det är en liten livsstil som man kan köpa sig. Det är det inte. Det är ingenting som förändrar någonting i grunden. Strategisk klimatomställning är det som pågår och måste pågå under lång tid. Det är inte ett önskemål; det är en nödvändighet. Vare sig klimat eller näringsliv, byggsektor, stadsplanering, upphandlingar, trafik eller bostadsluft inom- och utomhus nära bostäder ska stå tillbaka den ena på den andras bekostnad. Det ska klimatutvecklas och inkluderas i hållbar utveckling.

Skälen till det här finns i det utropade klimatnödläget. Miljö och klimat samverkar, men de är inte samma sak. Klockan är tolv eller kanske snarare en minut över, och vi vill framhålla att det redan finns kunskaper i våra nämnder och bland våra tjänstemän. De kan de här sakerna. Jag vill återknyta till den talare som påpekade att även miljö- och hälsoskyddsnämnden saknar konkreta åtgärder för hur de här sakerna ska gå till – hur vi får en fossilfri stad i Stockholm.

Det är inte skarpt nog, och det kommer att dröja ännu längre innan vi kan börja implementera de här åtgärderna eftersom miljöprogrammet är försenat. Jag tror att väljarna och deras barn och unga som växer upp är intresserade av en utveckling där vi kan växa upp friska och inte utsättas för mer källor till buller, eftergifter för dåliga trafiklösningar och ökad biltrafik.

Vad gäller denna fram- och tillbakatango om Bromma flygplats som kommer att vara min käpphäst här tills jag ramlar ur talarstolen, misstänker jag, vill jag inte ha en replik om att det inte är vårt beslut att fatta. Om inte Stockholms stad kräver att få ta den här marken i anspråk till någonting betydligt nödvändigare, nämligen hållbara bostäder och ett rejält grepp på ett klimatutvecklat och genomtänkt program för att utveckla bostäder, och riktar det önskemålet till regeringen har vi inte en chans. Jag yrkar därför bifall till Vänsterpartiets reservation.

Anförande nr 150

L i s a P a l m (FI): Ordförande! Vi välkomnar såklart också det reviderade miljöprogrammet, som innehåller väldigt många bra delar. Men som jag sa i den förra debatten är det just en insikt om den ekonomiska tillväxten som måste komma med i det här programmet. Vi vet att det krävs en helomvändning och en omställning för att

vi ska kunna nå miljö- och klimatmålen. Det finns en målkonflikt mellan de mål som majoriteten har satt upp, mellan en hög ekonomisk tillväxt och klimatmålen.

Även de sociala dimensionerna måste in i programmet. Vi vet att olika grupper drabbas olika beroende på hur man konsumerar men också beroende på var man bor och så vidare. Vi hade velat se skarpare förslag vad gäller privatbilismen. En bilfri innerstad börjar med bilfria dagar!

Det som vi ser i FI är att vi inte kan fortsätta att hänvisa till framtiden eller tekniken för evigt. Vi måste också ta med i beräkningen att de utsläpp och miljöskador som görs utanför Stockholms och Sveriges gränser när det gäller tillverkningen av de alternativa drivmedel samt villkor som dessa tillverkas under inte fortsätter att bidra till en global orättvisa och brott mot mänskliga rättigheter. Att barn bryter kobolt i Kongo för att stockholmarna ska få åka i sina elbilar är inte global rättvisa. Det är inte så vi löser klimatkrisen.

Avslutningsvis vill jag bara hålla med om det som förvaltningarna säger i sina remissvar: Det behövs mer pengar till stadsdelsnämnderna. I de senaste budgetarna har det strukits pengar därifrån, och då kommer det att bli ännu svårare att nå de mål som staden har satt upp. Jag hänvisar till vårt ersätтарыttrande i kommunstyrelsen.

Anförande nr 151

S u s A n d e r s s o n (MP): Jag vill bara göra ett litet förtydligande kring de ekonomiska förutsättningarna för arbetet i stadsdelarna. Vi hade ett problem, delvis, under den förra mandatperioden som bottnade i att vi inte fick tillräckliga påslag i budgetarna, för det fantastiska systemet med stadens fördelningsnycklar är lite av ett lotteri ibland. Ett av åren under den förra mandatperioden hade vi exempelvis därför ett påslag i Spånga–Tensta på 0,34 procent, och det kan ju alla räkna ut vad det innebär för möjligheten att göra ett bra miljöarbete i stadsdelarna.

Förutsättningarna ser helt annorlunda ut nu, och vi har exempelvis kunnat anställa en miljöstrateg i vår förvaltning, vilket betyder oerhört mycket för det arbete som vi gör. Det här arbetet måste vi fortsätta med, och det lägger en bra grund i det miljöprogram som vi nu står inför.

Anförande nr 152

L i s a P a l m (FI): Jag förstår verkligen att den situation som vi befinner oss i ställer till det. Problemet var väl också att förutsättningarna inte heller var de bästa, som Sus Andersson säger. Det finns ett underskott, och jag hoppas att vi kan ta oss ur den här pandemin på bästa sätt, helt enkelt.

Anförande nr 153

F r e d r i k P e t t e r s s o n (S): Ordförande! Jag tänker försöka att hålla det kort.

Tack för det efterlängtade miljöprogrammet! Det innehåller precis som Karin Wanngård sa många bra saker, men det skulle ha varit ännu bättre om man hade tagit till sig mer av de bra remissvar som inkommit.

För att nå ett hållbart Stockholm krävs det också en tydlig, aktiv och progressiv miljöpolitik med tydliga mål. Det är olyckligt att majoriteten inte har tagit till sig av viktiga inspel. Metanets inverkan måste få en högre prioritet. Visst stämmer det som framgår i miljöprogrammet att koldioxid är en stor bov i atmosfären, men utsläpp av metangas lämnas därhän, vilket är viktigt att påtala då det är en effektivare gas än koldioxid, om än mer kortlivad i atmosfären.

Utsläpp av metangas är de största utsläpp av växthusgaser som Stockholm står för via reningsverk och ledningssystem. Det är beklagligt att detta inte vidrörs i miljöprogrammet. Med det yrkar jag bifall till Socialdemokraternas reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 154

S t e f a n J o h a n s s o n (S): Ordförande, fullmäktige! Jag är väldigt glad att få stå här i dag och prata just om miljöprogrammet som är väldigt viktigt för att vi i Stockholm ska ta vårt ansvar för bättre miljö.

Jag tänkte börja med att ta er tillbaka lite grann till min uppväxt. Jag minns en tid när jag var liten och satte mig framför min dator hemma. För att komma åt internet sjöng den lilla modemdosan en liten sång för mig innan jag kom in, en sång som sedan snabbt avbröts när grannen ville ringa ett samtal. Vem kunde ana på den tiden, när modemmet sjöng en sång för oss när vi skulle ut på internet, att vi i dag står inför en verklighet med artificiell intelligens som inte bara pratar med oss utan också tänker själv?

I det miljöprogram som nu ligger kan vi se att det saknas en del kring just den artificiella intelligensen. Det finns skrivet i programmet, men det är också något som vi kan använda mycket mer för att just uppnå minskning av energianvändandet.

I flera av de remissvar som har kommit in påpekas den artificiella intelligensen som en viktig del i minskat energianvändande inom fastigheterna och att det är en viktig del som vi ska använda oss av. Sisab är ett exempel på företag som kan lyftas i sammanhanget och är också ett av våra få byggbolag som klarar målet om minskat energianvändande. En av de framgångsfaktorer som Sisab lyfte var just den artificiella intelligensen som hjälper till att se till att vi använder energin när den mest behövs.

Utöver just den delen finns det mer teknik som vi har i staden. Jag är väldigt stolt över att få vara en del av Stokabs bolagsstyrelse. Vi har ett extremt fantastiskt fibernät. Även Stokab har lyft upp att den framtidsstrategi som finns, som också till stor del skulle kunna användas för att minska energianvändningen, inte uttrycks tillräckligt tydligt i det här miljöprogrammet. Vi kan göra mycket mer.

Jag vet att vi kan mer, och vi ska ta vara på den teknik som finns. Med det yrkar jag bifall till Socialdemokraternas reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 155

Borgarrådet L u h r (MP): Tack för inlägget! Det här är jätteviktiga delar och någonting som vi också jobbar med. Jag kan bara berätta att Sisab har kommit långt. Just nu jobbar vi med ett projekt där Sisab ska hjälpa våra allmännyttiga bolag bland

annat att göra liknande saker när det gäller AI och olika energieffektiviseringsåtgärder, för det är verkligen en jätteviktig fråga. Jag kan bara instämma!

Anförande nr 156

S t e f a n J o h a n s s o n (S): Tack så mycket, borgarrådet, för att du instämmer i de frågorna! Även om Sisab jobbar med flera bolagsstyrelser tycker jag att vi utan konflikt kunde ha fått in flera delar kring energieffektivisering och bostäder i miljöprogrammet.

Anförande nr 157

G u n n a r C a p e r i u s (C): Ordförande, fullmäktige! Det är väldigt roligt att höra det starka stöd och den uppslutning som finns från alla partier kring miljöhandlingsprogrammet. Det har sagts många fina saker om det.

Och det är ett väldigt miljöprogram. Det täcker alla relevanta områden: kemikalier, biologisk mångfald och klimatanpassning. Det är väl grundat i det globala hållbarhetsarbetet och Agenda 2030. Det är tydliga och höjda mål och tydlig ansvarsfördelning och uppföljning, inkorporerat i den ordinarie verksamheten. Det väjer inte heller för de utmaningar som vi står inför och det faktum att vi inte har alla svaren här och nu, utan att det kommer att behöva fortsätta att utvecklas. Kort sagt är det ett miljöprogram värdigt en stad som vill vara världsledande i miljöarbetet.

Ett område som jag särskilt vill nämna och där miljöprogrammet flyttar fram positionerna är upphandling, inte minst när det gäller livsmedel och klimatsmart mat med en god djurvälstånd och en låg antibiotikaanvändning. Genom de höjda ambitionerna på detta område tar vi inte bara lokalt ansvar för vår egen miljöpåverkan utan bidrar dessutom till en omställning till en mer hållbar livsmedelsproduktion med låg antibiotikaanvändning och mindre klimatutsläpp och stärker konkurrenskraften i sektorn.

Vi är också pådrivande i att visa andra städer nationellt vad som går att göra och hur man kan utveckla det här arbetet, vilket är ett annat sätt att vara ledande. Vi utvecklar och kan förhoppningsvis också peka på områden där ytterligare steg behöver tas på andra politiska nivåer för att nå framåt.

Det här är bara ett exempel där vi genom lokalt ansvar, nationellt pådrivande och genom att våga ta ledarskap befäster den roll som Stockholms stad ska ha som en ledande miljöstad i Sverige, i Europa och globalt. Därmed yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 158

A r v i d V i k m a n (S): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Vi behöver fler insatser för att minska utsläppen från transporter i Stockholm. Det har gjorts mycket bra, men det räcker inte att invänta utvärderingarna av tidigare insatser som har gjorts: Vi behöver vara mer offensiva!

Vi hade bland annat velat se fler lösningar för parkeringar och ett påskyndande av fler miljövänliga mobilitetslösningar. På det här området har vi förstås förslag, som vi

beklagar inte finns med. Ett av dessa förslag är att arbeta med någonting som heter gröna parkeringsköp. Det går kort ut på att man samlar parkeringarna i centrala staden i parkeringshus och ställer om till mobilitetslösningar i stället, vilket gör att det blir färre bilar på gatorna och att vi får en bättre luft och bättre möjlighet att nyttja centrala grönytor. Det är också en del i att få ned bilkörandet och cirkulerandet i staden.

Det funkar så att exploatören får en reduktion på 40 procent av parkeringsnormen om man sajnar upp sig på sådana här gröna parkeringsköp. Två tredjedelar av de reducerade platserna ska sedan ersättas med cykelparkering. Då ställer man som krav att det ska vara cykelparkering i markplan, bra belysning, lätt att låsa fast sin cykel och så vidare. Man ska också se till att det finns en bilpool i anslutning till fastigheten, och då har man begränsat det till 600 meter från fastigheten. Sedan lägger man 10 procent av pengarna för parkeringsköpet i en mobilitetsfond som man vidare använder för att stötta fastighetsägare och hjälpa till att få exempelvis fler bilpooler.

Det här tycker jag är ett strålande exempel som också knyter an till den diskussion vi nyss hade om en näringslivspolicy. Det är alltså ett exempel på hur staden kan samverka med näringsliv och fastighetsägare för att hitta bättre gröna lösningar. Vi behöver fler, och jag tycker att det här är ett bevis på att det finns mer att göra.

Med detta vill jag yrka bifall till Socialdemokraternas förslag till beslut.

Anförande nr 159

Sus Andersson (MP): Jag är så himla glad över att vi ska klubba det här miljöprogrammet nu! Det är ju därför jag har engagerat mig politiskt över huvud taget, så det är jättekul. Det är också så himla roligt att höra på alla. Alla som har stått i talarstolen står ju i princip och försöker bräcka varandra när det gäller vem som kan göra mest för att vi ska få en bra miljö här i Stockholm och i världen. Det är jättekul!

Ambitionen i det här miljöprogrammet är oerhört hög. Stockholm ska vara en internationell förebild. Stadens verksamheter ska gå före och visa vägen i arbetet för en klimatsmart och hållbar stad. Visst har Stockholm på många sätt länge visat framfötterna i det globala miljöarbetet, och det var inte för intet som vi blev EU:s första miljöhuvudstad 2010.

Men det finns också oerhört mycket kvar att göra – herrejösses! Vi har vattendrag som är riktigt, riktigt förorenade där vi inte har en chans att klara EU-normerna för ekologisk status och kemikaliestatus. Vi har nybyggda förskolor som innehåller känt farliga kemikalier. Vi släpper ut alldeles för mycket växthusgaser. Inte ens här i rådssalen fixar vi att källsortera, utan bananskal och engångsmuggar ligger huller om buller i sopkorgarna.

Nu vässas miljöarbetet för de kommande åren. Det är tre saker som jag vill framhålla i det här programmet. För det första är det utgångspunkten i Agenda 2030, hur allting hänger ihop i en ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Den ena hållbarheten håller bara om även de andra finns där.

För det andra ska alla nämnder och bolagsstyrelser koka ned miljöprogram och klimathandlingsplan i den egna verksamheten. Det är en sak att sätta en massa

övergripande, tjugiga mål, men det är ju inte förrän man ser vad varje verksamhet kan göra för att bidra som det faktiskt blir verklighet. För att det ska bli resultat behövs kompetens och resurser för att genomföra det här, och vi behöver också bli bättre på att utvärdera och följa upp det vi gör för att hela tiden bli vassare och vassare och göra mer och mer.

För det tredje har miljöprogrammet utformats för att stimulera samverkan och innovation. Det gäller internt i staden, och det gäller samverkan med externa parter, med universitet, högskolor, näringsliv och inte minst alla andra städer i denna värld som gemensamt vill jobba för en hållbar värld. Vi behöver också åtgärder på statlig nivå och EU-nivå. Miljöarbetet är inte något som någon kan göra ensam.

I fredags, den 22 maj, firade vi den biologiska mångfaldens dag. Det känns bra!

Anförande nr 160

Christoffer Järkeborn (M): I dag tar vi beslut om ett nytt och mer ambitiöst miljöprogram, något som jag tycker känns väldigt, väldigt bra! Det första miljöprogrammet kom redan 1976, och vi har i Stockholm legat långt framme som global förebild i miljö- och klimatarbetet.

Jag tycker att det är så fantastiskt att bo i en stad där det finns väldigt många människor som vill göra rätt och där vi också har ett näringsliv som ligger väldigt långt fram när det gäller miljö- och klimatfrågan.

Det som är så bra med det här miljöprogrammet och andemeningen i det är att det inte finns någon motsättning mellan att skapa den mest hållbara staden i världen och vara en stad med tillväxt där vi skapar företag, globala succéer och också många gröna jobb. Det är det jag tror att vi behöver göra. Om inte Stockholm klarar av att ligga allra längst fram har jag svårt att se att någon annan stad kan göra det.

Jag var inne på att Stockholm är en fantastisk stad. Men Sverige är också ett fantastiskt land. Man har mer tid att fundera under corona, och jag har tänkt på att vi ju har väldigt många fler idrottsstjärnor än vad vi borde ha sett till antalet invånare. Vi har också väldigt många stora företag. Vi har väldigt många stora börsbolag i det här landet, många fler än vad många av våra jämnstora länder har.

Många av de företagen ligger väldigt långt fram i miljö- och klimatarbetet. Jag jobbar privat på Skanska, som är ett av världens största byggbolag och Sveriges fjärde största börsbolag, och vi märker ofta att näringslivet ligger långt före den offentliga sektorn. Jag tycker att det var bra att flera här tog upp byggsektorn, för den är jätteviktig. Den står för stora utsläpp, och det är också så att det vi bygger ska stå under många, många år framöver. Det påverkar inte Stockholm bara de kommande tio åren, utan det påverkar Stockholm de kommande hundra åren.

Tekniken finns i dag, och jag tror att vi behöver göra mycket mer. Därför är det bra att vi höjer ambitionen när det gäller upphandlingar men också när det gäller vilka krav vi ställer när vi till exempel detaljplanlägger nya områden så att vi verkligen använder den kraft som finns inom näringslivet. Det har länge funnits ett fantastiskt engagemang i hållbarhetsfrågan, och det är skönt att näringslivet verkligen har vaknat upp. Så får

vi riktig kraft i de här frågorna. När Blackstone, som är en av världens största fonder, går ut och säger att man nu på allvar ska börja investera i hållbarhet kommer det att få väldigt stor effekt.

Det kommer det här miljöprogrammet också att få, och jag tror att när politiken tillsammans med näringslivet har bestämt sig, vilket jag upplever att vi har gjort nu, då kommer det att hända. Jag är helt övertygad om att vi kommer att vara en klimatpositiv stad 2040, men vi behöver göra mer, och det måste gå vidare.

Därmed vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 161

L i s a P a l m (FI): Ekonomisk tillväxt, ja. Problemet är ju att det inte finns något historiskt exempel på att vi har kunnat konsumera oss ur klimatproblem eller kris. Varför vi har hamnat där vi är i dag är för att vi har bortsett från planetens begränsade resurser och ständigt konsumerar och producerar. Det är ju därför vi har hamnat där vi är i dag.

Christoffer pratar om företagen, och jag tycker att det är jättebra att vi har ett starkt näringsliv som står upp för hållbarheten. Civilsamhället har ju sagt det här hela tiden. Problemet är att nu, väldigt långt senare, lyssnar företagen, och jag hoppas verkligen att vi kan snabba på och att politiken kan jobba ännu snabbare.

Anförande nr 162

C h r i s t o f f e r J ä r k e b o r n (M): Jag tror verkligen inte att det finns någon motsättning mellan hållbarhet och hög ekonomisk tillväxt. Tillväxten tror jag är jätteviktig inte minst för den sociala hållbarheten. Människor ska ha jobb att gå till så att vi kan skapa skatteintäkter så att vi kan ha en fantastisk välfärd.

Jag är helt övertygad om att det finns väldigt mycket teknik som vi kan använda, och det ska vi göra nu. Det är det jag möter när jag träffar företrädare för näringslivet och mina kollegor: Man vill liksom bara börja använda den! Det går att bygga klimatneutrala hus i dag – det är bara att bestämma sig och börja göra det!

Den kraften måste vi använda, och jag tycker också att Stockholm är fantastiskt på så vis att det finns väldigt många som vill göra rätt. Jag tror att vi är många i det här rummet som liksom försöker göra det vi kan. Vi försöker att välja den där bilen som är mer hållbar. Vi försöker att bo i det där området som är lite mer hållbart. Vi försöker att äta lite mindre kött, och vi försöker att äta bättre kött när vi gör det.

Jag tror att det som Lisa Palm är inne på och som är så viktigt är just det jag upplever: att politiken och näringslivet nu verkligen har krokat arm!

Anförande nr 163

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Ordförande! Tack för din entusiasm, Christoffer! Den smittar, och det är roligt att höra på dig! Det är härligt att du tror väldigt mycket på att det inte finns någon motsättning mellan ekonomisk tillväxt och ekologisk

hållbarhet. En tro på att det inte finns en sådan motsättning är också någonting som också präglar det här programmet.

Från forskningshåll kan man väl ändå säga att det fortfarande är en öppen fråga. Det är ingen som riktigt vet om det är möjligt. Det finns inga riktiga exempel på det, vilket även Lisa nämnde. Jag utesluter inte att det är möjligt, men det är inte riktigt säkert, och då undrar jag: What if? Den frågan behandlas inte i det här programmet. Om det hamnar i motsättning till varandra, hur löser vi då det?

Jag tror också att tillväxt kan se olika ut. Ni står för en tillväxt som inkluderar att bygga ut Arlanda, att inte lägga ned Bromma, att bygga nya motorvägar och sådant. Den tillväxten vet vi ändå ganska säkert inte är hållbar.

Anförande nr 164

C h r i s t o f f e r J ä r k e b o r n (M): Det finns ingen motsättning. Däremot finns det en massa andra motsättningar i den här staden. Vi har motsättningar som säger att vi ska bygga klimatneutralt, men så finns det policydokument som bestämmer hur höga p-tal vi ska ha och då blir det svårt.

När vi använder skattepengar ska vi väl ligga riktigt, riktigt långt framme till exempel när vi upphandlar? Men jag upplever ofta från ett näringslivsperspektiv att de som ställer högst krav exempelvis när man upphandlar i dag är andra företag. De ligger mycket längre fram än de allra flesta kommuner. Det är frustrerande.

Jag tror att vi måste sluta se näringslivet som en del av problemet. Näringslivet är en del av lösningen. Sedan har vi ett jätteproblem i det här landet, och det är att väldigt många inom politiken inte förstår näringslivet och väldigt många inom näringslivet förstår inte politiken. Vi pratar helt olika språk. Kan vi brygga över det här och hitta den kraften som finns och förstå varandra kan vi gemensamt skapa både tillväxt och jobb och samtidigt lösa klimat- och miljökrisen. Jag är helt övertygad om detta.

§ 22 Klimathandlingsplan 2020–2023 – För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040

Anförande nr 165

Borgarrådet L u h r (MP): Ordförande! Det här är viktiga saker! Vi pratar oftast om att klimatförändringarna är på väg och att vi snart kommer att se effekterna av dem. Men det är faktiskt en lite felaktig beskrivning av verkligheten, för klimatförändringarna är ju redan här och nu, även i Stockholm.

Stockholms miljöförvaltning har under våren med hjälp av SMHI tagit fram en rapport som visar hur klimatförändringarna kan komma att drabba Stockholm. Det är ingen lugnande läsning. Sommaren 2018 var den sommar när vi förfärades över den värmebölja som drabbade staden och Sverige. Om vi inte gör någonting åt våra klimatutsläpp väntas den sommaren år 2100 vara en snittsommars.

Det är dock inte bara somrarna som blir varmare. Sedan jag tog över som miljöborgarråd 2014 har vi haft en enda vinter i Stockholm med en medeltemperatur under 0 grader. Sedan mitten av 80-talet har antalet frostdagar i Stockholm minskat från 125 till 90, en minskning med 30 procent. I den här takten är vi på god väg att uppleva den sista vita julen i Stockholm, och det sorgliga med det är att vi inte kommer att veta att det är den sista. Men för våra barnbarn kan den vita julen i Stockholm vara en historia som mormor bara kan berätta för dem.

Om vi ser månadslånga värmeböljor på sommaren och snöfria jular i Stockholm som oroande kan vi tänka oss hur det blir i varmare områden på jorden. Det är ännu mer oroande. Jag vill därför att det är med detta allvar och denna verklighet i åtanke som vi nu diskuterar förslaget till klimathandlingsplan för Stockholms stad.

Den klimathandlingsplan som vi ska anta i kommunfullmäktige i kväll och den klimatpolitik som Stockholm driver är otroligt viktig, inte bara för oss nästan 1 miljon Stockholm utan för att vi också är en av de städer som lyckas med sin klimatpolitik och som andra ser som ett framgångsexempel. Vi är en stad som andra europeiska länder kommer till för att hitta lösningar på sina problem, och det betyder att vi i praktiken inte bara ansvarar för den lilla plätt mark som är Stockholm: Vi har även ett ansvar att bära upp den ledartröja som andra har gett oss och visa vägen framåt. Vi har ansvaret för att finna lösningar som andra städer kan ta efter och kopiera, och med vår nya klimathandlingsplan har vi chansen att ligga kvar i täten.

Vi i Stockholm har varit framgångsrika med att minska våra utsläpp. Sedan 1990 har vi minskat stadens utsläpp med totalt 40 procent, eller till och med 60 procent om vi räknar per invånare. Det ska vi vara väldigt stolta över! Dessa siffror inkluderar dock inte alla våra utsläpp. En stor del av våra utsläpp är konsumtionsutsläpp, alltså utsläpp som uppstår när vi köper saker som tillverkas någon annanstans, mat som är importerad eller flygresor som tar oss utanför Stockholm – utsläpp som vi orsakar men som uppstår utanför vår kommuns gräns

Konsumtionsutsläpp plockas nu för första gången in i stadens klimathandlingsplan, där vi prioriterar att kommande år få ned konsumtionsutsläppen från livsmedel, flygresor och byggsektorn. Alla dessa sektorer vet vi har stor klimatpåverkan.

Ett av de nya mål som vi nu sätter för Stockholm är att staden ska vara klimatpositiv senast 2040. Det innebär att vi 2040 inte bara ska ha nollutsläpp, utan vi ska fånga in mer koldioxid än vad vi släpper ut. För detta behöver vi fler verktyg. Att använda växtlighet i staden som tar upp koldioxid är ett sätt. Genom stadens biokolsprojekt kan man använda trädgårdsavfall för att producera biokol som sedan används i stadens växtbäddar, vilket innebär att vi faktiskt stoppar tillbaka kol i marken här i staden.

Ett annat sätt är koldioxidlagring från biobränslen, så kallad bio-CCS. Koldioxidlagring har i decennier varit någonting som har diskuterats som en hypotetisk lösning, något som har legat på ritbordet men aldrig riktigt prövats. Det här är åter ett exempel där Stockholm tar på sig ledartröjan. I vintras invigde jag tillsammans med bland annat finansborgarrådet och energiministern Stockholm Exergis testanläggning för koldioxidavskiljning. Anläggningen kommer att separera den koldioxid som finns i avgaserna från biobränslet som bränns i ett av Värtans kraftvärmeverk för att sedan lagra koldioxiden under marken. Den hypotetiska lösningen som många drömt om som en framtidslösning är nu verklighet här i Stockholm.

Avslutningsvis vill jag lyfta upp ett av de viktigaste styrmedlen i handlingsplanen, nämligen klimatbudgeten. Den sätter ett skarpt tak för hur mycket utsläpp Stockholm får göra fram till 2040 då vi ska vara klimatpositiva. Taket på 19 miljoner ton koldioxid är satt för att vi ska kunna nå våra åtaganden i Parisavtalet och våra klimatmål. Den här budgeten kommer att vara vår ledstjärna och pekpinne i klimatarbetet framåt. Precis som vi är ålagda att hålla oss inom vår ekonomiska budget är vi nu tvingade att hålla oss inom vår klimatbudget.

Med den nya klimathandlingsplanen tar vi större och snabbare steg framåt, för klimatet kan inte vänta. Därför vill jag avsluta med att yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 166

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Ordförande! Det positiva först: Den här klimathandlingsplanen visar att det finns ett genuint intresse och stora kunskaper om miljö- och klimatfrågor i staden över de politiska blockgränserna och i stadens tjänstemannaorganisation. Det är därför mycket här som är bra och lovvärt.

Samtidigt ska detta positiva ställas i relation till allt som har gjorts tidigare. Stockholm, vilket har nämnts många gånger tidigare, har varit och är fortfarande ett föredöme på många sätt. Därmed är också förutsättningarna för att fortsätta att vara ett föredöme extremt goda, inte minst sedan Värtaverkets kolkraftverk nu har släppt ut sin sista puff. Ambitionsgraden ska också ställas i relation till vad som faktiskt behöver göras, nämligen väldigt mycket.

Temperaturen har mätts i Stockholm sedan 1756, och aldrig sedan dess har en lika varm vinter uppmätts som den senaste. Det gamla rekordet var 2008, och det nya rekordet slog det med nästan 1 grad i medeltemperatur. Det är alltså ett klimatnödläge, vilket både majoriteten och minoriteten har konstaterat även om vi har menat lite olika saker med det.

Vi vet också att egentligen inga städer eller länder vidtar åtgärder som fullt ut motsvarar denna kris, utan alla går lite grann och tjuvpassar på varandra, sneglar lite på varandra och avvaktar. För mig innebär detta att någon måste gå före och bryta detta dödläge. Det räcker liksom inte att vara bra – vi behöver nu modiga hjältar som vågar gå före. Den rollen som hjälte och ledare bland världens städer tycker jag fortfarande är ledig.

Frågan är då om vi kan vara nöjda med denna plan sett i relation till de goda förutsättningarna, i relation till vad som verkligen behövs och vad Stockholm skulle kunna göra. Nej, det tycker inte vi. Rollen som klimatledare är fortfarande obesatt.

Stockholm ska vara en klimatpositiv stad 2040, sägs det. Det är en bra ansats, men det finns oklarheter. Katarina Luhr nämner stockholmarnas utsläpp via konsumtion. Det finns mål kring det, men det här målet omfattar inte hela klimatpåverkan. Inte heller utsläppen från livsmedel som produceras utanför Stockholm eller vårt resande är med. Det här är saker som är svåra att mäta, men det är ganska tunt med åtgärder mot den typen av utsläpp i planen, till exempel flyget. Det finns inget om att lägga ned Bromma, och de flesta av er vill ändå fortsätta att bygga ut Arlanda. Det är såklart ohållbart.

Tempot är avgörande för klimatomställningen. Det finns mål på vägen som är otydliga. När kommer åtgärderna för att till exempel uppnå negativa utsläpp? Planen saknar också åtgärder för att nå hela vägen fram.

Kontentan är att visst finns här mycket bra, men det räcker inte. Vi kan göra mer. Vi kan bättre! Bifall till Vänsterpartiets reservation!

Anförande nr 167

C h r i s t o f f e r J ö n s s o n (L): Ordförande, ledamöter och åhörare! Som en fortsättning på föregående ärende har vi nu ett förslag på klimathandlingsplan att behandla. Denna plan syftar till att konkretisera arbetet med målet att Stockholm ska vara en fossilfri, klimatpositiv stad 2040 samt att 2030 ha en fossilfri organisation.

När vi i kväll antar denna handlingsplan har vi redan ett arbete bakom oss som vi ska vara stolta över. Som exempel kan nämnas att utsläppen från stockholmarna mellan 1990 och 2018 minskat från 5,4 ton till 2,2 ton koldioxid per person. Det går helt klart åt rätt håll. Målet 2023 sätts nu till 1,5 ton koldioxid per person.

Stommen i denna handlingsplan är en koldioxidbudget, något vi liberaler i denna församling har arbetat för. I dag känner jag mig därför extra stolt över att vara med och fatta beslut om stadens första klimatbudget.

Det innebär i korthet att vi sätter ett maxtak för hur mycket växthusgaser som får släppas ut fram till 2040. Maxtaket är sammanlagt 19 miljoner ton koldioxidekvivalenter, och genom att portionera ut denna mängd vet vi i vilken takt vi kan och måste reducera utsläppen av växthusgaser.

Stadens nämnder och bolag spelar en viktig roll när det gäller att precisera och genomföra de åtgärder som klimathandlingsplanen innehåller. Ju längre tid vi väntar desto kortare tid har vi på oss att reducera utsläppen. Det nya målet innebär en snabbare

reducering jämfört med föregående klimatstrategi, vilket är viktigt för att nå ett nettonollutsläpp i tid.

För att nå målet krävs förändringar inom exempelvis transport och energisektorn men också kompensationsåtgärder för att fånga in och lagra återstående utsläpp. En del av åtgärderna har dock staden inte själv rådighet över. Därför är det av yttersta vikt att i samarbete med och uppvaktning av andra aktörer uttrycka vår viljeriktning och vilket Stockholm vi vill ha 2040.

Genom att vi antar denna plan med en tydlig klimatbudget hoppas jag att det sänder en signal till Sveriges alla andra kommuner att följa efter. Därmed, ordförande, vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 168

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag försöker stryka bort så mycket som möjligt, men jag måste ändå få framföra en del saker, även om jag har förstått att en del inte vill vara i lokalen.

Stockholm har kommit en väldigt bra bit på väg. Jag anser att det är ett stort arbete som vi måste hålla i. Vi måste också hålla ut i det här viktiga arbetet med en klimathandlingsplan. Varje insats som vi gör kan vara avgörande för att vi ska kunna nå en klimatpositiv stad till 2040.

Några av de åtgärder som behövs både akut och långsiktigt gäller trafiken. Utsläppen från trafiken har varit konstanta sedan 1990, och prognoserna säger att både person- och godstrafik kommer att öka. Koldioxidutsläppen från transporter måste minskas. Men i handlingsplanen saknas åtgärder för att vi ska kunna nå en klimatpositiv stad 2040. Naturvårdsverket, Trafikverket och miljö- och hälsoskyddsnämnden skriver alla att ambitionsnivån är för låg och att det behövs fler åtgärder.

I handlingsplanen står det också angående flygsektorn att vi inte har en rådighet över detta. Det stämmer inte. Även om avtalet för Bromma flygplats löper ut först 2038 måste staden fortsätta arbetet att förbereda nedläggningen.

Vi kan också läsa om läckaget av metangas. Det har jag varit inne på tidigare; jag vill bara betona att jag anser att metangasen ska med i klimathandlingsplanen. Det handlar alltså om metanutsläppen från reningsverken. Det är också oacceptabelt att inte låtsas om ett stort utsläpp i beräkningar av budget när det gäller Stockholm Vatten och Avfall. Det behöver motiveras varför inte läckage från stadsgasnätet ska räknas med.

Där sparade jag 30 sekunder till fullmäktige! Bifall till Socialdemokraternas reservation!

Anförande nr 169

Borgarrådet L u h r (MP): Jag börjar med trafiken. Jag instämmer i att detta är vår allra största utmaning, och vi har aldrig lyckats trycka ned den så pass mycket som behövs. Det är därför vi nu lägger till att vi ska ta fram den här åtgärdsplanen för trafiken till 2030 och att vi behöver ta ett helhetsgrepp och jobba mycket hårdare med den här frågan. Vi lyckades inte under den förra mandatperioden, och det har inte

lyckats tidigare på ett sådant sätt som behövs. Det är alltså en jätteviktig fråga att lyfta. Flyget lyckades vi inte heller hantera under den förra mandatperioden.

När det gäller metangasen står jag lite tvekande. Den har Karin Wanngård lyft fram flera gånger. Vi vet att vi har ett läckage från gasnätet. Det har vi haft under många år, och det finns ett miljötillstånd som trycker på att Stockholm Gas måste åtgärda det. Detta arbetar de med. Vi gör ju biogas från metanet i reningsverken och har också planer både på hur vi ska minska lustgasen som även den är ett problem. Vi jobbar alltså med detta.

Anförande nr 170

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Tack så mycket för förtydligandet, borgarrådet Luhr! När det handlar om ledningsnäten och läckagen är det väldigt mycket utsläpp. Det är väldigt få som har använt koldioxidekvivalenter i kväll i debatten, men det är 30 000 ton koldioxidekvivalenter i läckage av metangas från ledningsnätet, och det handlar om 21 000 ton koldioxidekvivalenter från metanutsläpp i reningsverken. Det är alltså oerhört mycket som vi måste göra allt för att få bort från Stockholmsluften.

Anförande nr 171

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande, fullmäktige! Jag vill börja med att tacka min kollega Katarina Luhr för hennes gedigna genomgång av både klimathandlingsplan och miljöprogram. Jag vill också understryka vikten av att städerna nu kraftsamlar i det viktiga arbetet med att minska klimatpåverkan.

Vi lever i globaliseringens tidevarv. För att sätta det i perspektiv bodde 2015 exempelvis 75 procent av Europas befolkning i städer, och 2030 förväntas vi ha 43 megastäder runt om i världen. Det är uppenbart att det är i städerna som de stora problemen finns, men det är också där möjligheterna finns.

Världens städer täcker bara 2 procent av jordens yta, men dessa urbana områden står för 78 procent av konsumtionen av energi och producerar 60 procent av hela världens koldioxidutsläpp. Dessa områden består till 90 procent av ekokustsystem, så det är klart att höjda havsnivåer och andra naturkatastrofer gör dessa städer oerhört sårbara. Därför ligger det i städernas intresse runt om i hela världen att dela information och samarbeta för att hitta de mest effektiva åtgärderna för att minska den globala uppvärmningen.

Det är också mot den bakgrunden som Stockholms stad aktivt har satt sig i styrelsen för det globala nätverket C40 för att just arbeta tillsammans med några av världens största städer för att hitta effektiva och bra åtgärder. Det handlar också om att visa upp vad vi gör i Stockholm. Som flera har varit inne på finns det ett stort intresse av hur vi har lyckats minska våra utsläpp kraftigt, samtidigt som vi har varit en av Europas snabbast växande regioner.

Här för vi just nu fram det viktiga arbetet med att elektrifiera hamnarna. Någonting som jag också tror kommer att bli framtidens nyckel till att på riktigt förverkliga Parisavtalet och vårt mål om att bli klimatpositiva är möjligheten att binda koldioxid i kolsänkor, något som också kan bidra till negativa utsläpp. Den innovationskraften

kommer att behöva understödjas av tydliga investeringar framåt både på nationell nivå, här i Stockholm och givetvis även på EU-nivå.

Jag tycker att det här är ett ambitiöst program och en handlingsplan med ännu tydligare mål, där vi går fortare framåt på ett antal viktiga områden. Det visar att vi vill gå före och att vi har möjlighet att kunna gå före. Vi samarbetar också med näringslivet, inte minst gällande konsumtionsbaserade utsläpp från byggsektorn. Christoffer Järkeborn redogjorde utmärkt för näringslivets ambitioner i detta arbete.

Med detta vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 172

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Borgarrådet pratar bland annat om att elektrifiera hamnarna och liknande. Ett problem i det här programmet är att det pratas allmänt om elbrist. Men vi har ju ingen brist på elenergi, utan det är kapaciteten och effektbristen som är problemet. Det finns flera som har skickat in sina remissvar som också beklagar att man inte pratar om kapacitetsbristen, för det är ju en trovärdighetsfråga att jobba med det.

En som skulle jobba med detta var energisamordnaren. Den personen kom och gick och var inte där så länge, en förträfflig person i och för sig, men jag tror att tjänsten har varit vakantsatt i nästan tre månader. Det är bråttom eftersom eleffektsfrågan faktiskt är avgörande. Kommer det att tillsättas någon person som ska jobba med dessa frågor och i så fall när?

Anförande nr 173

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Tack så mycket för frågan! Det stämmer att vår energisamordnare blev ny chef för SHIS. Sedan har det varit en pandemi, så vi har haft lite annat att tänka på här sedan i mars. Det är dock självklart så att det är en rekryteringsprocess på gång.

Det går inte att miste på vårt engagemang i effektfrågan. Sedan vi tillträdde har vi lyft dessa frågor, och vi har haft, tror jag, Sveriges enda nationella hearing med ansvarig minister och de stora aktörerna samlade för att lyfta effektfrågan framåt. Vi talar om behovet av utbyggda stamnät, regionala nät och lokala nät. Vi tar sikte på efter 2030 och hur vi ska säkra just en hållbar elektrifiering av Stockholm och Sverige.

Allt detta lyfter vi på olika sätt. Energisamordnaren kommer att ha en viktig roll. Rekryteringsprocessen pågår, och en samordnare kommer att tillsättas inom kort.

Anförande nr 174

A l e x a n d e r O j a n n e (S): Jag vill börja med att yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen i kommunstyrelsen.

När det gäller klimatarbetet skulle jag också vilja säga att det av flera skäl är klokt att äga gemensamt, särskilt bostäder och centrum. Med ett stort offentligt ägande blir staden en större och starkare aktör som kan driva på och ligga i framkant i det arbete som behöver göras.

Med de utförsäljningar och utbildningar som högern har aviserat och som är i varande tappar staden rådighet över klimatfrågan i Stockholm i vissa delar. För varje utförsäljning minskar betydelsen av stadens insatser, och ansvaret flyttas från politiken till marknaden. Det här vet ni i högern. Det står ju i handlingsplanen att staden med dess infrastruktur och ägande av ca 10 procent av byggnadsbeståndet utgör en unik plattform för utveckling av näringslivets smarta och miljötekniska lösningar.

Slutligen vill jag bara säga att handlingsplanen också måste tydliggöras så att stadens bolag inte kan uppnå sina energieffektiviseringsmål genom att sälja de byggnader och bostäder som har sämst energiprestanda.

Anförande nr 175

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Ordförande! Med risk för att förlänga debatten något vill jag säga att jag håller med borgarrådet Luhr om att Stockholms klimatarbete är viktigt. Därmed är också den här debatten viktig att ha.

I klimathandlingsplanen kan vi läsa att stadens rådighet över flygsektorn är liten. Det stämmer inte. I västra Stockholm, ca 15 minuter från där jag bor, ligger Bromma flygplats. Vi socialdemokrater har länge drivit förslaget om en nedläggning av Bromma flygplats till förmån för Bromma parkstad – en helt ny stadsdel med tiotusentals nya bostäder, arbetsplatser och utbyggd kollektivtrafik. I dagsläget finns en tydlig majoritet i Sveriges riksdag för att vi ska flyga mindre. Det finns likaså en tydlig majoritet i Stockholms stadshus om att utveckla området som i dag är Bromma flygplats.

Trots detta saknas förslag i klimathandlingsplanen för hur staden ska fortsätta arbetet med en nedläggning. I stället verkar nedläggningen ha stoppats, samtidigt som stockholmarna förväntas fortsätta att subventionera flygets kostnader och utsläpp genom rabatterade markpriser.

Nedläggningen av Bromma flygplats och uppförandet av en ny stadsdel innebär ett mycket omfattande arbete som kräver lång planerings- och genomförandetid. I stället för att vänta tills avtalet löper ut 2038 borde partierna i den borgerliga majoriteten – särskilt Miljöpartiet – vilja fortsätta att förbereda för en nedläggning. I stället verkar nedläggningen som sagt vara stoppad, och konsekvenserna av en nedläggning har helt uteblivit i klimathandlingsplanen, vilket Trafikverket påpekar i sitt remissvar.

Det här är tycker vi socialdemokrater rimmar dåligt med klimathandlingsplanens ambitioner för staden. Därför yrkar jag bifall till vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 176

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Ordförande! Klimathandlingsplanen är även försenad. Trots att vi ofta pratar om att det är bråttom att åtgärda de här frågorna behandlas klimathandlingsplanen först nästan ett halvår in på det år som den skulle ha börjat gälla, vilket ju inte är så bra.

Det finns ytterligare en aspekt av detta, och det är att när planen läggs fram omfattas knappt den största utsläppssektorn i Stockholm, nämligen vägtransporterna. Över 40 procent av utsläppen i Stockholm kommer från trafiken. Detta avhandlas nästan bara i

rubrikform, och det finns inga tydliga målsättningar. Det tycker jag är väldigt allvarligt, eftersom det handlar om en så stor del. Det blir nästan meningslöst att diskutera en klimathandlingsplan som utesluter en stor del av utsläppen.

I det som står i ämnet öppnar majoriteten för att frånga det mål om minskad biltrafik i staden, som vi har enats om tidigare, om en kraftig elektrifiering av fordonstrafiken sker. Detta tycker jag är allvarligt, för bilproblemet handlar inte bara om koldioxidutsläpp, även om det är en stor del av problemet, utan även om till exempel trängsel, buller och partiklar – helt enkelt att vi är många som ska samsas på begränsat utrymme. Då är det viktigt att vi i stadsplaneringen prioriterar människor före bilar.

Elektrifiering är inte heller någonting som kommer att ske av sig självt utan att någon vidtar åtgärder, och jag ser väldigt få åtgärder och förslag när det gäller hur Stockholms bilflotta ska elektrifieras. 4 000 laddstolpar i all ära, men det räcker inte så långt. Det finns i dag 350 000 bilar och 70 000 lastbilar i Stockholm, så där återstår väldigt mycket. Jag tycker att det är väldigt olyckligt att en så viktig del av klimatstrategin inte kan behandlas här och nu.

Anförande nr 177

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Som det står på ett flertal ställen i båda dessa program som vi har pratat om behöver biltrafiken minska. Det står också att om elektrifieringsutvecklingen går fortare behöver biltrafiken inte minska i samma omfattning.

Enligt Trafikverket och tidigare rapporter från staden skulle biltrafiken behöva minska med ungefär 20 procent till 2030. Det finns andra siffror som säger 30 procent. I coronatider har trafiken gått ned med ungefär 15 procent, så det handlar om en dubbling mot i dagens exceptionella läge.

Samtidigt vet vi från alla rapporter från framför allt Trafikverket att om elektrifieringen går mycket fortare behöver denna minskning inte ske i lika stor omfattning. Innan coronan kom vet vi att 40 procent av bilarna som såldes i Stockholm var någon form av elbil. Vi vet inte vad som händer när vi är ute ur det här.

Anförande nr 178

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Det är otydligt i programmet vad ni egentligen tycker. Den formuleringen finns verkligen. Borgarrådet Helldén säger att trafiken ska minska, men så finns även en formulering som säger att om elektrifieringen går bra – som om det var någon annan som styrde över det – så kanske inte biltrafiken behöver minska.

Jag tycker att det är väldigt otydligt, och då måste man alltså lyfta problemet med bilismen till en lite högre nivå. Bilismen är absolut en väldigt stor källa till koldioxidutsläpp, men det är också en annan fråga som Miljöpartiet åtminstone traditionellt sett har varit engagerat i. Därför är jag väldigt förvånad över detta.

Jag tycker inte heller att Daniel Helldén kan vara riktigt nöjd med de åtgärder som ni lägger fram i programmet om hur biltrafiken och utsläppen från den ska minska och hur ni gör allt ni kan för att elektrifiera bilflottan. Visst, det finns rådighet på andra

håll också, men det är mycket staden kan göra som inte föreslås i det här programmet.
Det säger också flera remissinstanser.